

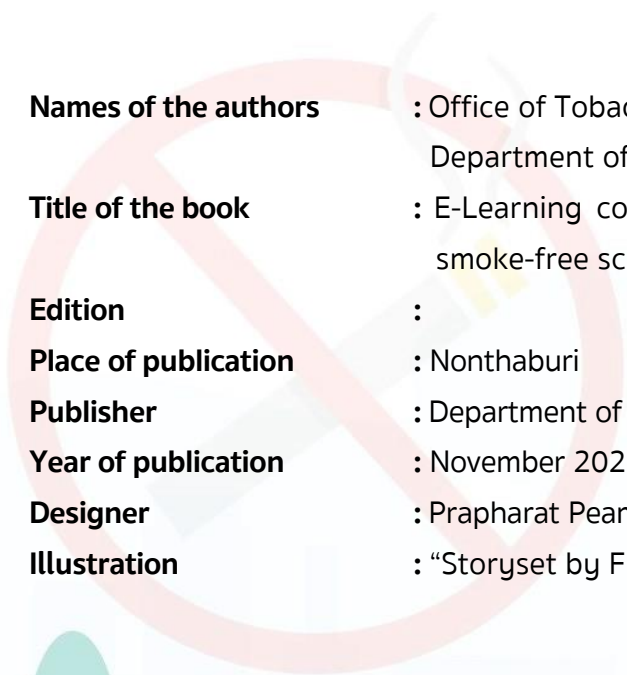
หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่ แบบบูรณาการ

DDC 66001

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ
ได้ผ่านการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค
และภัยสุขภาพ กรมควบคุมโรค ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2565

E-Learning courses on the implementation of integrated smoke-free schools.

Names of the authors	: Office of Tobacco Products Control Committee Department of Disease Control
Title of the book	: E-Learning courses on the implementation of integrated smoke-free schools.
Edition	:
Place of publication	: Nonthaburi
Publisher	: Department of Disease Control
Year of publication	: November 2022
Designer	: Prapharat Peampongsan
Illustration	: “Storyset by Freepik”

Office of Tobacco Products Control Committee, Department of Disease Control. E-Learning courses on the implementation of integrated smoke-free schools. Nonthaburi: Department of Disease Control; 2022.

คำนำ

กรมควบคุมโรค โดยกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ร่วมกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาโลกและขับเคลื่อนนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย และป้องกันการเกิดพฤติกรรม การสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งอาจนำไปสู่การเป็นนักสูบหน้าใหม่ในอนาคต โดยขับเคลื่อนผ่านแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และขยายผลการดำเนินงานครอบคลุมสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน คณะทำงานจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ จึงได้จัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการนี้ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานป้องกันควบคุมยาสูบในสถานศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และบรรลุเป้าหมายสำคัญในการลดและป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาได้ต่อไป

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และคณะผู้จัดทำ
พฤษภาคม 2565

กิตติกรรมประกาศ

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการนี้ สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และการสนับสนุนจากแพทย์หญิงปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์ นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตรีหญิง ณัฐกฤตา ศิริโสภณ และนายจักรกฤษณ์ พลราชม ที่กรุณาให้คำปรึกษา ความรู้ ชี้แนะ นำ และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฯ จนสมบูรณ์

ขอขอบคุณ คณะทำงานจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ ทั้ง ผู้แทนโรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้แทนโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา ผู้แทนโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี ผู้แทนโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา กรุงเทพมหานคร ผู้แทนมูลนิธิธรรมาภรณ์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ผู้แทนเครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ผู้แทนสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรฯ นี้ขึ้น คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และคณะผู้จัดทำ

พฤษภาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ช
โครงสร้างหลักสูตร	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่	10
1. สถานการณ์การเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน	12
2. แนวทางการลดและป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในเยาวชน	13
3. ความหมายและความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่	14
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมอาวุธ สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่	18
2.1 เรื่อง โทษ พิษภัย และโรคที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ	20
1) ความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบและประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ	20
2) สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่	22
3) โรคร้ายที่เกิดจากการสูบบุหรี่	24
4) ความหมายและอันตรายของควันบุหรี่มือสอง และควันบุหรี่มือสาม	26
5) การบริโภคยาสูบกับความเสี่ยงของการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	28
2.2 เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา	31
1) นิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ	33
2) สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ	35
3) สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา	39
4) บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานศึกษา	43
5) แนวทางปฏิบัติสู่การดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	45
2.3 เรื่อง กลยุทธ์รณรงค์ยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่	48
1) กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ	50
2) บุหรี่ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่	55

สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดภัย ที่ได้เกิดผลจริง	62
1. การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดภัย	64
2. สถานศึกษาปลอดภัยสู่การปฏิบัติ	64
3. องค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดภัย	65
4. ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย ตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย	87
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษา ปลอดภัย	91
1. ความหมายของการประเมิน	93
2. รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน	93
3. ตัวอย่างการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย	102
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน	111
ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่ สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่ และยานพาหนะเป็นเขตปลอดภัย หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดภัย พ.ศ. 2561	115
ภาคผนวก ค ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดง เครื่องหมายเขตปลอดภัยและเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. 2561	123
ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย แบบบูรณาการ	126
คณะทำงานจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ	131

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สูบบุหรี่ จำแนกรายปี	1
ภาพที่ 2 บุหรี่โรงงาน	20
ภาพที่ 3 บุหรี่มวนเอง	20
ภาพที่ 4 บุหรี่ซิการ์	21
ภาพที่ 5 บารากู่	21
ภาพที่ 6 บุหรี่ไฟฟ้า	22
ภาพที่ 7 สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่	22
ภาพที่ 8 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	33
ภาพที่ 9 แผนภาพขั้นตอนการดำเนินงานเมื่อพบการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ภายในสถานศึกษา	47
ภาพที่ 10 บารากู่ (หม้อระกู่)	56
ภาพที่ 11 บุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้ง (Cigalike)	56
ภาพที่ 12 บุหรี่ไฟฟ้าแบบ MOD	57
ภาพที่ 13 บุหรี่ไฟฟ้า Pod-Mods	57
ภาพที่ 14 น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า	57
ภาพที่ 15 หัวพอดบุหรี่ไฟฟ้า	57
ภาพที่ 16 บุหรี่ IQOS	57
ภาพที่ 17 ป้ายประกาศนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่	66
ภาพที่ 18 การประชาสัมพันธ์นโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่	66
ภาพที่ 19 ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่	70
ภาพที่ 20 ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่	71
ภาพที่ 21 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 1	72
ภาพที่ 22 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 2	72
ภาพที่ 23 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 1	73
ภาพที่ 24 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 2	73
ภาพที่ 25 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 1	75
ภาพที่ 26 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 2	75
ภาพที่ 27 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 1	76
ภาพที่ 28 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 2	76

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 29 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุรี	77
ภาพที่ 30 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ กรณี 1	78
ภาพที่ 31 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ กรณี 2	78
ภาพที่ 32 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่	79
ภาพที่ 33 ตัวอย่างการคัดกรองและการช่วยเหลือนักเรียนที่สูบบุหรี่	80
ภาพที่ 34 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กรณี 1	82
ภาพที่ 35 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กรณี 2	82
ภาพที่ 36 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน	83
ภาพที่ 37 การเรียนการสอนเรื่องบุรีภายในสถานศึกษา	84
ภาพที่ 38 แผนภาพแสดงขั้นตอนการประเมินเพื่อรับรองสถานศึกษาปลอดบุรี	99

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่	23
ตารางที่ 2 โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่	25
ตารางที่ 3 กลุ่มสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่	40
ตารางที่ 4 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	44
ตารางที่ 5 ลักษณะกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบในสื่อสังคมออนไลน์	51
ตารางที่ 6 การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน	100

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

โครงสร้างหลักสูตร

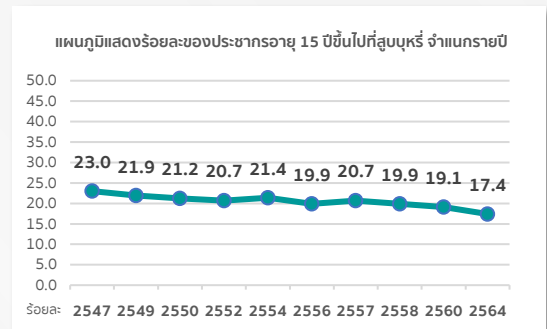
ชื่อหลักสูตร : หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กลุ่มพัฒนาและขับเคลื่อนการควบคุมยาสูบ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค

1. ที่มาและความสำคัญ

การบริโภคยาสูบเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรทั่วโลกถึง 8 ล้านคนต่อปี โดยเฉพาะในประเทศที่มีรายได้ต่ำ และรายได้ปานกลาง (WHO, 2022) นอกจากนี้การบริโภคยาสูบยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั่วโลก รวมเป็นเงิน 1,436 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) (Goodchild, Nargis, & d'Espaignet, 2017) สำหรับประเทศไทย พบว่า การบริโภคยาสูบเป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งที่ส่งผลต่อการสูญเสียปีสุขภาวะจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (Disability-Adjusted Life Year: DALY) โดยก่อให้เกิดการสูญเสียปีสุขภาวะถึง 1,138,812 ปี เมื่อจำแนกรายโรค พบว่า การบริโภคยาสูบเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งหลอดลมและปอด และนำไปสู่การสูญเสียปีสุขภาวะ (DALY) มากที่สุดถึง 223,365 ปี รองลงมาได้แก่ โรคเรื้อรังอื่น ๆ จำนวน 207,103 ปี โรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 172,012 ปี โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวน 168,330 ปี โรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 154,867 ปี และโรคมะเร็งอื่น ๆ จำนวน 90,437 ปี (Burden of Disease Thailand (BOD), 2562) เมื่อพิจารณาการเสียชีวิตจากการบริโภคยาสูบของประชากรไทย โดยข้อมูลจากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีประชากรไทยที่เสียชีวิตจากการบริโภคยาสูบจำนวน 72,656 ราย ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าการสูญเสียทางเศรษฐกิจรวมทั้งหมดปีละ 220,461 ล้านบาทหรือเฉลี่ย 20,565 บาท ต่อผู้สูบบุหรี่ 1 คนต่อปี (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.), 2563)

สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทยในปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีแนวโน้มลดลงทั้งในกลุ่มประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป และกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 19 ปี โดยในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ลดลงจากร้อยละ 19.1 ในปี พ.ศ. 2560 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี พ.ศ. 2564 สำหรับกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 19 ปี ลดลงจากร้อยละ 9.7 ในปี พ.ศ. 2560 เป็นร้อยละ 6.2 ในปี พ.ศ. 2564 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สูบบุหรี่ จำแนกรายปี

เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยที่เริ่มต้นบริโภคยาสูบของเยาวชน พบว่า เยาวชน (อายุ 15 – 19 ปี) เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 15.5 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเยาวชนยังสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ แม้ในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จะจำกัดอายุของผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ สอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่มากกว่าร้อยละ 50.0 สามารถซื้อบุหรี่แบบแบ่งมวนมาสูบได้ และพบเห็นการโฆษณาส่งเสริมการขาย ณ จุดขาย ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นอย่างชัดเจน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ ยังพบการฝ่าฝืนของผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น จากรายงานผลการสำรวจข้อมูลการบริโภคยาสูบในเยาวชนอายุ 15 – 18 ปี ใน 12 เขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2560 พบเยาวชนสูบบุหรี่ ร้อยละ 10.3 โดยพบว่าเพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคยาสูบของเยาวชนมากที่สุด ร้อยละ 60.2 รองลงมา ได้แก่ รุ่นพี่ ร้อยละ 34.1 ทั้งนี้ เยาวชนร้อยละ 86.7 สามารถซื้อบุหรี่ได้ด้วยตนเอง โดยแหล่งที่เยาวชนเข้าถึงบุหรี่ ร้อยละ 51.0 ซื้อจากร้านขายของชำ รองลงมา ร้อยละ 25.7 ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ และสถานที่สูบบุหรี่ของเยาวชน ร้อยละ 35.2 สูบที่บ้านรองลงมา ร้อยละ 25.2 สูบที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 23.0 สูบที่สถานที่สาธารณะ และร้อยละ 12.7 สูบที่โรงเรียน (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค, 2560)

จากสถานการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเยาวชนยังสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ง่าย ซึ่งอาจนำไปสู่การทดลองสูบจนเกิดเป็นพฤติกรรมสูบบุหรี่หรือกลายเป็นนักสูบหน้าใหม่ต่อไปในอนาคต ดังนั้น ครู/บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถควบคุมและป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ได้ ซึ่งกรมควบคุมโรค โดยกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้มีการขับเคลื่อนเพื่อผลักดันเชิงนโยบายให้เกิดการดำเนินงานเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบในสถานศึกษา ผ่านแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โดยครอบคลุมสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร แต่ข้อมูลจากผลการศึกษา การติดตามเยี่ยมเสริมพลังสถานศึกษาในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตามแนวทาง 7 มาตรการดังกล่าว ในสถานศึกษาทั้งหมดจำนวน 30 แห่ง ใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 พบข้อเสนอแนะจากครู/บุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาศักยภาพครู/บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันควบคุมยาสูบ และการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษาปลอดบุหรี่อย่างต่อเนื่อง (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค, 2562)

ดังนั้น เพื่อพัฒนาศักยภาพครู/บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานป้องกันควบคุมยาสูบในสถานศึกษา และการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษาปลอดบุหรี่อย่างต่อเนื่อง กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจึงพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานป้องกันควบคุมยาสูบในสถานศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และบรรลุเป้าหมายสำคัญในการลดและป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1)

เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ครู/บุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงาน ป้องกันควบคุมยาสูบในสถานศึกษา และการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

2)

เพื่อสร้างความตระหนักและทัศนคติที่ดีของครู/บุคลากรทางการศึกษาในการ ดำเนินงานป้องกันควบคุมยาสูบในสถานศึกษา

3)

เพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาสามารถประยุกต์องค์ความรู้ไปจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้แก่นักเรียนเพื่อการไม่บริโภคยาสูบ และนำความรู้ไปต่อยอดหรือพัฒนา กระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. กลุ่มเป้าหมาย

ครู/บุคลากรทางการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาทุกสังกัด ทั้งสังกัด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) และโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดกรมศาสนา

4. รูปแบบการอบรม

4.1 การศึกษาภาคทฤษฎี ผ่านการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตาม อริยาศัย

4.2 การศึกษาเอกสารประกอบการเรียนออนไลน์โดยการดาวน์โหลดเพื่อศึกษาด้วยตนเอง ดาวน์โหลดเอกสารประกอบการเรียนการสอน

4.3 ทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

4.4 ทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

5. ระยะเวลาการอบรม

ระยะเวลา รวม 2 ชั่วโมง 30 นาที

6. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ มีเนื้อหาในหลักสูตรเน้นการสอนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษามีองค์ความรู้ ทัศนคติ และแนวคิดในการ ดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ตลอดจนทั้งสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอด/สอน/ให้ความรู้แก่นักเรียน

ในสถานศึกษาได้จริง หลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่าย สะดวก เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ 6 เรื่อง ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมอาวุธ สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ประกอบด้วย

2.1 เรื่อง โทษ พิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ

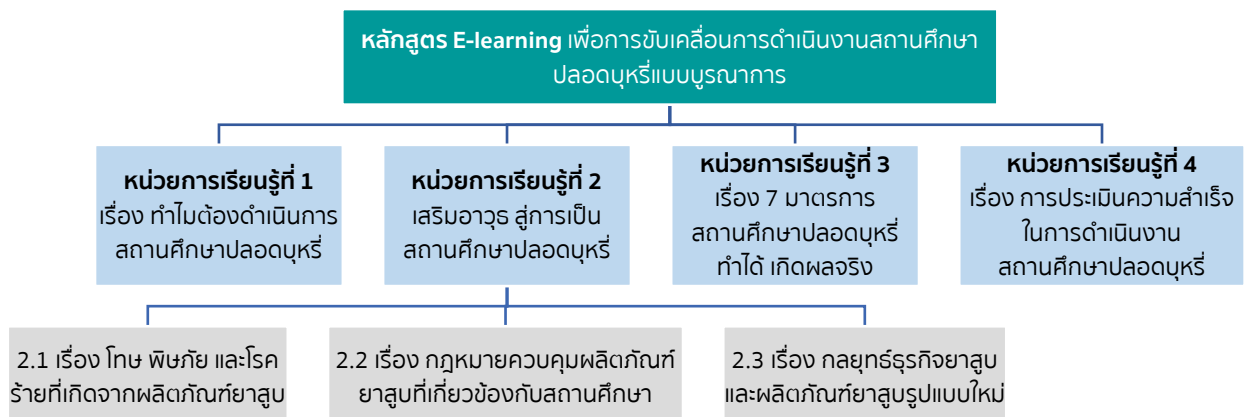
2.2 เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

2.3 เรื่อง กลยุทธ์รณรงค์ยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ทำได้เกิดผลจริง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

โครงสร้างหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

โครงสร้างหลักสูตรและขอบเขตเนื้อหา

ลำดับ	หัวข้อการอบรม / ขอบเขตเนื้อหา	เวลาการเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่		
1	สถานการณ์การเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน	10 นาที
	แนวทางการลดและป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน	
	ความหมายและความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมอาวุธ สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่		
2	เรื่อง โทษ พิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ - ความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบและประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ - สารพิษในผลิตภัณฑ์ยาสูบ - โรคร้ายที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ	30 นาที

ลำดับ	หัวข้อการอบรม / ขอบเขตเนื้อหา	เวลาการเรียน
	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและอันตรายของบุรีมือสองและบุรีมือสาม - การบริโภคยาสูบกับความเสี่ยงของการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) 	
3	เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> - นิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ - สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน - สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุรีในสถานศึกษา - บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานศึกษา - แนวทางปฏิบัติสู่การดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ 	15 นาที
4	เรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ <ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ - บุหรี่ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ 	30 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุรี ทำได้ เกิดผลจริง		
5	การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุรี สถานศึกษาปลอดบุรีสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุรี	45 นาที
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุรี		
6	ความหมายของการประเมิน รูปแบบ เครื่องมือและวิธีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุรี ตัวอย่างการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุรี	15 นาที

7. การประเมินผลการอบรม

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุรีแบบบูรณาการ กำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการอบรมของผู้เรียน ดังนี้

7.1 ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินผล โดยการทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) ศึกษาบทเรียน และทำแบบทดสอบความรู้หลังเรียน (Post-Test)

7.2 ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีผลการทดสอบความรู้หลังเรียน (Post-Test) ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และในภาพรวมของหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

เกณฑ์แบบทดสอบหลังเรียน

การประเมินผลการอบรม	จำนวนข้อสอบ/ข้อ	
	รวม	ผ่าน ร้อยละ 50
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	2	1
เรื่อง ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดภัย	2	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมอาวุธ สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดภัย	10	5
เรื่อง โทษ พิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ	4	2
เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา	3	1.5
เรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่	3	1.5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	6	3
เรื่อง 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดภัย ทำได้เกิดผลจริง	6	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	2	1
เรื่อง การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย	2	1

การประเมินผลการอบรม	จำนวนข้อสอบ/ข้อ	
	รวม	ผ่าน ร้อยละ 80
ภาพรวมของหลักสูตร (รวมทุกหน่วยการเรียนรู้)	20	16

8. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ กำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการใช้หลักสูตรของผู้เรียน ดังนี้

1. มีการตรวจสอบว่าการเข้าเรียนหลักสูตรฯ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีรูปแบบการประเมินผล ดังนี้

1.1 การประเมินความรู้ ความเข้าใจจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียน (Pre-Test, Post-Test)

1.2 การประเมินทัศนคติต่อการดำเนินงานป้องกันควบคุมยาสูบ การประยุกต์องค์ความรู้ไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน และการนำความรู้ไปต่อยอดหรือพัฒนากระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย โดยแบบติดตามผลการดำเนินงานหลังการอบรม

2. มีการประเมินความพึงพอใจในการเรียน เพื่อค้นหาจุดแข็ง และจุดที่ควรแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร โดยประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา ประเมินความน่าสนใจ ความถูกต้อง ทันสมัยของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน

2) ด้านการออกแบบ เนื้อหามีความเหมาะสม ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงามและอ่านได้ง่าย ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้

3) ด้านการนำไปใช้

4) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรฯ

3. มีการตรวจสอบว่าผู้เข้าเรียน มีการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ ทักษะความสามารถ หรือทัศนคติภายหลังการเรียน โดยแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียน (Pre-Test, Post-Test)

4. มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไป โดยมีोकกลุ่มเป้าหมายได้เรียนหลักสูตรนี้แล้ว คณะทำงานจะมีการติดตามประเมินผลการเรียน และนำข้อคิดเห็นนำมาปรับปรุงหลักสูตรทั้งด้านเนื้อหา การออกแบบ และด้านการนำไปใช้ ให้มีความเหมาะสมต่อไป

แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในการใช้หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ (ปี)

3. ตำแหน่ง

ผู้บริหาร/ผู้อำนวยการ อื่น ๆ ระบุ.....

ครู/บุคลากรทางการศึกษา

4. สังกัด

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนพระปริยัติธรรม

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

โรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม

5. อายุงานด้านการควบคุมยาสูบในสถานศึกษา

น้อยกว่า 1 ปี 4 – 6 ปี

1 – 3 ปี 7 – 10 ปี

10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการครั้งนี้ โดยมีเกณฑ์ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านเนื้อหา					
1.1 เนื้อหามีการแบ่งหัวข้อที่ชัดเจนและเหมาะสม					
1.2 ความน่าสนใจและการดึงดูดความสนใจ					
1.3 เนื้อหามีความถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย					
1.4 การถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนในแต่ละบทเรียน					
1.5 ภาษาที่ใช้ในบทเรียนเข้าใจง่าย					
1.6 ปริมาณเนื้อหา และระยะเวลาสอนในแต่ละบทเรียนมีความเหมาะสม					
2. ด้านการออกแบบ					
2.1 การออกแบบเนื้อหามีความเหมาะสม					
2.2 ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงาม และอ่านง่าย					
2.3 ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้					
3. ด้านการนำไปใช้					
3.1 การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน					
3.2 หลักสูตรนี้มีประโยชน์ และควรต่อยอดเนื้อหาในปัจุบันประมาณต่อไป					
4. ความพึงพอใจในภาพรวมหลักสูตร					

ตอนที่ 3 เนื้อหาที่ต้องการศึกษาในปัจุบันประมาณต่อไป และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

.....

.....

9. จบหลักสูตร

เมื่อจบหลักสูตรฯ ผู้เข้าอบรมในรูปแบบออนไลน์ จะได้รับใบประกาศนียบัตร (ดังตัวอย่าง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หน่วยการเรียนรู้ที่

1

เรื่อง

ทำไม?

ต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ซึ่งนำไปสู่การป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ ซึ่งเป็นเยาวชนในสถานศึกษาได้

ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) สถานการณ์การเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน
- 2) แนวทางการลด และป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน
- 3) ความหมายและความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

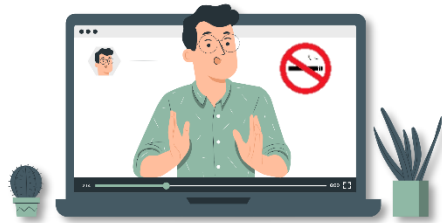
วิทยากร/ผู้สอน

นายแพทย์ชยันต์ สิริบุศย์ ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

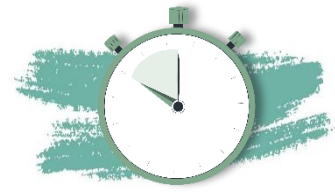
ความเชี่ยวชาญ

มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานควบคุมยาสูบเชิงนโยบาย และขับเคลื่อนงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ มากกว่า 3 ปี

รูปแบบการเรียนรู้

การบรรยาย พร้อมภาพ และวิดีโอ/คลิปประกอบการบรรยาย

ระยะเวลา 10 นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อให้ครูหรือนุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญของการป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษา ผ่านการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ซึ่งมีองค์ประกอบการดำเนินงานที่ครอบคลุมในทุกมิติ ที่สามารถนำไปสู่การลดและป้องกันการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนได้ โดยเนื้อหาการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ประกอบด้วย

- หัวข้อที่ 1 สถานการณ์การเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน
- หัวข้อที่ 2 แนวทางการลด และป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน
- หัวข้อที่ 3 ความหมายและความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง

ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

1. สถานการณ์การเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน

การเริ่มต้นสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุน้อย เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเสพติดผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเกิดผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว โดยเฉพาะการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด ฯลฯ นอกจากนี้ การสูบบุหรี่ยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมองและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เนื่องจากสารนิโคตินในบุหรี่ทำให้เกิดการเสพติดและเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสมองที่กำลังพัฒนาของเด็ก โดยสารดังกล่าวจะกระตุ้นให้สมองพร้อมที่จะใช้สิ่งเสพติดอื่น ๆ ตามมา รวมไปถึงการก่อให้เกิดความผิดปกติของอารมณ์ ส่งผลให้สามารถควบคุมอารมณ์ได้น้อยลง มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง ขาดสมาธิและสมรรถนะในการเรียนรู้ หากมีการเริ่มใช้นิโคตินตั้งแต่ในวัยเด็ก การเสพติดจะเกิดได้สูงและเร็วกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวัยผู้ใหญ่

จากรายงานการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 57 ล้านคน เป็นผู้สูบบุหรี่ 9.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17.4 เป็นกลุ่มอายุ 15 – 19 ปี ร้อยละ 6.2 ซึ่งลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 (ร้อยละ 9.7) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) เมื่อพิจารณาอัตราการเกิดนักสูบหน้าใหม่จำนวน 1.55 แสนคน พบว่าเป็นกลุ่มอายุ 15 – 19 ปี ร้อยละ 60.8 อย่างไรก็ตาม แม้แนวโน้มการบริโภคยาสูบของเยาวชนไทยอายุ 15 – 19 ปี จะมีทิศทางที่ลดลง แต่เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ของเยาวชนในปี พ.ศ. 2564 พบว่า เยาวชนไทยที่สูบบุหรี่ เริ่มต้นสูบบุหรี่เมื่ออายุเฉลี่ยเท่ากับ 15.5 ปี และอายุต่ำสุดที่เริ่มต้นสูบบุหรี่เท่ากับ 6 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยยังสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ แม้ประเทศไทยจะจำกัดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ก็ตาม

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่เยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ อีกทั้งกลยุทธ์การตลาดของอุตสาหกรรมยาสูบที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาสูบในรูปแบบใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ซุรส เป็นต้น ตลอดจนสร้างการรับรู้และค่านิยมแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบดังกล่าวมีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป

นอกจากนี้ ยังมีช่องทางการโฆษณา สื่อสารการตลาด และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อทางการตลาดของอุตสาหกรรมยาสูบ จนนำไปสู่ความอยากรู้อยากลองของกลุ่มเด็กและเยาวชนในการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และกลายเป็นนักสูบหน้าใหม่ต่อไปในอนาคต

2. แนวทางการลด และป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชน

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการเกิดพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในระยะเริ่มแรก ดังนั้น หากสามารถจำกัดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถลดอัตราการบริโภคยาสูบของเยาวชนลงได้ โดย**ประเทศไทย ได้กำหนดแนวทางการจำกัดและลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนไว้ 2 มาตรการ ดังนี้**

1) มาตรการทางกฎหมาย

เช่น การจำกัดอายุของผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ การจำกัดอายุของผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยห้ามใช้ จ้างวาน เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ การห้ามแบ่งขายบุหรี่ซิกาแรต การห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในลักษณะวิธีการต่าง ๆ การลด แลก แจก แถม เป็นต้น

2) มาตรการการควบคุมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งใน และรอบสถานศึกษา

- 2.1 การห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- 2.2 มาตรการป้องกันและแก้ปัญหาการสูบบุหรี่และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่
 - กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างเคร่งครัด
 - จัดให้สถานศึกษาทุกระดับเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่
 - ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
 - ห้ามนักเรียนสูบบุหรี่ขณะที่สวมเครื่องแบบของสถานศึกษา
 - สถานศึกษาสอดแทรกและเน้นย้ำเรื่องพิษภัยของการสูบบุหรี่ในการเรียนการสอนทุกระดับ
 - สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างวัฒนธรรมด้านสุขภาพอนามัย ตัดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณสถานศึกษา และการให้หน่วยงานต้นสังกัด/สถานศึกษานับสนุน

การผลิตนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้านพิษภัยจากบุหรี่ รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพ

จะเห็นได้ว่า การควบคุมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานและมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่การควบคุมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบรอบสถานศึกษายังไม่มีบทบัญญัติและแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ซึ่งการจำกัดและลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนไม่เพียงพอแต่ดำเนินงานภายในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมถึงการดำเนินงานเฝ้าระวังการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนรอบสถานศึกษาด้วย ซึ่งมาตรการที่มีการดำเนินงานครอบคลุมทุกมิติทั้งในและรอบสถานศึกษาดังกล่าวนั้น คือ การดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

3. ความหมายและความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

สถานศึกษาปลอดบุหรี่ หมายถึง สถานศึกษาทุกระดับที่มีการดำเนินงานโดยมีเป้าหมายเพื่อจำกัดและลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ตลอดจนการป้องกันผู้ไม่สูบบุหรี่มิให้ได้รับอันตรายจากควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การป้องกันมิให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา โดยมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

- 1) จัดให้สถานที่ทุกพื้นที่ของสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
- 2) มีการดำเนินการตามมาตรการและแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่อย่างเป็นระบบ
- 3) มีการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ พร้อมการสร้างตระหนักรู้โทษพิษภัยและผลกระทบ และการปลูกฝังค่านิยมเพื่อการไม่สูบบุหรี่ให้แก่เด็ก เยาวชน ทั้งนี้ แม้ว่ายังมิบุคคลากรหรือนักเรียนที่ยังสูบบุหรี่อยู่หรือไม่ก็ตาม แต่บุคคลเหล่านั้นต้องไม่สูบบุหรี่ในบริเวณเขตสถานศึกษา

ความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่เป็นการสร้างปัจจัยเอื้อเพื่อป้องกันการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการสร้างความรู้ เจตคติ/ค่านิยมต่อการไม่สูบบุหรี่ การจัดสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา และการสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมยาสูบทั้งในและรอบสถานศึกษากับครู ผู้ปกครอง แคนนำนักเรียน และชุมชนรอบสถานศึกษา ซึ่งสามารถสรุปความสำคัญของการดำเนินงานได้ดังนี้

1) ทำให้สถานศึกษาเข้มงวดเรื่องการป้องกันและควบคุมการสูบบุหรี่ ส่งผลให้มีนักเรียนติดบุหรี่น้อยกว่าโรงเรียนที่ไม่เข้มงวด

2) สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะค่านิยมไม่สูบบุหรี่ให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป

3) การตัดสินใจสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

4) สถานศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักเรียนยืนยันที่จะไม่สูบบุหรี่

5) สถิติที่ผ่านมา หากพ้นอายุ 18 ปีแล้ว การตัดสินใจที่จะสูบบุหรี่เริ่มลดน้อยลง

สถานศึกษาเป็นสถานที่บ่มเพาะความรู้และประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนให้กลายเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ โดยนอกจากจะสร้างความรู้ทางวิชาการให้แก่เด็กและเยาวชนแล้ว สถานศึกษายังเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างทักษะ เจตคติ ค่านิยม/ความเชื่อ การแสดงออก และประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกันภายในสังคม ซึ่งสถานศึกษาเปรียบเสมือนสถานที่จำลองสังคม

**ความสำคัญของการดำเนินงาน
สถานศึกษาปลอดบุหรี่**

ขนาดเล็กให้แก่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกบริเวณบ้าน และครอบครัวของตนเอง ช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้หน้าที่ บทบาทในสังคมของตนเอง

อย่างเหมาะสมและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับธรรมเนียมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่อีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชน เพื่อมิให้กลายเป็นนักสูบหน้าใหม่ในอนาคต โดยเฉพาะการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ได้ทำการศึกษาวิจัยประเมินผลโครงการโรงเรียนปลอดบุหรี่ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ที่ครอบคลุมการประเมินทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่เป็นและไม่ได้เป็นเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่ เพื่อสะท้อนประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ที่เป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ของโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่ ได้ผลดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่ในทุกด้านอย่างชัดเจน เมื่อแยกวิเคราะห์แต่ละด้านพบว่า

1) ด้านบริบท พบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฯ มีคนสูบบุหรี่ในบริเวณโรงเรียนน้อยกว่าในโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายฯ (ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาในบริเวณโรงเรียน)

2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฯ มีผู้รับผิดชอบงานด้านบุหรี่โดยตรง มีการจัดสถานที่ให้ปลอดบุหรี่ มีครูที่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำให้โรงเรียนปลอดบุหรี่ ซึ่งทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญถึง โทษ พิษภัยของบุหรี่และมีทักษะในการปฏิบัติตนให้ห่างไกลบุหรี่ มากกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายฯ

3) ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฯ มีการดำเนินงานเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากกว่า โรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายฯ

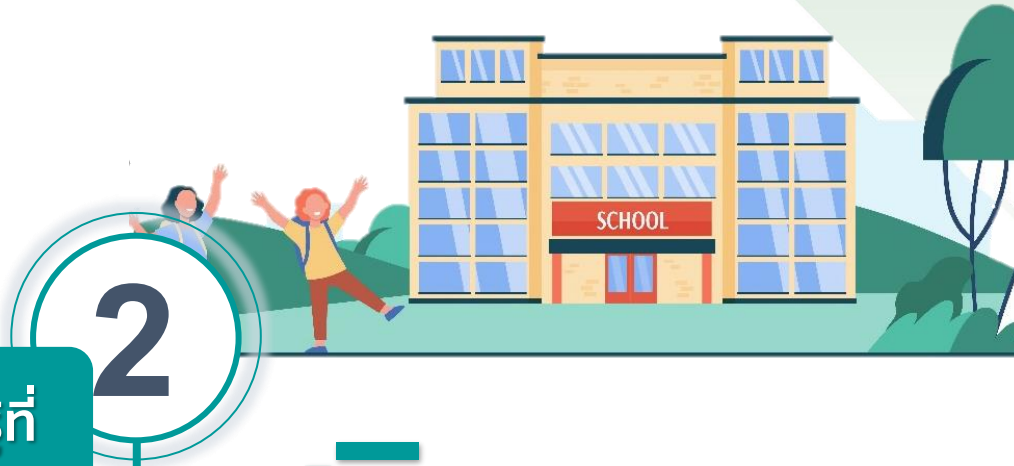
4) ด้านผลลัพธ์ พบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฯ นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ มีทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ที่เหมาะสม มีค่านิยมไม่สูบบุหรี่ และมีความตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่สูบบุหรี่ เพราะเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับ ด้านมโนทัศน์ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายฯ มีความเห็นว่าการติดบุหรี่ทำให้เสียการเรียนและเสียอนาคตมากกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายฯ ส่วนอายุเฉลี่ยของนักเรียนที่เริ่มสูบบุหรี่มวนแรกของโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่มากกว่าอายุเฉลี่ยของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่ และพบว่าพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของลูกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของพ่อและแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สอดคล้องกับผลการศึกษาของมณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์ และคณะ (2550) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องบุหรี่ มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ และมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ (ม.ป.ป.) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ: นโยบายสถานศึกษาปลอดเหล้าและบุหรี่ พบว่า การรับรู้นโยบายสถานศึกษาปลอดเหล้าและบุหรี่ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการปกป้องตนเองจากเหล้าและบุหรี่ของนักเรียน ผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ มีประสิทธิผลต่อการลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่มวนแรกของนักเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความรู้และทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ที่ถูกต้อง รวมทั้งมีความตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่สูบบุหรี่ ดังนั้น หากสถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศปลอดบุหรี่ได้อย่างแท้จริง ก็จะลดโอกาสการเสพติดบุหรี่ของเด็กและเยาวชนได้ปีละนับหมื่นคน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เสริมอาวุธ สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หน่วยการเรียนรู้ที่

2

เสริมอาว สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดภัย

หัวข้อที่ 2.1 เรื่อง โทษ พิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษ พิษภัยและโรคร้ายที่เกิดจากการบริโภคยาสูบ
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงผลกระทบของการบริโภคยาสูบ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่นักเรียนได้

ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) ความหมายและประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- 2) สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่
- 3) โรคร้ายที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- 4) ความหมายและอันตรายของบุหรี่มือสองและบุหรี่มือสาม
- 5) การบริโภคยาสูบกับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิทยากร/ผู้สอน

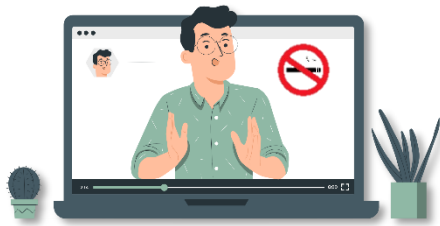
รศ.นพ.สุทัศน์ รุ่งเรืองหิรัญญา

หัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

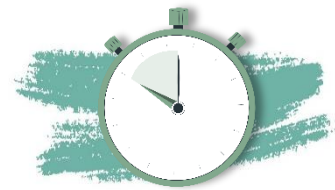
ความเชี่ยวชาญ

เป็นบุคลากรทางการแพทย์ผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านโรคที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการดำเนินงานควบคุมการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ มากกว่า 5 ปี

รูปแบบการเรียนรู้

การบรรยาย พร้อมภาพ และวิดีโอ/คลิปประกอบการบรรยาย

ระยะเวลา 30 นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้ มุ่งหวังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากการบริโภคนิโคติน ยาสูบ มีความตระหนักถึงผลกระทบของการบริโภคนิโคติน ยาสูบ และสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอด/สอน/ให้ความรู้แก่นักเรียนได้ ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 ความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบและประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

หัวข้อที่ 2 สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่

หัวข้อที่ 3 โรคร้ายที่เกิดจากการบริโภคนิโคติน ยาสูบ

หัวข้อที่ 4 ความหมายและอันตรายของบุหรี่มือสองและบุหรี่มือสาม

หัวข้อที่ 5 การบริโภคนิโคติน ยาสูบกับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เสริมอาวุธสู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หัวข้อที่ 2.1 เรื่อง โทษพิษภัย และโรคร้ายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ

1. ความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบและประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ผลิตภัณฑ์ยาสูบ คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติเยนา ทาแบกุ่ม (Nicotiana tabacum) รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบริโภคโดยวิธีสูด ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผล เป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา

ประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ สามารถแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ หรือรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดมีควัน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้บริโภคเข้าร่างกาย โดยวิธีการสูด หรือดูดดม สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 บุหรี่โรงงาน หรือที่มักเรียกกันว่า บุหรี่บรรจุซอง “บุหรี่ซีกาเรต” ไม่ว่าบุหรี่ยี่ห้อใด หรือไม่มีกันกรอง (Filter) ก็ตาม ซึ่งบุหรี่ที่ผลิตและขายในประเทศไทย มีมากกว่า 10 ยี่ห้อ โดยยี่ห้อที่รู้จักกันแพร่หลายโดยทั่วไป เช่น กรองทิพย์, กรุงทอง, สายฝน, Wonder และ SMS เป็นต้น ทั้งนี้ยังไม่รวมบุหรี่ที่ผลิตและนำเข้าจากต่างประเทศ อีกถึงกว่า 30 ยี่ห้อ โดยยี่ห้อที่รู้จักกันแพร่หลาย และสามารถพบเห็นการจำหน่ายได้ในท้องตลาด เช่น Marlboro, L&M เป็นต้น

ภาพที่ 2 บุหรี่โรงงาน

ภาพที่ 3 บุหรี่มวนเอง (มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2563)

1.1.2 บุหรี่มวนเอง เป็นบุหรี่ที่ผู้สูบนำยาเส้น หรือ ยาเส้นปรุงรรมวนเข้ากับกระดาษใบตอง ใบจาก ใบบัว หรือ ใบพืชอื่นแล้วนำมาสูด ในอดีตจะพบเห็นการสูบบุหรี่ประเภทนี้อยู่มาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูดที่สูดวัยเท่านั้น แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า มีผู้ที่สูบบุหรี่ในทุกช่วงอายุหันมาสูบบุหรี่ประเภทนี้มากขึ้น เนื่องจากราคาจำหน่ายของบุหรี่มวนเอง ถูกกว่าบุหรี่โรงงานที่วางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด

ภาพที่ 4 บุหรี่ซิการ์

1.1.3 ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดมีควันอื่นๆ

- บุหรี่ซิการ์ เป็นบุหรี่ที่นำเอาใบยาแห้ง หรือยาอัด มามวนกับใบยาสูบ บุหรี่ซิการ์ที่มีจำหน่าย และบริโภคในประเทศไทยส่วนใหญ่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศแถบละตินอเมริกาหรือกลุ่มประเทศในแถบทวีปยุโรป

- โป๊พ เป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทหนึ่ง แต่เรามักจะพบเห็นเฉพาะการสูบโป๊พ ในฉากแสดงของภาพยนตร์ หรือละครเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากตัวอุปกรณ์สูบของโป๊พ ทำมาจากเหง้าหรือรากของต้นไม้แห้ง ที่มีความแข็ง เนื้อแน่นมีรูระบายอากาศน้อยเก็บความร้อน และทนต่อความร้อนที่เกิดจากการเผาไหม้ใบยาสูบได้ดี ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้มีราคาแพงจึงไม่เป็นที่นิยมสูบในกลุ่มนักสูบของประเทศไทย

- ผลิตภัณฑ์ที่สูบควันผ่านน้ำ เป็นผลิตภัณฑ์ที่พบเห็นกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ บาราฏู/ฮุกกา/ชิชา การสูบควันยาสูบผ่านน้ำนี้ จะต้องมีอุปกรณ์การสูบควันฯ หรือที่เรียกว่า เตาบาราฏู และตัวยา สามารถสูบได้พร้อมกันหลายคนในคราวเดียวจึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมในการสังสรรค์ของกลุ่มวัยรุ่น

ภาพที่ 5 บาราฏู (Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, (TRC.), 2019)

- ผลิตภัณฑ์เฉพาะถิ่น เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เฉพาะถิ่น หรือบางพื้นที่ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น ชีโย เป็นบุหรี่พื้นเมืองที่พบมากทางภาคเหนือของประเทศไทย และตลอดแนวชายแดนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

2) ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดไม่มีควัน เป็นการนำเอายาเส้น หรือยาเส้นปรุงมาบริโภคด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจุกปาก การสูดทางจมูก หรือการเคี้ยว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการบริโภคโดยวิธีการที่ไม่เกิดการเผาไหม้ ได้แก่ ยาสูบชนิดไม่มีควันแบบดั้งเดิม ยานัตถุ ใช้สูดทางจมูก ยาจุน ใช้เคี้ยว อม หรือจุกมุมปาก หรือกระพุ้งแก้ม เช่น Snus หมากหรือพลู ที่มีส่วนประกอบหลักหนึ่งเป็นยาเส้น ผู้ที่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ

3) ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ และรูปแบบอื่น ๆ

การแข่งขันทางการตลาด และความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นของผู้บริโภค ผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบจึงต้องพยายามคิดค้น แสวงหาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ เพื่อดึงดูด สร้างความสนใจให้ลูกค้าบริโภคมมากขึ้น รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เดิม และลูกค้ารายใหม่ ประกอบกับเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดกับบริษัท คู่แข่ง จึงเป็นที่มาของการถือกำเนิดของผลิตภัณฑ์ ยาสูบรูปแบบใหม่ออกมาเรื่อย ๆ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ชูรส บุหรี่ที่ปรุงขึ้นโดยต่างกลิ่นให้มีรสของผลไม้ต่าง ๆ หรือกลิ่นวนิลา ช็อคโกแลต เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มผู้หญิง เด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักสูบ หน้าใหม่ได้ลิ้มลองสูบบุหรี่

ภาพที่ 6 บุหรี่ไฟฟ้า

2. สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่

เมื่อบุหรี่ถูกจุดให้ติดไฟจนเกิดการเผาไหม้ขึ้น บริเวณส่วนปลายของมวนบุหรี่ที่ติดไฟจะมีความร้อนสูงถึง 860-900 องศาเซลเซียส และทำให้เกิดควันที่มีสารเคมีต่าง ๆ มากกว่า 7,000 ชนิด ในจำนวนนี้ เป็นสารพิษที่ก่อมะเร็งได้มากถึง 70 ชนิด และยังเป็นสารพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของคนมากถึง 250 ชนิด โดยสารพิษที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 7 สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่ (yrprincess, 2558)

สารพิษ/สารเคมี	รายละเอียด
<p>นิโคติน (Nicotine)</p>	<p>เป็นสารประกอบอัลคาลอยด์ชนิดหนึ่ง ไม่มีสี พบในต้นยาสูบทุกสายพันธุ์ และความเข้มข้นของนิโคตินจะอยู่ในใบยาสูบมากกว่าส่วนอื่น ๆ มีฤทธิ์เป็นพิษกับระบบประสาทและถือเป็นยาฆ่าแมลงอย่างหนึ่ง ถ้าได้รับสารนิโคตินในปริมาณไม่มากจะก่อให้เกิดการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง แต่ถ้าได้รับในปริมาณมากจะเปลี่ยนจากการกระตุ้นสมองเป็นการกดสมอง และถ้าได้รับสารนิโคตินปริมาณมากในระดับหนึ่งอาจจะถึงตายได้ โดยร้อยละ 95 ของนิโคตินจะไปจับอยู่ที่ปอดและบางส่วนถูกดูดซึมเข้ากระแสเลือด มีผลให้ความดันโลหิตสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็วกว่าปกติ หลอดเลือดที่แขนและขาหดตัว เพิ่มไขมันในเส้นเลือด สารนิโคตินเป็นต้นเหตุหลักของการเสพติดบุหรี่ โดยสมองส่วนที่อยู่ชั้นใน (limbic system) เป็นสมองส่วนที่ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของมนุษย์จะมีบริเวณที่ทำหน้าที่รับรู้เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกสุขใจ หรือเรียกบริเวณนี้ว่า brain reward pathway ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการติดยาเสพติดทุกชนิดรวมถึงบุหรี่ด้วย</p> <p>เมื่อผู้สูบบุหรี่สูดเอาควันบุหรี่เข้าไปในร่างกาย นิโคตินในควันบุหรี่จะถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสโลหิตอย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเพียง 6 วินาทีเท่านั้น (เร็วกว่าการจัดเอโรอินเข้าสู่เส้นเลือดเสียอีก) นิโคตินในควันบุหรี่เข้าสู่สมองของผู้สูบบุหรี่จะกระตุ้นให้มีการหลั่งสารก่อความสุข เช่น โดปามีน ออกมาในปริมาณมากกว่าปกติ ทำให้ผู้สูบบุหรี่รู้สึกเป็นสุขเมื่อใดก็ตามที่ระดับของนิโคตินในกระแสโลหิตลดลง ผู้เสพก็จะรู้สึกหงุดหงิด ไม่สบายตัว ต้องการหาบุหรี่มวนต่อไปมาเสพเพื่อระงับอาการเหล่านี้ และกระตุ้นให้เกิดความสุขขึ้นอีก ซึ่งเป็นกระบวนการของสมองติดยานั่นเอง นอกจากนี้ยังมีกลไกการเสพติดทางอารมณ์และพฤติกรรมความเคยชินที่ผู้สูบบหรี่เชื่อมโยงการสูบบุหรี่กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจนเกิดความเคยชิน และคิดว่าเป็นเหตุผลของการสูบบุหรี่ เช่น การทำงาน การเข้าห้องน้ำ หรือเมื่อพบเห็นผู้สูบบุหรี่ก็จะกระตุ้นความต้องการสูบบุหรี่ ถ้าไม่สามารถหยุดยั้งความคิดถึงบุหรี่ได้ ความต้องการจะมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้หิบบุหรี่ขึ้นมาสูบบหรี่และยังพบว่าปัจจัยอื่น ๆ ก็อาจมีผลต่อการเสพติดบุหรี่ เช่น ปัจจัยทางสังคม สิ่งแวดล้อม บุคลิกภาพ ปัจจัยทางพันธุกรรม เป็นต้น</p>
<p>ทาร์หรือน้ำมันดิน (Tar)</p>	<p>เป็นสารที่เกิดจากการเผาไหม้หรือการกลั่นทำลายของสารอินทรีย์ มีลักษณะเหนียว สีเหลืองถึงสีน้ำตาลเข้ม สารทาร์ เป็นสาเหตุก่อให้เกิดมะเร็งในอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น มะเร็งปอด กลองเสียง หลอดลม หลอดอาหาร ไต กระเพาะปัสสาวะ และอื่น ๆ</p>

ตารางที่ 1 สารพิษที่อยู่ในควันบุหรี่ (ต่อ)

สารพิษ/สารเคมี	รายละเอียด
ไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂)	เป็นก๊าซพิษที่ทำลายเยื่อหลอดลมส่วนปลายและถุงลมปอด ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง
คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO)	เป็นก๊าซที่เกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของสารประกอบคาร์บอน พบได้ในควันจากท่อไอเสียของรถยนต์ ทำลายคุณสมบัติในการเป็นพาหะนำออกซิเจนของเม็ดเลือดแดง ทำให้เม็ดเลือดแดงไม่สามารถจับออกซิเจนได้เท่าเวลาปกติ จึงเกิดการขาดออกซิเจน ทำให้มีอาการมึนงงตื้อสับสนใจชา เหนื่อยง่าย ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคหัวใจ
แอมโมเนีย (Ammonia)	มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อทำให้แสบตา แสบจมูกหลอดลมอักเสบ ไอและ มีเสมหะมาก
ไฮโดรเจนไซยาไนด์ (Hydrogen Cyanide)	สารประกอบที่พบได้ในน้ำยาล้างเล็บ ก่อให้เกิดการระคายเคืองจากการสูดดม และมีผลต่อเซลล์ตับทำให้เซลล์ตับตาย
แคดเมียม (Cadmium)	เป็นธาตุโลหะที่มีพิษใช้ในการผลิตแบตเตอรี่ มีผลกระทบต่อตับ ไต และสมองทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด และต่อมลูกหมาก
ฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde)	สารที่ใช้ดองศพ (ฟอร์มาลีน) เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคมะเร็งหลังโพรงจมูก ทำให้เกิดการระคายเคืองเยื่อทางเดินหายใจเยื่อตา และอาจก่อให้เกิดอาการภูมิแพ้รุนแรง
สารกัมมันตรังสี (Radioactive agents)	ควันบุหรี่มีสารโพลีนีียม 210 ที่มีรังสีอัลฟาอยู่ เป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งปอด
สารหนู (Arsenic)	เป็นธาตุกึ่งโลหะที่มีพิษ พบได้ในยาเบื่อหนู มีผลต่อระบบต่อทางเดินอาหาร และเชื่อมโยงกับการเกิดภาวะหัวใจขาดเลือด
ตะกั่ว (Lead)	เป็นธาตุโลหะที่มีพิษ พบตามโรงงานอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ โรงถลุงโลหะ เป็นสารก่อมะเร็ง มีผลต่อหลายระบบในร่างกาย เช่น ระบบประสาท ทำให้การได้ยินผิดปกติ ระดับไอคิวต่ำ มีผลต่อระบบเลือด ทำให้ความดันเลือดสูง ผลต่อระบบไต และผลต่อระบบสืบพันธุ์ในผู้ใหญ่ ทำให้สมรรถภาพทางเพศเสื่อมได้

3. โรคร้ายที่เกิดจากการสูบบุหรี่

เป็นที่ทราบกันดีว่าควันบุหรี่ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยโรคที่เกิดจากการได้รับควันบุหรือนั้นยังคงทวีความรุนแรงและเพิ่มอุบัติการณ์มากขึ้นทุกวัน เช่น

ตารางที่ 2 โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่

โรคและภัยสุขภาพ	สาเหตุและอาการแสดง
โรคมะเร็งปอด	<p>บุหรี่เป็นสาเหตุของการเกิดมะเร็งปอดมากถึงร้อยละ 80 - 90 เนื่องจากสารพิษในบุหรี่ส่งผลให้เยื่อหลอดลมปอดเกิดการระคายเคือง หากสูบบุหรี่หรือได้รับควันบุหรี่เป็นระยะเวลานาน จะก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ของเซลล์จนกลายเป็นเซลล์มะเร็งได้ ในระยะแรก ๆ ผู้ป่วยจะไม่แสดงอาการ โดยส่วนใหญ่มักมาพบแพทย์เมื่อมีอาการของมะเร็งที่ลุกลามมากแล้ว อาการที่พบได้ เช่น ไอเรื้อรัง เสมหะมีเลือดเหนียวหอบ หรืออาจมีการปวดกระดูก ปวดศีรษะร่วมด้วย</p>
โรคถุงลมโป่งพอง	<p>สารพิษในควันบุหรี่ก่อให้เกิดการอักเสบของหลอดลมและเนื้อปอด ซึ่งเนื้อเยื่อปอดที่เป็นถุงลมขนาดเล็กจะแตกออกจนไม่สามารถทำหน้าที่แลกเปลี่ยนออกซิเจนได้ จึงทำให้ผู้ป่วยเกิดอาการแสบหน้าอก หายใจลำบาก หอบเหนื่อย เพราะมีการเสื่อมลงของปอดอย่างรวดเร็ว</p>
โรคหัวใจและหลอดเลือด	<p>สารพิษในควันบุหรี่ทำให้เลือดมีความหนืดเพิ่มขึ้น เกิดเลือดเกาะตัวกันง่ายขึ้น ทำให้ระดับไขมันในเลือดผิดปกติ มีไขมันชนิดไม่ดี (LDL) เพิ่มขึ้น และไขมันชนิดดี (HDL) ลดลง ขณะเดียวกันสารพิษในควันบุหรี่ยังทำให้เกิดอนุภาคนิวโทรฟิลจำนวนมากซึ่งทำให้เกิดการอักเสบของผนังหลอดเลือดขึ้น ในรายที่เป็นเรื้อรังจะเจ็บหน้าอก และเหนื่อยง่าย</p>
โรคอัมพฤกษ์/อัมพาต	<p>เกิดจากการที่เส้นเลือดในสมองตีบ ซึ่งเป็นผลจากสารพิษในควันบุหรี่ เมื่อเส้นเลือดในสมองตีบทำให้สมองขาดเลือดไปเลี้ยง สมองส่วนนั้นจะถูกทำลายจนไม่สามารถสั่งการให้ขยับแขนขาตามปกติได้ ถ้าผู้ป่วยรู้ตัวเร็ว เส้นเลือดในสมองตีบแต่ยังไม่ถึงตัน หรือเส้นเลือดตันไปแล้วแต่เป็นเส้นเลือดขนาดเล็ก ผู้ป่วยก็จะเป็นอัมพฤกษ์ คือมีอาการแขนขาอ่อนแรงไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ แต่หากเส้นเลือดขนาดใหญ่ตันก็จะทำให้เป็น อัมพาต คือ ไม่สามารถขยับแขนขาได้เลย</p>
ปัญหาสุขภาพช่องปาก	<p>ควันบุหรี่จะทำลายเนื้อเยื่อที่ยึดระหว่างเหงือกและฟันทำให้เหงือกกร่อน เหงือกอักเสบ เนื้อตายแบบเฉียบพลัน เสียฟัน ฟันผุ แผลในช่องปาก หายช้า มะเร็งช่องปาก ความสามารถในการรับรสและกลิ่นลดลง มีกลิ่นปาก มีคราบบุหรี่ยึดที่เหงือกและฟัน</p>
โรกระบบทางเดินอาหาร	<p>การสูบบุหรี่ทำให้ติดเชื้อ <i>Helicobacter pylori</i> (<i>H.pylori</i>) ได้ง่าย ซึ่งเชื่อนี้เป็นสาเหตุของการเกิดโรกระเพาะอาหาร ผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจะมีโอกาสเกิดแผลในกระเพาะอาหาร และลำไส้เล็กส่วนต้นง่ายกว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ เพราะสารพิษในบุหรี่จะกระตุ้นให้กระเพาะอาหารหลั่งน้ำย่อยมากกว่าปกติ ทำให้มีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีอาการของโรคกรดไหลย้อน ผู้ป่วยจะมีอาการจุกหน้าอกซึ่งเกิดจากการที่บุหรี่ทำให้หูรูดที่กั้นระหว่างกระเพาะและหลอดอาหารหย่อนตัว กรดจากกระเพาะล้นไปยังหลอดอาหารทำให้เกิดการอักเสบได้</p>

โรคและภัยสุขภาพ	สาเหตุและอาการ
โรคกระดูกและกล้ามเนื้อ	สารนิโคตินที่อยู่ในควันบุหรี่จะลดการสร้างกระดูก และลดการดูดซึมของแคลเซียม ทำให้เกิดโรคกระดูกพรุน และกระดูกหักได้ง่าย อีกทั้งการสูบบุหรี่ทำให้เกิดการอักเสบของข้อและกระดูก จึงทำให้เกิดโรคข้อและกระดูกตามมา จากการออกกำลังกายได้ง่าย รวมถึงการฉีกของเอ็นและกล้ามเนื้อ ในรายที่กระดูกหักก็จะต่อติดกันได้ยาก และทำให้แผลหายช้า
ผลต่อการตั้งครรภ์และการรก	ผู้ที่สูบบุหรี่จะเสี่ยงต่อการเป็นหมัน ตั้งครรภ์นอกมดลูก แท้ง และยังเพิ่มอัตราการตายในทารก นอกจากนี้ลูกที่เกิดจากแม่ที่สูบบุหรี่มักจะมีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ สำหรับเด็กที่เติบโตในสิ่งแวดล้อมที่พ่อหรือแม่สูบบุหรี่จะมีอุบัติการณ์การเกิดโรคหอบหืด เป็นหวัดบ่อย หลอดลมอักเสบจนถึงปอดบวม และเพิ่มความเสี่ยงต่อการไหลตาย
การเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ	สารพิษในควันบุหรี่จะทำให้เกิดการตีตันของเส้นเลือดแดงที่ไปเลี้ยงอวัยวะเพศ ทำให้เลือดไปเลี้ยงได้น้อยลง ประสาทที่ควบคุมเกี่ยวกับการแข็งตัวของอวัยวะเพศก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย ส่งผลให้เกิดภาวะเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ
แก่เร็ว	เมื่อสารพิษในควันบุหรี่ถูกดูดซึมผ่านปอดเข้าสู่กระแสเลือด ก่อให้เกิดอนุมูลอิสระมากมาย ทำให้เกิดการอักเสบและอุดตันของเส้นเลือดฝอยในอวัยวะต่าง ๆ เลือดจึงไปเลี้ยงได้น้อยลง ทั้งยังไปทำลายคอลลาเจนใต้ผิวหนัง ทำให้ผิวหนังแห้งกร้านและเหี่ยวย่นเร็วขึ้น

4. ความหมายและอันตรายของควันบุหรี่มือสองและควันบุหรี่มือสาม

ควันบุหรี่มือสอง คือ ควันที่มาจากปลายมวนบุหรี่ที่กำลังเผาไหม้รวมกับควันที่ผู้สูบบุหรี่พ่นหรือหายใจออกมา ซึ่งยังคงเต็มไปด้วยสารพิษอันตรายต่าง ๆ ที่สามารถเข้าสู่ร่างกายคนที่ไม่ได้สูบบุหรี่แต่ได้รับควันนั้นได้ ภัยนี้ประเภทนี้กำลังเป็นที่น่าวิตกในสังคมซึ่งก็คือ "ควันบุหรี่มือสอง" นั่นเอง

ในแต่ละปี มีคนไม่สูบบุหรี่หลายแสนคนต้องเสียชีวิตด้วยโรคที่เกิดจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง ซึ่งควันบุหรี่ในบรรยากาศหรือควันบุหรี่มือสองนั้นเกิดขึ้นจาก 2 แหล่ง คือ ควันบุหรี่ที่ผู้สูบบุหรี่พ่นออกมา และควันบุหรี่ที่ลอยจากปลายมวนบุหรี่ที่กำลังเผาไหม้ จะมีสารเคมีซึ่งเป็นสารพิษอันตราย เป็นสาเหตุให้คนใกล้ชิดผู้สูบบุหรี่มีอาการเจ็บป่วยได้ไม่แตกต่างจากผู้สูบบุหรี่เอง

ผลของควันบุหรี่มือสองต่อสุขภาพของผู้ที่ได้รับควันบุหรี่

หญิงมีครรภ์และเด็กทารก

- มีโอกาสเกิดโรคแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์และคลอดบุตร โดยอาจมีอาการครรภ์เป็นพิษ แท้ง คลอดก่อนกำหนด และเกิดอาการไหลตายในเด็กสูงขึ้น
- มีความเสี่ยงที่ทารกแรกคลอดจะมีน้ำหนักตัวและความยาวน้อยกว่าปกติ พัฒนาการทางสมองช้ากว่าปกติ และอาจมีความผิดปกติทางระบบประสาทและระบบความจำ

เด็กเล็ก

- เกิดความเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ เช่น หลอดลมอักเสบ ปอดบวมและมีอัตราการเกิดโรคหืดเพิ่มขึ้น
- เกิดการติดเชื้อของหูส่วนกลาง
- ในระยะยาว เด็กที่ได้รับควันบุหรี่มือสองจะมีพัฒนาการของปอดน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้รับควันบุหรี่

วัยรุ่น/วัยรุ่น

- ระยะเวลาจะทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา ปวดศีรษะ ไอ เจ็บคอ วัณเวียนศีรษะ และคลื่นไส้อาเจียน
- ระยะยาวจะทำให้มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดสมอง และมะเร็งปอดเพิ่มขึ้น
- การสัมผัสควันบุหรี่มือสองจะทำให้ปอดของวัยรุ่นที่สัมผัสควันบุหรี่มือสองพัฒนาช้ากว่าวัยรุ่นทั่วไป
- การที่บุคคลในครอบครัวแสดงพฤติกรรมสูบบุหรี่ อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ จึงทำให้ผู้ที่มิบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่มีโอกาสสูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่มิบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ 3.55 เท่า

ผู้ใหญ่

- เสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจเพิ่มขึ้น 25 - 30%
- เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอดเพิ่มขึ้น 20 - 30%
- เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งที่สำคมากกว่าผู้ที่มิได้รับควันบุหรี่ 3 เท่า
- เสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งในส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย ได้แก่ กล้องเสียง ช่องปาก หลอดอาหาร และกระเพาะปัสสาวะ มากกว่าผู้ที่มิได้รับควันบุหรี่ถึง 2 เท่า
- เกิดผลกระทบต่อระบบหลอดเลือดหัวใจทันทีที่ได้รับควันบุหรี่มือสอง
- สำหรับผู้ที่มีอาการหอบ หืด โรคหัวใจ และโรคหลอดลมอักเสบ จะทำให้อาการของโรคเพิ่มมากขึ้น

ควันบุหรี่มือสาม คือ อนุภาคละอองไอของสารเคมีที่เป็นพิษจากควันบุหรี่ ที่ตกค้าง เกาะติด อยู่ตามสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่ที่มีการสูบบุหรี่ แม้บุหรี่จะดับไปแล้วก็ตาม ซึ่งรับรู้ได้จากกลิ่นที่ยังอบอวล อยู่ในห้อง หรือจากตัวของผูสูบบุหรี่เอง ควันบุหรี่มือสาม ซึ่งเป็นอนุภาคละอองไอสารเคมีจากควัน บุหรี่ที่ก่อตัวจากก๊าซ สารอันตรายหลายชนิด อันเป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง ซึ่งสารพิษเหล่านี้ จะตกค้างและเกาะติดอยู่ตามเสื้อผ้า เส้นผม ผ้าม่าน พรม เบาะ สิ่งของต่าง ๆ และผิวหนัง ทั้งนี้ ควันบุหรี่ที่ติดอยู่ตามเสื้อผ้าคนอื่นยังอาจเป็นภัยกับการกหรือหญิงมีครรภ์ได้ จึงควรห้ามสูบ บุหรี่อย่างเด็ดขาด ทั้งในบ้านและยานพาหนะเพื่อลดความเสี่ยงนี้ แม้จะดับบุหรี่ไปนานแล้ว แต่สารพิษ ตกค้างยังสามารถเกาะอยู่ตามพื้นผิวต่าง ๆ ได้

กลุ่มที่เสี่ยงมากที่สุดคือเด็กเล็ก เพราะเด็กมีโอกาสสัมผัสฝุ่นละอองมากกว่าผู้ใหญ่ถึง 2 เท่า เนื่องจากเด็กเล็กมักหายใจใกล้พื้นผิวสิ่งของต่าง ๆ หรือคลานเล่นตามพื้นที่มีสารพิษตกค้าง และบางครั้งเด็กอาจเลียหรือนำสิ่งของเข้าปากได้ จึงเสี่ยงต่อการได้รับอนุภาคโลหะหนัก สารก่อมะเร็ง และสารกัมมันตรังสีซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

5. การบริโภคยาสูบกับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การสูบบุหรี่ เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เนื่องจากการสูบบุหรี่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหอบหืด ปอดอุดกั้นเรื้อรัง (COPD) ภาวะการหายใจล้มเหลวเฉียบพลัน (ARDS) โรคถุงลมโป่งพอง รวมถึงมะเร็ง การสูบบุหรี่หรือแม้แต่บุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่อื่นอีกด้วย เนื่องจากควัน หรือละอองไอของบุหรี่ที่ถูกพ่นออกมา ประกอบด้วยสารคัดหลั่ง น้ำลาย เสมหะ

และเชื้อโรค ซึ่งสามารถแพร่กระจายได้ หากผู้สูบบุหรี่เป็นผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้ออย่างรวดเร็ว

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ตอบข้อสงสัยเรื่องบุหรี่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไว้ว่า ผู้สูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น เนื่องจากขณะสูบบุหรี่มือและนิ้วมืออาจมีเชื้อโรคอยู่ เมื่อสัมผัสกับริมฝีปาก ซึ่งเป็นช่องทางที่เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ นอกเหนือจากบุหรี่แล้ว ผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น ๆ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า หรือบารากุ ที่นิยมสูบกินในสถานบันเทิงส่วนใหญ่มักมีการแบ่งปันกันสูบ แม้จะใช้อุปกรณ์ที่สัมผัสปากแยกกัน แต่ใช้กระบอกลและสายเดียวกัน จะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงไวรัสทางเดินหายใจอื่น ๆ ในวงกว้างอีกด้วย อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับร่างกายจากพิษภัยของยาสูบ โดยอวัยวะที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดจากการสูบบุหรี่ คือ ปอด ซึ่งทำให้โครงสร้างการทำงานในการแลกเปลี่ยนก๊าซออกซิเจนไม่สมบูรณ์หรือล้มเหลว ส่งผลทำให้ความต้านทานของปอดไม่สมบูรณ์และเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย เมื่อปอดอ่อนแอ เวลาร่างกายได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เชื้อจะจับตัวที่อวัยวะปอดและถุงลมในปอดและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเชื้อจะเข้าไปทำลายเนื้อปอด (ถุงลมปอด) จนเกิดการอักเสบ (ปอดบวม) แม้ร่างกายจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อไวรัสหรือได้รับยารักษาแล้วก็ตาม ปอดที่เปรียบได้กับสนามรบก็จะเสียไปแล้ว และทำให้มีแผลเป็นที่ปอดที่มีลักษณะแข็งกว่าเนื้อเยื่อเดิม (เปรียบเสมือนรอยแผลเป็นทั่วไปที่จะแข็งกว่าเนื้อหนังปกติ ทำให้ปอดไม่สามารถขยายได้ตามปกติ เมื่อปอดเป็นแผลจะส่งผลทำให้คนป่วยหายใจไม่สะดวกเพราะขาดออกซิเจน จึงต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ และส่งผลต่อร่างกายทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยอย่างรุนแรงกว่าคนที่มีความปอดที่สมบูรณ์แข็งแรง หรืออาจมีโอกาเสียชีวิตได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า หรือบารากุ จึงเป็นตัวเสริมอันตรายและความรุนแรงในผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังจะเห็นว่าสถิติของผู้ป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในคนที่มีความประวัติดูบบุหรี่จะมีอัตราการเสียชีวิตสูงมากถึง 14 เท่า ของผู้ป่วยที่ไม่สูบบุหรี่

การหลีกเลี่ยงสิ่งใด ๆ ที่เปื้อนเชื้อทำให้อากาศไม่บริสุทธิ์ เช่น บุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า ควัน ฟันละออง เชื้อโรค เป็นสิ่งจำเป็นในการดูแลสุขภาพให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงถือเป็นช่วงเวลาที่ดีในการเชิญชวนผู้สูบบุหรี่ใช้ช่วงเวลานี้ เลิกบุหรี่ทุกชนิด เพื่อลดความเสี่ยงในการได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

สิ่งที่พึงกระทำเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

นับตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2565 เป็นต้นไป ประเทศไทยได้เข้าสู่ระยะหลังการระบาดใหญ่ (Post-Pandemic) ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติได้ โดยปฏิบัติตามมาตรการ **DMH** ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

D: Social Distancing เว้นระยะห่างอย่างเหมาะสม เมื่อเข้าไปในสถานที่แออัดหรืออากาศถ่ายเทไม่สะดวก

M: Mask Wearing สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ขณะอยู่ในที่ชุมชนหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

H: Hand Washing หมั่นล้างมือด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์

หน่วยการเรียนรู้ที่

2

เสริมอาวร สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดภัย

หัวข้อที่ 2.2 เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมาย ในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และสามารถ ปฏิบัติหรือดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายได้

ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) นิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- 2) สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- 3) สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา
- 4) บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานศึกษา
- 5) แนวทางปฏิบัติสู่การดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

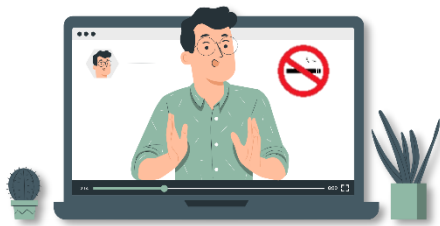
วิทยากร/ผู้สอน

นายจิระวัฒน์ อยู่สบาย รองผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

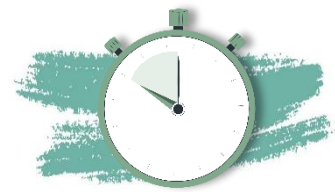
ความเชี่ยวชาญ

มีติกรผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

รูปแบบการเรียนรู้

การบรรยาย พร้อมภาพ และวิดีโอ/คลิปประกอบการบรรยาย

ระยะเวลา 15 นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานควบคุมการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชน ตลอดจนการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่จากการได้รับควันบุหรี่มือสองด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ดังนั้น หัวข้อการเรียนรู้นี้ จึงเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ให้แก่ครูหรือนุเคราะห์ทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติ และดำเนินการให้สถานศึกษาเป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมายได้ เช่น การจัดเขตปลอดบุหรี่ และการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชนในสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 นิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

หัวข้อที่ 2 สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน

หัวข้อที่ 3 สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา

หัวข้อที่ 4 บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานศึกษา

หัวข้อที่ 5 แนวทางปฏิบัติสู่การดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เสริมอาวุธสู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หัวข้อที่ 2.2 เรื่อง กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

1. นิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ยาสูบ หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติเยนาทาบาคัม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบซึ่งบริโภคโดยวิธีสูด ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา

จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบมีความหมายครอบคลุมทั้งบุหรี่โรงงาน หรือที่มักเรียกกันว่าบุหรี่ปรรจของ บุหรี่ซิการ์เรต บุหรี่มวนเอง ยาเส้น ยาเส้นปรุง บุหรี่ซิการ์ ไปป์ ยาเส้นเคี้ยว บุหรี่ชูรส และผลิตภัณฑ์ยาสูบบรูปแบบใหม่ และรูปแบบอื่น ๆ นอกจากนี้ ในปัจจุบันพบว่าผลิตภัณฑ์ยาสูบบรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมยาสูบที่พยายามสร้างผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เยาวชน และผู้หญิง เช่น บารากู บารากูไฟฟ้า และบุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น

ภาพที่ 8 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557

บารากู หมายความว่า หม้อสูบยาสูบแบบอาหรับหรือลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกัน อุปกรณ์หรือส่วนประกอบไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยวัสดุใดที่ใช้เป็นอุปกรณ์สำหรับสูบควันผ่านน้ำซึ่งเกิดจากการเผาไหม้หรือการใช้ความร้อนผ่านพืช ผลไม้ พืชหมัก ผลไม้หมัก สาร สารสกัด หรือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะมียาสูบเป็นส่วนประกอบหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงพืช ผลไม้ พืชหมัก ผลไม้หมัก สารสกัด หรือสิ่งอื่นใด ที่ใช้เป็นแหล่งกำเนิดควันสำหรับอุปกรณ์ดังกล่าว ซึ่งมีส่วนผสมของยาสูบ

บาราฏไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่ทำให้เกิดละอองไอน้ำในลักษณะคล้ายควันบุหรี่ไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยวัตถุใด ซึ่งใช้สำหรับสูบในลักษณะเดียวกับการสูบบุหรี่

มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับหลายประเทศทั่วโลก โดยในที่ประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ครั้งที่ 7 (COP7) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 – 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ณ ประเทศอินเดีย มีมติร่วมกันเรียกร้องให้ประเทศภาคี 180 ประเทศ ให้ความสำคัญและดำเนินการออกกฎหมายที่มาตรการเพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยเร็ว ซึ่งในขณะนี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากกว่า 30 ประเทศ มีกฎหมายห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศของตน รวมทั้งประเทศในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ประเทศบรูไน ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต ได้ห้ามไม่ให้มีการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าเช่นเดียวกับประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทย ได้ออกกฎหมายคุ้มครองประชาชนเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โดยได้กำหนดข้อห้ามในหลายมิติเพื่อป้องกันการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า เช่น มาตรการห้ามนำเข้ามาในประเทศไทย มาตรการห้ามการจำหน่ายหรือมีไว้ให้บริการ และมาตรการห้ามการบริโภคหรือสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะที่กำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายรวม 4 ฉบับ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

กำหนดให้การสูบหรือการกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดควันหรือไอระเหยของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้าด้วยเนื่องจากมีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ

- หากเป็นการสูบในสถานที่ที่กำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ ถือว่ามีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

2) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บาราฏและบาราฏไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557

กำหนดห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า อุปกรณ์ หรือน้ำยาเติมสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศไทย

- หากฝ่าฝืนนำเข้ามาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับเป็นเงิน 5 เท่าของสินค้า

3) พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560

กำหนดว่าหากผู้ใดนำเข้าของที่ผ่านหรือกำลังผ่านพิธีการทางศุลกากร เข้าในราชอาณาจักร หรือส่งของดังกล่าวออกไปนอกราชอาณาจักร หรือนำของเข้าเพื่อการผ่านแดนหรือการถ่ายลำเสียง โดยหลีกเลี่ยงข้อจำกัดหรือข้อห้ามอันเกี่ยวกับของนั้น (คือ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่ห้ามการนำเข้าสินค้าบาราгу บุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557)

- หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงให้ริบสินค้าและพาหนะที่ใช้ในการบรรทุกสินค้า ไม่ว่าจะมิให้ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม

4) คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558

กำหนดห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้าบาราгу บาราгуไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบาราгу นํ้ายาสำหรับเติมบาราгуไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า

- หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผู้ฝ่าฝืนเป็นผู้ผลิตเพื่อขาย เป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในประเทศเพื่อขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน

การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การทดลองสูบบุหรี่ จนกลายเป็นนักสูบหน้าใหม่ในอนาคต ประเทศไทยจึงมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน ตามหมวด 4 เรื่องการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ดังนี้

มาตรา 26 ห้ามผู้ใดขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของผู้ซื้อหรือผู้รับการให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้ผู้ขายหรือผู้ให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแจ้งให้บุคคลดังกล่าว แสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของบุคคลนั้นก่อน แล้วแต่กรณี

กรณีตัวอย่าง

นายสมศักดิ์เป็นพนักงานร้านสะดวกซื้อ ได้ขายบุหรี่ให้กับนายเอกอายุ 16 ปี โดยที่นายสมศักดิ์รู้ว่านายเอกอายุ 16 ปี ถือว่านายสมศักดิ์มีความผิดตามมาตรา 26

กรณีที่นายสมศักดิ์ไม่แน่ใจว่านายเอกอายุต่ำกว่า 20 ปีหรือไม่ นายสมศักดิ์ต้องขอดูบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของนายเอกเสียก่อนที่จะขายบุหรี่ให้

มาตรา 26 วรรคสาม ห้ามผู้ใดใช้ จ้าง วาน หรือยินยอมให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

กรณีตัวอย่าง

นางเกสร ให้สายธารซึ่งเป็นบุตรสาวอายุ 15 ปี มาช่วยขายของที่ร้านค้า จึงวานให้สายธารขายบุหรี่แก่นายสมชายแทนตนเอง ถือว่านางเกสรมีความผิดตามมาตรา 26 วรรคสาม

มาตรา 27 ห้ามผู้ขายปลุกผลิตภัณฑียาสูบ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ขายผลิตภัณฑียาสูบโดยใช้เครื่องขาย
- 2) ขายผลิตภัณฑียาสูบโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์
- 3) ขายผลิตภัณฑียาสูบนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขายยาสูบ
- 4) ขายผลิตภัณฑียาสูบโดยแจก แลก ให้หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑียาสูบกับสินค้าอื่น การให้บริการ หรือสิทธิประโยชน์อื่น แล้วแต่กรณี เช่น นายขายบุหรี่ โดยการแจกปากกา 1 ด้าม
- 5) ขายผลิตภัณฑียาสูบในลักษณะที่แสดงถึงการลดราคาผลิตภัณฑียาสูบ ณ จุดขาย
- 6) ขายสินค้าหรือให้บริการโดยมีการแจก แลก ให้ผลิตภัณฑียาสูบ หรือแลกเปลี่ยนกับผลิตภัณฑียาสูบแล้วแต่กรณี เช่น นายดำขายผงซักฟอก โดยการแจกบุหรี่ 1 มวน
- 7) เร่ขายผลิตภัณฑียาสูบ

8) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัลหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือแก่นำน้ำหีบห่อหรือสลาก หรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบมาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ เช่น นางแดงขายบุหรี่ให้นายดำโดยแถมคุปองสะสม เพื่อมาซื้อบุหรี่ครั้งต่อไปในราคาพิเศษ

9) แสดงราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขายในลักษณะจูงใจให้บริษัทผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ฝ่าฝืนมาตรา 27 (1) – (3) มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ฝ่าฝืนมาตรา 27 (4) – (6) และมาตรา 27 (8) – (9) มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ฝ่าฝืนมาตรา 27 (7) มีโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

มาตรา 28 ห้ามผู้ใดแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในลักษณะเป็นตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแพร่หลาย หรือเพื่อเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริษัทผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

กรณีตัวอย่าง

นายดำผลิตยาเส้นปรุงยี่ห้อใหม่ แล้วแจกตัวอย่างยาเส้นที่ตนผลิตนั้นให้กับชาวบ้านที่เดินซื้อของบริเวณตลาดสดเพื่อทดลองสูบโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ถือว่านายดำมีความผิดตามมาตรา 28

มาตรา 29 ห้ามผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานที่ ดังต่อไปนี้

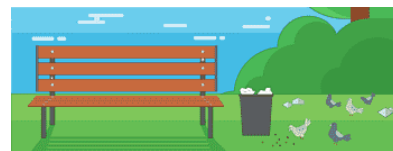
มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา

2) สถานบริการสาธารณสุข สถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยร้านขายยา

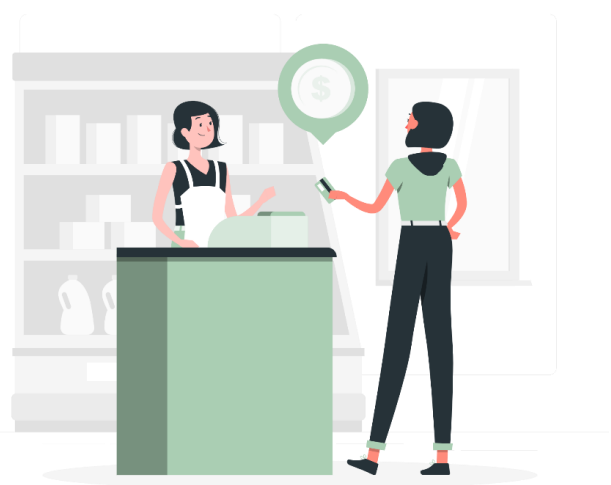
3) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ 4) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสวนสนุก

มาตรา 36 ห้ามผู้ขายปลีกผลิตภัณฑ์ยาสูบแสดงหรือยินยอมให้แสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก

มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

กรณีตัวอย่าง

นางอัมพรวางขายบุหรี่บริเวณหน้าเคาน์เตอร์ชำระเงิน โดยลูกค้าสามารถมองเห็นสินค้าบุหรี่ได้ชัดเจน สามารถเลือกหยิบและนำมาชำระเงินได้เอง ถือว่านางอัมพรมีความผิดตามมาตรา 36

มาตรา 38 วรรคสอง ห้ามผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีได้จัดให้มีหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแสดงเครื่องหมายการค้า สัญลักษณ์ รูปภาพ และข้อความ ตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

กรณีตัวอย่าง

นางดาวเรือง แบ่งบุหรี่จากซองใส่ถุงพลาสติกใสขนาดเล็กถุงละ 10 มวน โดยขายถุงละ 20 บาท ถือว่านางดาวเรืองมีความผิดตามมาตรา 38 วรรคสอง

3. สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา

เป็นที่ยอมรับในทางการแพทย์ว่า ควันบุหรี่เป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้สูบบุหรี่ และผู้ที่ไม่สูบบุหรี่แต่อยู่ใกล้เคียงกับผู้สูบบุหรี่ โดยอาจทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคหอบหืด หรือภูมิแพ้มีอาการกำเริบขึ้น ดังนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่มิให้ได้รับควันบุหรี่ โดยการออกกฎหมายประกาศกำหนดให้สถานที่สาธารณะในบางสถานที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเขตปลอดบุหรี่ รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของสถานที่ ต้องดำเนินการจัดเขตปลอดบุหรี่และประชาสัมพันธ์ ห้ามปรามมิให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ที่ตนเองรับผิดชอบอีกด้วย

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2561 ได้แบ่งกลุ่มสถานที่ตามประกาศออกเป็น 4 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 กลุ่มสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่

กลุ่มที่	ลักษณะเขตปลอดบุหรี่	กลุ่มสถานที่สาธารณะ
1	เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด + ระยะทาง 5 เมตรจากทางเข้า - ออก	<p>สถานบริการสาธารณสุขและส่งเสริมสุขภาพ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงพยาบาล - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล - คลินิก - ร้านขายยา <p>สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และพักผ่อน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา - สถาบันกวดวิชา <p>สถานที่สาธารณะอื่น เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานรับดูแลหรือสงเคราะห์เด็ก - สนามเด็กเล่น เป็นต้น
2	เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด	<p>สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สปาเพื่อสุขภาพ - สถานที่ให้บริการนวดแผนไทย - นวดแผนโบราณ เป็นต้น <p>สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และพักผ่อน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานพักผ่อนอาชีพ - อุทยานการเรียนรู้ - หอศิลป์ เป็นต้น <p>สถานที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนามกีฬา - ร้านค้า - สถาบันกึ่ง - ร้านอาหารมีระบบปรับอากาศ - วัด - ตลาด - สวนสาธารณะ เป็นต้น <p>ยานพาหนะและสถานที่พักรอยานพาหนะ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - รถประจำทาง/ ป้ายรถโดยสาร - เรือ - เครื่องบิน - รถไฟ เป็นต้น

ตารางที่ 3 กลุ่มสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่ (ต่อ)

กลุ่มที่	ลักษณะเขตปลอดบุหรี่	กลุ่มสถานที่สาธารณะ
3	เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด แต่สามารถจัดให้มีเขตสูบบุหรี่ในพื้นที่นอกอาคาร โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างได้	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา - สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ท่าอากาศยาน
4	เขตปลอดบุหรี่ในพื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุ + 5 เมตรจากที่ระบุ หรือจากประตู หน้าต่าง ทางเข้า ทางออก ท่อ หรือช่องระบายอากาศ	พื้นที่ภายในและดาดฟ้าของอาคาร โรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ห้างสรรพสินค้า - โรงงานอุตสาหกรรม - สถานที่ทำงานเอกชน เป็นต้น พื้นที่ใต้หลังคา บริเวณชานชาลา เช่น <ul style="list-style-type: none"> - สถานีขนส่ง - สถานีรถไฟ - ท่าเรือโดยสาร เป็นต้น บริเวณโรงพักคอย ห้อง หรือสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - อาคารชุด - คอนโด - โรงแรม - หอพัก - รีสอร์ท - โฮมสเตย์ - ร้านอาหารไม่มีระบบปรับอากาศ

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาเป็นสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่ใน กลุ่มที่ 1 คือ เป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด + ระยะทาง 5 เมตรจากทางเข้า – ออก หมายความว่าถึงพื้นที่ทั้งหมดของสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ และรวมไปถึงในระยะ 5 เมตรจากทางเข้า – ออกของสถานศึกษาด้วย ทั้งนี้ เมื่อเป็นเขตปลอดบุหรี่แล้ว กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ดูแลสถานที่นั้นมีหน้าที่ต้องจัด เขตปลอดบุหรี่ให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่กำหนดดังต่อไปนี้ด้วย

- 1) จัดเขตปลอดบุหรี่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีสภาพและลักษณะตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 (ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท)
- 2) ประชาสัมพันธ์หรือแจ้งเตือนว่าสถานที่นั้นเป็นเขตปลอดบุหรี่ และควบคุมดูแล ห้ามปรามหรือดำเนินการอื่นใด เพื่อไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ (ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท)

สภาพและลักษณะเขตปลอดบุหรี่ ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

- 1) มีเครื่องหมายแสดงไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนว่า “เขตปลอดบุหรี่”
- 2) ปราศจากอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่ เช่น ที่เขี่ยบุหรี่ ถังทรายดับบุหรี่ เป็นต้น
- 3) มีสภาพและลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ

การติดแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. 2561 ให้ดำเนินการโดยติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน ในบริเวณดังต่อไปนี้

- 1) บริเวณพื้นที่นอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ ในจำนวนที่เหมาะสม
- 2) ณ ทางเข้าหลักของอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ
- 3) ภายใน และดาดฟ้าของอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ ในจำนวนที่เหมาะสม

ความผิดหากผู้ดำเนินการไม่ปฏิบัติ

- 1) ไม่จัดสภาพและลักษณะเขตปลอดบุหรี่ตามที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท
- 2) ไม่แสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ตามลักษณะและวิธีการที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท
- 3) ไม่ประชาสัมพันธ์หรือแจ้งเตือนว่าสถานที่นั้นเป็นเขตปลอดบุหรี่ และไม่ควบคุมดูแลห้ามปราม หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท

เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ (ในระยะ 5 เมตร)

อักษรข้อความขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน

เช่น ห้ามสูบบุหรี่ในระยะ 5 เมตร
No Smoking within 5 meters

เส้นผ่าศูนย์กลางของวงกลม

ไม่น้อยกว่า 100 มม. (10 ซม.)
(วัดจากขอบนอกสุด)

พื้นผิว วัสดุพื้นหลัง

สีพื้นหลังต้องทำให้เห็นสัญลักษณ์
ปลอดบุหรี่และข้อความชัดเจน

4. บทบาทและอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถานที่บ่มเพาะความรู้ ความเข้าใจทั้งในด้านวิชาการ การใช้ชีวิต และการเข้าถึงสังคม ตลอดจนเป็นสถานที่ในการสร้างเสริมเจตคติให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษา ดังนั้นการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษานั้น ๆ เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในการไม่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ จนนำไปสู่การลดและป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในอนาคตได้

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

สถานศึกษาของรัฐหรือในกำกับของรัฐ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผู้อำนวยการสถานศึกษามอบหมาย

สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผู้อำนวยการสถานศึกษามอบหมาย

สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการปฏิบัติงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งขั้นตอนขอออกบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ให้ดำเนินการตามแนวทางการยื่นคำขอ และการออกบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และส่วนการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ส่วนที่ 1 การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	ส่วนที่ 2 การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่
<p>1) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจค้นในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ</p> <p>2) นำผลิตภัณฑ์ยาสูบในปริมาณเท่าที่จำเป็นไปเพื่อตรวจสอบ</p> <p>3) ยึดหรืออายัดผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือสิ่งอื่นใดทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิต การนำเข้า การขาย หรือการดำเนินการที่เป็นการกระทำความผิดเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี</p>	<p>1) เข้าไปในสถานที่สาธารณะหรือสถานที่ทำงาน ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย</p> <p>2) เรียกให้หยุดหรือเข้าไปในยานพาหนะเพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด</p> <p>3) มีหนังสือสอบถามหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ เพื่อให้ส่งคำชี้แจง เอกสาร ข้อมูล หรือวัตถุใดที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเพื่อการดำเนินคดี</p>

ส่วนที่ 1 การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	ส่วนที่ 2 การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่
<p>4) มีหนังสือสอบถามหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งคำชี้แจงเอกสาร ข้อมูลหรือวัตถุใดที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อการดำเนินคดี</p> <p>5) ถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว บันทึกเสียง หรือเก็บรวบรวมวัตถุอื่นใด เพื่อเป็นพยานหลักฐาน</p>	<p>4) เรียกขอคู่มือประจำตัวประชาชน หรือเอกสารอื่นใด ซึ่งระบุชื่อ ที่อยู่ และปรากฏรูปถ่ายของผู้ถือบัตรเพื่อบันทึกข้อมูล ในกรณีที่มีการกระทำความผิดหรือกรณีที่มีหลักฐานตามสมควรว่ากระทำความผิด</p> <p>5) ถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว บันทึกเสียง หรือเก็บรวบรวมวัตถุอื่นใด เพื่อเป็นพยานหลักฐาน</p> <p>6) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อให้ชำระเงินค่าปรับตามที่เปรียบเทียบในกรณีที่มีการกระทำความผิด ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการออกคำสั่ง และแบบของหนังสือดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ</p>

5. แนวทางปฏิบัติสู่การดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ในการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษา มีการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตลอดจนทั้งเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานควบคุมการบริโภคยาสูบทั้งในและรอบสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้นั้น มีแนวทางที่ครู/บุคลากรทางการศึกษาควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ในสถานศึกษาเกี่ยวกับข้อบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษาต้องดำเนินการ เช่น การไม่สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ และการจัดเขตปลอดบุหรี่ให้มีสภาพและลักษณะที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น และข้อบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชน เช่น การไม่ขายบุหรี่ให้แก่เด็กและเยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ การใช้ จ้าง วานหรือให้เด็กที่อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการแบ่งขาย บุหรี่ซิกาเรต เป็นต้น

2) สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แก่ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนทั้งร้านค้าที่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบรอบสถานศึกษา ในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเฉพาะการไม่ขายบุหรี่ให้แก่เด็กและเยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ การใช้ จ้าง วานหรือให้เด็กที่อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

การแบ่งขายบุหรี่ซีกาเรต และการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษา โดยอาจบูรณาการร่วมกับการให้ความรู้ เรื่องโทษ พิษภัยของการบริโภคยาสูบ ผลกระทบของผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งต่อตัวผู้สูบและคนรอบข้าง เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ อีกทั้ง สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้ประกอบการในการเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ของเด็ก และเยาวชนเมื่ออยู่นอกสถานศึกษาด้วย

3) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความรู้เรื่องข้อบัญญัติของกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดและความลึกของเนื้อหา ที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนแต่ละช่วงวัย เช่น ระดับประถมศึกษาอาจเน้นการให้ความรู้ในข้อบัญญัติ ของกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ เฝ้าระวังบุคคลที่มาสูบบุหรี่ในโรงเรียน และสามารถป้องกันตนเองไม่ให้ได้รับควันบุหรี่มือสองได้ ส่วนระดับมัธยมศึกษาอาจเพิ่มรายละเอียดข้อบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น การไม่ขายบุหรี่ให้แก่เยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ การใช้ จ้าง วานหรือให้ เด็กที่อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการแบ่งขายบุหรี่ซีกาเรต เป็นต้น

4) พัฒนาคณะเฝ้าระวังการสูบบุหรี่และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งในและรอบ สถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา (โดยอาจเป็นฝ่าย ปกครอง) แกนนำนักเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ สรรพสามิต เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแกนนำชุมชนรอบสถานศึกษา เพื่อทำ หน้าที่ในการควบคุม เฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และบุคคลที่เข้ามาในสถานศึกษา และเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของ ผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบรอบสถานศึกษา เช่น การขายบุหรี่ให้แก่เด็ก และเยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ การใช้ จ้าง วาน หรือให้เด็กที่อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการแบ่งขายบุหรี่ซีกาเรต เป็นต้น

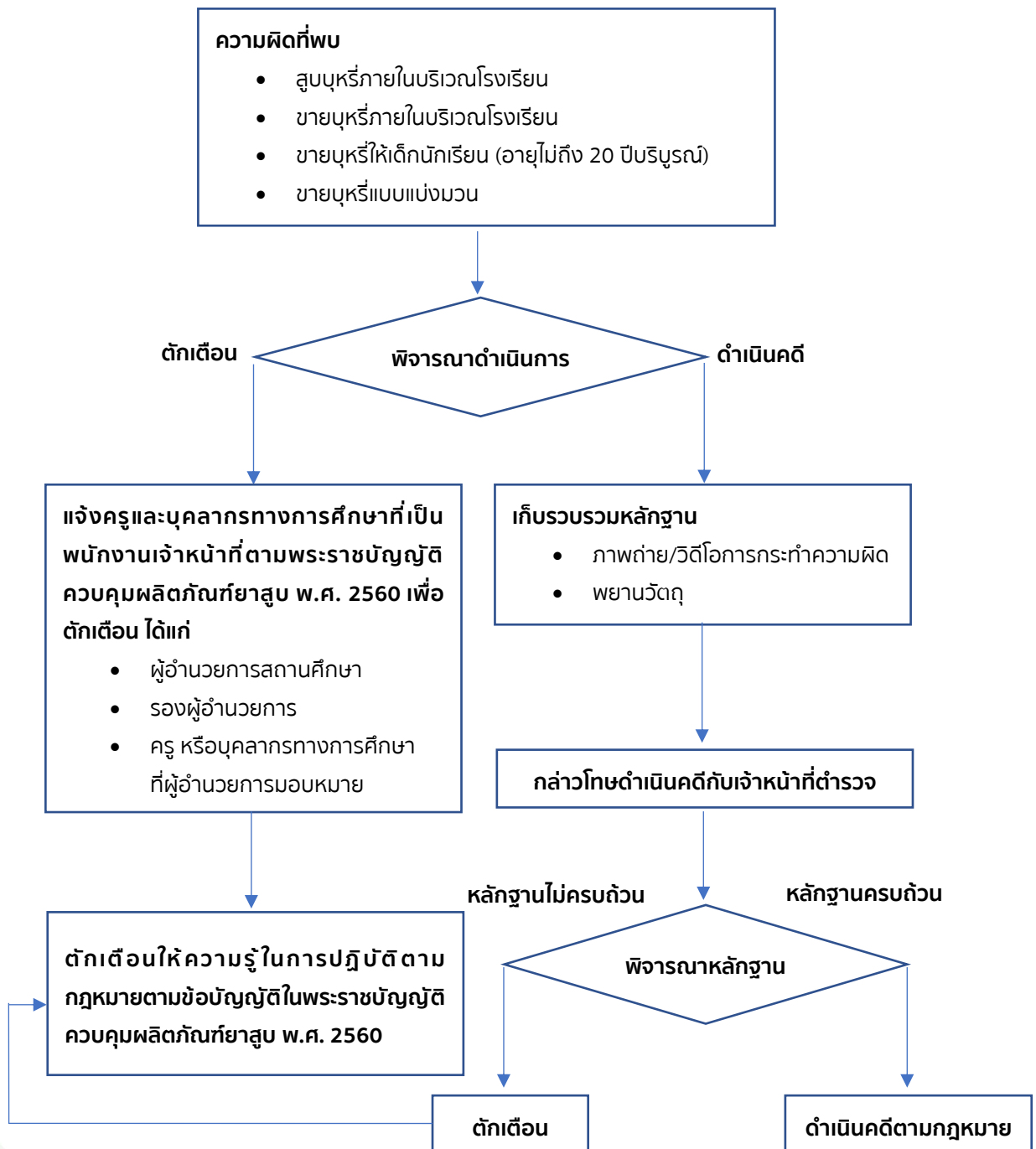
แนวทางการดำเนินการเมื่อพบผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ภายในสถานศึกษา

เมื่อพบการกระทำความผิดภายในสถานศึกษาและรอบสถานศึกษา อาทิเช่น พบเห็นการสูบบุหรี่ ภายในบริเวณสถานศึกษา พบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ภายในบริเวณสถานศึกษา ร้านค้ารอบสถานศึกษา ขายบุหรี่ให้กับเด็กนักเรียน (อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์) และร้านค้ามีการขายบุหรี่แบบแบ่งมวน เพื่อช่วยต่อการเข้าถึงของเด็กนักเรียน มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1) กล่าวตักเตือน โดยผู้พบเห็นการกระทำความผิดสามารถดำเนินการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผู้อำนวยการมอบหมาย เพื่อดำเนินการตักเตือน และให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิดในข้อบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถปฏิบัติ ตามกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

2) เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยกรณีและผู้พบเห็นการกระทำผิดต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดสามารถดำเนินการได้ด้วยการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน อาทิเช่น ภาพถ่าย /วิดีโอการกระทำความผิด หรือพยานวัตถุ แล้วนำส่งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการกล่าวโทษและให้ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

แผนภาพขั้นตอนการดำเนินงานเมื่อพบการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ภายในสถานศึกษา

ภาพที่ 9 แผนภาพขั้นตอนการดำเนินงานเมื่อพบการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ภายในสถานศึกษา ที่มา : กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค., 2565

หน่วยการเรียนรู้ที่

2

เสริมอาว สู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หัวข้อที่ 2.3 เรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และเท่าทันกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบ รวมถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบจากการดำเนินกลยุทธ์ของธุรกิจยาสูบต่อเยาวชนในสถานศึกษา
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอด/สอน/ให้ความรู้แก่นักเรียน ให้รู้เท่าทันกลยุทธ์ของธุรกิจยาสูบ

ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ
- 2) บุหรี่ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

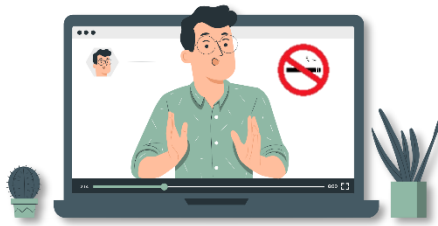
วิทยากร/ผู้สอน

พศ. ดร.ศรัรัช ลากใหญ่

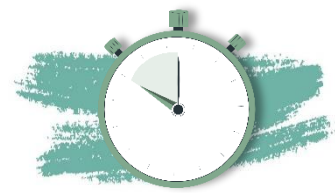
ความเชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญและมีผลงานวิชาการ/งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ และการเฟิร์รเวจการผลิตภัณฑยาสูบรูปแบบต่าง ๆ

รูปแบบการเรียนรู้

การบรรยาย พร้อมภาพ และวิดีโอ/คลิปประกอบการบรรยาย

ระยะเวลา **30** นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้ มุ่งหวังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้เท่าทันกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ รวมถึงผลิตภัณฑยาสูบรูปแบบใหม่ ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย 2 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ

หัวข้อที่ 2 บุหรี่ไฟฟ้า ผลิตภัณฑยาสูบรูปแบบใหม่

2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เสริมอาวุธสู่การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

หัวข้อที่ 2.3 เรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจยาสูบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

1. กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ

จากสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของบริษัทบุหรี่พบว่า ขณะนี้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติพยายามขยายตลาดบุหรี่มาสู่ประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา ซึ่งประเทศไทยเป็นจุดหมายหนึ่ง โดยการตลาดที่สำคัญของบริษัทเหล่านี้ คือ การสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มเด็ก เยาวชนและผู้หญิง รวมทั้งหลอกลวงว่ามีโทษพิษภัยน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป อีกทั้งปัจจุบันโลกออนไลน์กลายเป็นตลาดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่หรือ "บุหรี่ไฟฟ้า" ซึ่งได้มีการนำเสนอการขายบุหรี่ไฟฟ้านบนโลกออนไลน์จำนวนมาก โดยสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งยังไม่สามารถควบคุมได้อย่างจริงจัง แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการขายและห้ามโฆษณาบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์แล้วก็ตาม ทั้งนี้ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และราคาที่เข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจาย และผลิตภัณฑ์ยาสูบมีการพัฒนารูปแบบตลอดเวลา อีกทั้งยังมีความพยายามแทรกแซงจากกลุ่มธุรกิจยาสูบเพื่อให้คนเข้าถึงยาสูบรูปแบบนี้มากขึ้น เห็นได้จากการที่กลุ่มธุรกิจยาสูบเข้ามาก่อตั้งชมรมผู้ไม่สูบบุหรี่แบบเดิมในประเทศไทย เพื่อกระตุ้นให้คนอยากใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่กันมากขึ้น รวมถึงพบเห็นกิจกรรมต่าง ๆ ทางสื่อมากขึ้น อีกหนึ่งพื้นที่หรือช่องทาง (Channel) สำหรับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างทั่วถึงผ่านสื่อใหม่ (New Media) ที่เด็กและเยาวชนใช้บริการเป็นจำนวนมาก เช่น สื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook (พว 64 ผู้ใช้งานที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า) Tik-Tok (พว 138 บัญชีที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า) YouTube (พว 62 ผู้ใช้งานที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า) Twitter (พว 23 ผู้ใช้งานที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า) รวมปัจจุบัน มียอดการเข้าถึงสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เหล่านี้แล้วกว่า 200 ล้านครั้ง (ข้อมูลการเฟิร์มวังก์บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย) ทั้งนี้ สำหรับการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าจะใช้แอปพลิเคชันไลน์ (Line) เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารเป็นหลัก เนื่องจากยากต่อการตรวจสอบและจับกุมดำเนินคดี

หากย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2558 สถานการณ์ผู้สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนมีถึง 200,000 คนต่อปี นับว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควร จากการศึกษาเอกสารลับทางการตลาดของบริษัทบุกรักษ์ยักษ์ใหญ่ บอกว่าภายใน 30 ปี บริษัทบุกรักษ์จะต้องล้มละลาย หากไม่สามารถไล่ล่าให้วัยรุ่นเข้ามาสูบบุหรี่ได้ บริษัทบุกรักษ์ จึงพยายามจัดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อมาสร้างแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนลิ้มลองการสูบบุหรี่ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งรูปลักษณะบุกรักษ์ให้เข้าถึงวัยรุ่นได้ง่ายขึ้นอย่างบุหรี่ไฟฟ้า

การนำเสนอเมทอลหรือรสชาติอื่นมาใส่ในบุหรี่เพื่อเชิญชวนให้เสพติด การนำดารานักกร้อง หรือ Influencer มาสูบบุหรี่ หรือจัดกิจกรรมเชิญชวนทางออนไลน์ ดังนั้นกลุ่มธุรกิจและกลุ่มผู้สนับสนุนการใช้บุหรี่ไฟฟ้า จึงพยายามผลักดันให้ประเทศไทยสามารถนำเข้าและให้มีการจำหน่าย บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยได้

กลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าและกลุ่มผู้สนับสนุนการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย ได้แก่

1) การตลาดในสื่อสังคมออนไลน์

- พบการส่งเสริมการขายบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งหมด 14 วิธี
- พบการสื่อสารและการโฆษณา ทั้งหมด 16 วิธี รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 5 ลักษณะกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบในสื่อสังคมออนไลน์

กลยุทธ์การตลาด	ลักษณะ	รายละเอียด
การส่งเสริมการขาย บุหรี่ไฟฟ้า (14 วิธี)	1. การลดราคาผลิตภัณฑ์/สินค้า	เป็นวิธีการส่งเสริมการขายที่พบมาก และพบบ่อยที่สุด
	2. การจัดขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ เป็นแพ็ค (Pack)	เช่น การจับคู่บารากู้อิเลกทรอนิกส์ คละรส หรือจับคู่น้ำยาเติมบุหรี่ไฟฟ้า แบบคละรสรวมเป็นแพ็คเดียวกัน แล้วขายในราคาพิเศษ
	3. การส่งเสริมการขายตาม เทศกาล (Seasonal promotion)	เช่น ผู้ค้าจะเชิญชวนให้ซื้อผลิตภัณฑ์ ยาสูบหรือมีผลิตภัณฑ์รสพิเศษ ออกมาขายตามเทศกาลต่าง ๆ
	4. การแถม	เช่น การซื้อบุหรี่ไฟฟ้าแถมน้ำยาบุหรี่ ไฟฟ้า
	5. การซื้อขายผลิตภัณฑ์ใน จำนวนมาก (Bulk buying)	การเสนอให้ซื้อจำนวนมากในครั้ง เดียวเพื่อความคุ้มค่า
	6. ข้อเสนอพิเศษ	เช่น ผู้ค้าจะไม่คิดค่าส่งไปรษณีย์/ส่ง EMS ไม่คิดราคาเพิ่ม เป็นต้น
	7. การตั้งราคาผลิตภัณฑ์/สินค้า (Price competition)	การตั้งราคาสินค้าให้ถูกกว่า เพื่อให้ เกิดการเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่ขาย สินค้าประเภทเดียวกัน
	8. เสนอขายสินค้าน่าพิเศษ/ มีจำนวนจำกัด (Limited product)	เน้นย้ำว่าสินค้าน่าพิเศษมีจำนวนจำกัด เพื่อเร่งการตัดสินใจซื้อ ส่วนใหญ่จะ พบในเพจขายบุหรี่ไฟฟ้า และ Cloud stone (เว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ชนิดหนึ่ง) โดยเน้นขายตัวเครื่องว่าเป็นรุ่นพิเศษ

ตารางที่ 5 ลักษณะกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบในสื่อสังคมออนไลน์ (ต่อ)

กลยุทธ์การตลาด	ลักษณะ	รายละเอียด
การส่งเสริมการขาย บุหรี่ปั๊พฟ้า (14 วิธี)	9. การสั่งจอง สั่งซื้อซื้อสินค้าล่วงหน้า (Pre-Order)	ผู้ขายเน้นย้ำให้ผู้ซื้อหรือออเดอร์สินค้าหรือสั่งจองล่วงหน้า นอกจากเป็นการรับประกันการค้ำขายแล้วยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้าดูเป็นสินค้ำหายาก ต้องสั่งจองล่วงหน้าจึงจะได้รับสินค้า
	10. การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer engagement)	สร้างการมีส่วนร่วมของลูกค้าในเพจ (Page) เช่น ชวนเล่นเกม/ชิงรางวัล/แจกของ
	11. กระจายสินค้า	เปิดรับ/หาตัวแทนจำหน่ายเพื่อช่วยกระจายสินค้า ส่วนใหญ่จะพบในเพจขายบารากู้อิเล็กทรอนิกส์
	12. การรับประกัน (Guarantee)	รับประกันการบริการและการขายสินค้า โดยผู้ค้ำจะลงเบอร์โทรศัพท์ รวมถึงรีวิว (Review) สินค้าจากลูกค้าในเพจ ฯลฯ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
	13. การบริการ (Service)	อวดอ้างความสะดวกสบายในการสั่งซื้อสำหรับลูกค้า เช่น มีช่องทางชำระเงินหลายแบบ ไม่ว่าจะโอนเงินหรือจ่ายผ่านระบบเติมเงิน เป็นต้น
	14. การแชร์และโพสต์สินค้า (Share & Post)	ให้ลูกค้า/ลูกเพจ เป็นผู้สื่อสารสินค้าเสียเอง เพื่อกระจายสินค้าให้มีผู้พบเห็นมากขึ้น ด้วยการเชิญชวนให้แชร์โพสต์สินค้าของเพจเป็นสาธารณะ และบันทึกหน้าจอ (Capture) ไว้เพื่อรับรางวัล ส่วนลด เป็นต้น
การโฆษณาและการสื่อสาร (16 วิธี)	1. 프리เซ็นเตอร์ (Presenter)	ใช้ผู้หญิงนำเสนอสินค้าในฐานะฟรีเซ็นเตอร์ คือ ถือสินค้ำยาสูบเพื่อถ่ายรูปลงสื่อ และเพื่อสื่อสารให้เห็นว่าสินค้ำนี้เหมาะกับผู้หญิงด้วยกัน

ตารางที่ 5 ลักษณะกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบในสื่อสังคมออนไลน์ (ต่อ)

กลยุทธ์การตลาด	ลักษณะ	รายละเอียด
การโฆษณาและการสื่อสาร (16 วิธี)	2. การโฆษณาโดยบุคคลที่มีชื่อเสียง/เป็นที่นิยม (Endorser)	ให้ผู้มีชื่อเสียงมาช่วยโฆษณาสินค้า เช่น ดารา เน็ตไอดอล (Net Idol) ที่เป็นที่รู้จัก ในการรีวิวสินค้า ทดลอง/สาธิตสินค้าให้ชม พร้อมกล่าวถึงสรรพคุณสินค้า
	3. การอ้างอิง/รับรองสินค้า (Testimonial)	อ้างอิงผู้ซื้อขาย/ลูกค้ารายอื่น/ในด้านสรรพคุณสินค้าและการบริการ ไม่คดโกง และสินค้าเป็นตามที่สั่งให้ลูกค้าบอกต่อกันเอง โดยผู้ค้าจะลงข้อความสนทนากับลูกค้ารายอื่นในเพจให้ลูกค้ารายอื่นได้เห็น
	4. การใช้เสน่ห์/แรงดึงดูดทางเพศ (Sex appeal)	ใช้บุคคลในการสร้างแรงดึงดูดทางเพศ เช่น ผู้หญิงที่มีความสวย น่าดึงดูด (ที่ไม่ใช่บุคคลที่มีชื่อเสียง) ในการนำเสนอรีวิวสินค้า
	5. การรีวิวสินค้า (Review)	การจ้างบุคคลในการรีวิวสินค้า โดยกล่าวถึงคุณสมบัติของสินค้า และแสดงสินค้าให้ชม
	6. วิธีปากต่อปาก (Word-of-mouth)	วิธี "ปากต่อปาก" ใช้ลูกค้าตัวจริง/หน้าม้าหรือบุคคลอื่น ๆ แสดงตนว่าเป็นผู้ใช้สินค้าจริง และทำการสาธิต/ทดลองสูบ กล่าวถึงสรรพคุณสินค้าให้ลูกค้าคนอื่น ๆ ได้ทราบ ทำนอง "ผู้ใช้บอกต่อ"
	7. การใช้ผู้นำทางความคิด (Opinion leader)	การให้บุคคลที่บุคลิกดีหน้าตาดี คนวัยเดียวกัน เพศเดียวกัน ฯลฯ มาชี้แนะความคิด ชี้แนะการตัดสินใจซื้อ
	8. การสาธิตและรีวิวสินค้า (Demonstration & review)	สาธิตสินค้าผ่านสื่อเคลื่อนไหว เช่น คลิป/ วิดีโอ พบมากในช่องยูทูป (YouTube) โดยบางรายมีหลายคลิปต่อเนื่องหรือเป็นรายการที่เน้นสาธิตสินค้ายาสูบอย่างเดียว

ตารางที่ 5 ลักษณะกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจยาสูบในสื่อสังคมออนไลน์ (ต่อ)

กลยุทธ์การตลาด	ลักษณะ	รายละเอียด
การโฆษณาและการสื่อสาร (16 วิธี)	9. การนำวิถีชีวิตของผู้บริโภคมาประยุกต์ใช้ในการตลาด (Lifestyle marketing)	กลวิธีการสื่อสารด้วยการนำเสนอสินค้าไปสร้างเนื้อหา (content) หรือเรื่องราวที่ผูกเข้าด้วยกัน/ให้เป็นส่วนเดียวกันกับวิถีชีวิตของผู้ซื้อ พบในสินค้าสำหรับผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่
	10. การโฆษณาด้วยผลิตภัณฑ์ (Product & Packaging Advertising)	การโฆษณาด้วยผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ที่มีสีสัน สวยงาม น่าดึงดูดโดยตัวผลิตภัณฑ์/ บรรจุภัณฑ์เอง
	11. การอ้างอิง (Reference)	การสื่อสารเรื่องความปลอดภัยโดยอ้างอิงบทความหรือข่าวจากต่างประเทศว่าบุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัย ได้รับการยอมรับจากหลาย ๆ ประเทศพบมากในเพจขายบุหรี่ไฟฟ้า
	12. การสร้างความเชื่อผิด ๆ (False Belief)	การสื่อสารเรื่องความปลอดภัยด้วยการสร้างมายาคติ สร้างความเชื่อผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบอิเล็กทรอนิกส์ในแง่มุมต่าง ๆ
	13. การอ้างว่าสินค้าไม่มีสารนิโคติน (No-Nicotine)	การสื่อสารเรื่องความปลอดภัยด้วยการอ้างว่าไม่มีนิโคติน ไม่มีสารพิษ พบมากในเพจขายบุหรี่/บาราเก้ และ cloud stone โดย cloud stone เน้นโฆษณาว่าเป็นการสูบบาราเก้แนวใหม่ที่ปลอดภัย
	14. การอ้างว่าสินค้าช่วยลดการสูบบุหรี่มวนได้ (Nicotine-Free)	การสื่อสารเรื่องความปลอดภัย ด้วยการอ้างว่าลดการสูบบุหรี่มวน เป็นตัวช่วยลดบุหรี่มวนได้จริง พบมากในเพจขายบุหรี่ไฟฟ้า
	15. อ้างว่าเป็นสินค้านำเข้า สินค้าจากต่างประเทศ	การสื่อสารเรื่องความปลอดภัยและยกระดับสินค้า ด้วยการอ้างว่าเป็นสินค้าจากต่างประเทศ มีความปลอดภัยสูง ไร้สารพิษ
	16. รสชาติ (Flavor)	การโฆษณาด้วยกลิ่นรส รสชาติ ความหอม

2) การใช้โฆษณาที่งบบความ (Advertorial)

การนำเสนอการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจของอุตสาหกรรมยาสูบ โดยปรากฏในรูปแบบของบทความใน Website เช่น ตลาดบุหรี่ไฟฟ้าเดือด Philip Morris เพิ่มรสชาติใหม่ หลังสู้คู่แข่งท้องถิ่น-Startup ไม่ได้ “บริษัทบุหรี่ทำอะไร ในวันที่คนสูบบุหรี่ น้อยลง” หรือ “I Phone แห่งวงการบุหรี่” ซึ่งในเนื้อหาล้วนมีข้อความที่คล้ายคลึงกัน คือ การนำเสนอคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ Heat-not-burn

3) การพยายาม “ล่อม” กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

การพยายามใช้กลไกทางกฎหมาย หรือ ช่องทางทางการเมือง เพื่อขอ “ล่อม” กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

4) การสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หรือการศึกษา

การจัดประชุมวิชาการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ เช่น จัดเสวนา เรื่อง “เศรษฐกิจใต้ดิน กฎหมาย และบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย”

5) จัดตั้งกลุ่มเพื่อสนับสนุนการใช้บุหรี่ไฟฟ้า

กลุ่มเครือข่ายผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า ทำหน้าที่ขัดขวางการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย ที่สมควรคงไว้ซึ่งมาตรการห้ามนำเข้า โดยการใช้ทั้งกลไกทางการเมืองและ กฎหมายเพื่อให้มีการนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าการตลาดทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น มีดราม่าและอันตรายร้ายแรงทั้งด้านสุขภาพและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ด้วยการให้ข้อมูลจูงใจ ตรงใจและถูกใจ แต่ซ่อนเร้นอันตรายไว้ ดังนั้น จึงเป็นคำตอบที่ว่าทำไมประเทศไทยจึงปฏิเสธที่จะไม่ให้มีการนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้นควรที่จะมีการเฝ้าระวังกลยุทธทางการตลาดของบริษัทบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยป้องกันการเพิ่มขึ้นของนักสูบหน้าใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นเป้าหมายของบริษัทบุหรี่และป้องกันการลักลอบจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่เหล่านี้ได้

2. บุหรี่ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ (new tobacco product) หรือ ผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นที่ไม่ใช่บุหรี่ธรรมดา เป็นปัญหาและความท้าทายมาตรการควบคุมยาสูบของประเทศไทย ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่เฝ้าระวังสำหรับนักสูบ โดยเฉพาะนักสูบหน้าใหม่ วัยรุ่นและกลุ่มผู้หญิง ที่มีเชื่อกันว่า ผลิตภัณฑ์เหล่านี้อันตรายน้อยกว่าหรือใช้เพื่อทดแทนการเลิกบุหรี่ ทั้งที่เป็นความเข้าใจผิด ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์บุหรี่ ประเภทซิการ์เรต ธรรมดา (ไม่รวมยานัตถุ) ดังนี้

1) บาราอู๋ (หม้อระกู่) คือ ผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบเปียงที่ผสมน้ำตาลและแต่งกลิ่นรส ต้องใช้อุปกรณ์คือหม้อสูบและสายสูบ ในการสูบ โดยต้องเผายาสูบให้เกิดควัน ในหม้อสูบก่อนแล้วจึงสูบผ่านสายสูบ ยาสูบมีการปรุงแต่งกลิ่นรส ให้มีรสและกลิ่นต่าง ๆ เช่น รสสตรอเบอร์รี่ รสกล้วยหอม เป็นต้น

ภาพที่ 10 บาราอู๋ (หม้อระกู่)
(วรรณชไม การณัด, 2556)

2) บุหรี่บุรส (Flavored Cigarette) หมายถึง บุหรี่ที่มีการปรุงแต่งกลิ่น รส ควัน รูปลักษณะของมวน ให้สื่อถึงรสชาติต่าง ๆ หรือเลียนแบบรสชาติเครื่องดื่ม หรือผลไม้ เช่น รสส้ม รสช็อกโกแลต เป็นต้น

3) บุหรี่ไร้กลิ่นไร้ควัน (Smokeless Tobacco) ในที่นี้ หมายถึง บุหรี่ประเภทซิการ์เรตต์ที่ได้รับการปรุงแต่งจนไม่มีควันและไม่มีการเผาไหม้ แต่จะให้กลิ่นอื่น ๆ ออกมาแทนและไม่มีควันเวลาสูบ เช่น กลิ่นน้ำหอม กลิ่นผลไม้ เป็นต้น

4) บุหรี่นวัตกรรม คือ บุหรี่ที่มีการดัดแปลงแต่งเติมประเภทอื่น ๆ เช่น บุหรี่สายรุ้ง ที่สามารถปล่อยควันเป็นสี เช่น สีเขียว สีม่วง เป็นต้น

5) บาราอู๋ไฟฟ้า (หม้อระกู่อิเล็กทรอนิกส์) หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทำเลียนแบบมวนบุหรี่แต่มีรสชาติและกลิ่นเหมือนหม้อระกู่ คล้ายบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ แต่ต่างกันในด้านรสชาติ กลิ่น และควัน

6) บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ หรือบุหรี่ไฟฟ้า (Electronic cigarette หรือ E-cigarette) หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่ง ที่นำสารนิโคตินสังเคราะห์เข้าสู่ร่างกาย หรือเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสูบบุหรี่ที่ทำรูปลักษณะอุปกรณ์ (cartridge) เลียนแบบมวนบุหรี่จริง ไม่ได้ใช้พวงยาสูบหรือเส้นยาสูบจริง แต่มีส่วนประกอบสำคัญในอุปกรณ์เหมือนบุหรี่ทั่วไป คือ นิโคติน โดยใช้วิธีการเติมน้ำยาเข้าไปในอุปกรณ์ และต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ ในการทำให้เกิดปฏิกิริยาปลดปล่อยนิโคตินในตัวอุปกรณ์มวน ปัจจุบันบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีความหลากหลายมากขึ้น คือ มีการชูรส โดยมีการผลิตน้ำยาที่มีการชูรสและมีกลิ่นรสคล้ายบุหรี่ชูรส เช่น เป็นน้ำยากลิ่นมันท์ กลิ่นแอปเปิล เป็นต้น โดยผู้สูบจะได้รับรสและกลิ่นเหมือนกับการสูบบุหรี่ชูรส แบ่งเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

6.1.1 บุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้ง (Disposable E-cigarettes หรือ Cigalike) รูปทรง และขนาดคล้ายกับบุหรี่ทั่วไป ต่างตรงที่มีตัวทำความร้อนและไอเพิ่มเข้ามาเป็นลักษณะใช้แล้วทิ้ง ไม่สามารถเติมน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า หรือชาร์จแบตเตอรี่ได้

ภาพที่ 11 บุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้ง (Cigalike)
(CDC, 2021)

6.1.2 บุหรี่ไฟฟ้าชนิดเติมน้ำยา (Refillable E-cigarette) ลักษณะเป็นแท่งคล้ายกับบุหรี่แบบมวน และแบบ Cigalike เพียงแต่สามารถเติมน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า และชาร์จแบตเตอรี่เพื่อใช้ซ้ำได้

- บุหรี่ไฟฟ้าแบบย้งสด (Mod) สามารถปรับแรงดันไฟฟ้า ขนาดของตัวที่ทำให้เกิดไอและความร้อน รวมถึงขนาดและปริมาณของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าได้ ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ในท้องตลาดนั้นจะเป็นบุหรี่ไฟฟ้าที่มีแผงวงจรควบคุม (regular mod) ตัวเครื่องมีการจ่ายไฟที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับบุหรี่ไฟฟ้ารูปแบบอื่น ๆ บุหรี่ไฟฟ้าชนิดนี้มักใช้งานคู่กับน้ำยาฟรีเบส (Freebase) ที่มีลักษณะค่อนข้างเหลว

ภาพที่ 12 บุหรี่ไฟฟ้าแบบ MOD

- พอตบุหรี่ไฟฟ้า (Pod System) เป็นบุหรี่ไฟฟ้าที่นิยมเป็นอย่างมากในหมู่นักสูบ ขนาดเล็กกะทัดรัด สามารถพกพาได้ง่าย ส่วนใหญ่แล้วพอดจะถูกออกแบบมาให้ใช้งานกับน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าซอลนิค (Salt nic) ซึ่งมีความเข้มข้นของนิโคตินสูง ส่งผลให้ร่างกายสามารถดูดซึมสารนิโคตินได้อย่างรวดเร็ว อีกหนึ่งรูปแบบที่พบได้มาก คือ การผสมผสานบุหรี่ไฟฟ้าระบบพอดและมอดเข้าด้วยกัน (Pod-Mods) ซึ่งมีขนาด รูปร่าง และสีที่หลากหลาย

ภาพที่ 13 บุหรี่ไฟฟ้า Pod-Mods

- พอตบุหรี่ไฟฟ้าแบบปิด (Close Pod) ลักษณะการใช้งานแบบเดียวกับ Pod System รูปร่างต่าง และไม่สามารถเติมน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าได้ แต่จะเป็นลักษณะการเปลี่ยนหัวพอดที่บรรจุน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าแทน

ภาพที่ 14 น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า

ภาพที่ 15 หัวพอดบุหรี่ไฟฟ้า

6.1.3 บุหรี่ไฟฟ้าทางเลือกแบบใหม่ (Quit Ordinary Smoking : IQOS) ใช้เทคโนโลยี heat not burn technology ในการให้ความร้อนกับตัวไส้บุหรี่ด้วยไบบิดความร้อนที่อุณหภูมิสูงสุด 350 องศาเซลเซียส ซึ่งมากพอที่จะทำให้ไส้บุหรี่เกิดควันและรสชาติ โดยที่ยังไม่ทำให้ไส้บุหรี่เกิดการเผาไหม้ ต้องใช้กับบุหรี่แบบมวนเฉพาะรุ่น หรือที่เรียกว่า Heat stick เท่านั้น

ภาพที่ 16 บุหรี่ IQOS (TRC, 2021)

ผู้ที่อยากเลิกบุหรี่หาทางเลือกใหม่ด้วยการหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยกว่า อันตรายน้อยกว่า และช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ สำหรับข้อเท็จจริงแล้ว บุหรี่ไฟฟ้าก็มีพิษภัยที่ไม่ต่างจากบุหรี่มวน ทั้งยังมีสารก่อให้เกิดมะเร็งอีกด้วย แต่สิ่งที่แตกต่างคือระดับความเข้มข้นหรือปริมาณสารพิษที่บุหรี่ไฟฟ้าอาจมีน้อยกว่าบุหรี่จุดสูบแบบเดิม อย่างไรก็ตาม คำว่าปริมาณสารพิษน้อยกว่าไม่ได้หมายความว่าปลอดภัย "Safer=not harmful but not safe" องค์การอนามัยโลก (WHO) จึงเรียกร้องให้ประเทศที่ยังไม่ได้มีกฎหมายควบคุมให้มีการควบคุม บุหรี่ไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเข้าถึงของเยาวชนและสิ่งแวดล้อม พร้อมย้ำว่าปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานที่เพียงพอจะสนับสนุนว่าผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เหล่านี้มีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่แบบดั้งเดิม

ส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า มีส่วนประกอบ 3 ส่วนหลัก ดังนี้

บุหรี่ไฟฟ้า ใช้ระบบการส่งนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสร้างส่วนผสมของละอองลอยที่ประกอบด้วยของเหลวปรุงแต่งและนิโคตินที่ดูดดมโดยผู้ใช้ ความหลากหลายของบุหรี่ไฟฟ้าจากนิโคตินที่มีความเข้มข้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (e-liquids) ปริมาณของเหลวต่อผลิตภัณฑ์สารประกอบผู้ให้บริการที่แตกต่างกัน สารเติมแต่งกลิ่นรส และแรงดันไฟฟ้าของแบตเตอรี่ อุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าแต่ละเครื่องมีระบบการทำงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยแบตเตอรี่ลิเทียมที่สามารถชาร์จใหม่ได้ (Rechargeable Lithium-Ion Battery) ห้องระเหย (vaporization chamber) และตลับ (cartridge) แบตเตอรี่ลิเทียม (Lithium-Ion Battery) ทำหน้าที่เป็นโรงไฟฟ้า มันเชื่อมต่อกับห้องระเหยที่ประกอบด้วยอะตอม (atomizer) เพื่อส่งนิโคตินไปยังปอดผู้ใช้ สูดดมผ่านปากเป่าและทริกเกอร์ เซ็นเซอร์จะเปิดสวิตช์เครื่องฉีดน้ำ (airflow triggers a sensor that then switches on the atomizer) ในที่สุดเครื่องฉีดน้ำจะระเหยนิโคตินเหลวในตลับขนาดเล็ก และส่งไปที่ปอด

บุหรี่ไฟฟ้ามีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบให้ความร้อนจากขดลวดไฟฟ้าและผู้สูบสามารถปรับระดับได้เอง ทำให้เกิดไอละอองสีขาวของนิโคตินได้ละเอียดและมากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ผู้สูบได้รับนิโคตินเข้าสู่ร่างกายเพิ่มมากขึ้นและไอละอองสีขาวเหล่านี้แม้มีกลิ่นหอม แต่นั่นคือบุหรี่มือสองและมือสามที่ทำลายสุขภาพผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ด้วย

บุหรี่ไฟฟ้าอันตรายต่อเยาวชน กลุ่มอุตสาหกรรมมักอ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลจากงานวิจัยจำนวนมากพบว่า บุหรี่ไฟฟ้าทำให้คนหันมาสูบบุหรี่ธรรมดาสูงมากยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งบุหรี่เป็นประตูหรือ Gateway ที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่มีแนวโน้มการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น รวมถึงการใช้กัญชา โคเคน เฮโรอีน อีกทั้งยังมีการตลาดด้วยจุดขายที่ว่า "เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำ" แต่การสัมผัสควันน้อยกว่าไม่ได้หมายความว่ามีความเสี่ยงต่ำกว่า กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยเชิงประจักษ์กับข้อมูลตามที่องค์การอนามัยโลกเสนอ จะเห็นได้ว่า บุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ช่วยลดการสูบบุหรี่ลงได้ รวมทั้งก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลรอบข้าง และก่อให้เกิดผู้สูบบุหรี่ใหม่โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมากขึ้นอีกด้วย

ความเชื่อที่ผิดและความจริงของบุหรี่ไฟฟ้า โดยวัยรุ่นส่วนใหญ่ เชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าว่าไม่เป็นอันตราย ตัวอย่างเช่น

❌ ความเชื่อที่ผิด
 บุหรี่ไฟฟ้า แค่มิกลิ้นหอม ไม่อันตราย

✅ ความจริง
 กลิ่นจากไอบุหรี่ไฟฟ้า ประกอบด้วยสารเคมีที่เป็นอันตราย ทำลายปอด ทำให้เกิดปอดข้าวโพดคั่ว หรือ "popcorn lung" ซึ่งรักษาไม่หาย

❌ ความเชื่อที่ผิด
 บุหรี่ไฟฟ้า แค่ออน้ำ

✅ ความจริง
 ไอของบุหรี่ไฟฟ้าไม่ใช่อน้ำ ไอระเหยของบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ปอดของผู้ใช้สัมผัสกับสารเคมีที่เป็นอันตราย เช่น ฟอรัมาลดีไฮด์ ไตอะซีติล และ อะโครลีน รวมถึงอนุภาคโลหะที่เป็นพิษ เช่น นิกเกิล ดีบุก และตะกั่ว

❌ ความเชื่อที่ผิด

บุหรี่ไฟฟ้า ไม่มี “นิโคติน” ทำให้ไม่เสพติด หรือต่อให้มีนิโคตินก็ไม่ได้เลวร้ายสำหรับฉัน
ก็แค่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ไม่ได้หมายความว่า ฉันจะสูบบุหรี่จริง

✅ ความจริง

บุหรี่ไฟฟ้ามินิโคติน ซึ่งเป็นสารเสพติด เมื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า สารนิโคตินจะถูกส่งไปยังสมองภายในระยะเวลา 10 วินาที สมองของวัยรุ่นยังเติบโตไม่เต็มที่ ทำให้เสี่ยงต่อการเสพติดนิโคตินมากขึ้น การได้รับสารนิโคตินในช่วงวัยรุ่นจึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของสมองที่มีผลในระยะยาว เช่น การขาดสติและทำให้อารมณ์แปรปรวน มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นเมื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีแนวโน้มที่จะไปลองสูบบุหรี่จริงได้

ข้อแนะนำสำหรับผู้ปกครองและครู เพื่อป้องกันและลดการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้าในเยาวชน (ต้องแจ้งเดือน) คือ “บุหรี่ไฟฟ้า สำหรับประเทศไทย ผิดกฎหมาย ห้ามนำเข้า ห้ามขาย ห้ามบริการ มีโทษทางอาญาทั้งปรับและจำคุก”

ข้อแนะนำสำหรับผู้ปกครอง

- ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประเภท และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากบุหรี่ไฟฟ้า
- พูดคุยกับลูกถึงความเสี่ยงและอันตรายจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงสร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่ในครอบครัว
- เป็นตัวอย่างที่ดีโดยการไม่สูบบุหรี่

ข้อแนะนำสำหรับครู

- ออกนโยบายหรือบังคับใช้เรื่องการห้ามสูบบุหรี่ในสถานศึกษา
- ปฏิเสธกิจกรรมที่อ้างว่าเพื่อปกป้องเยาวชนจากบุหรี่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากอุตสาหกรรมยาสูบ กิจกรรมเหล่านี้พบว่าไม่มีประโยชน์ในการปกป้องเยาวชนแต่อย่างใด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่
ทำได้เกิดผลจริง

หน่วยการเรียนรู้ที่

เรื่อง

7 มาตรการ

สถานศึกษาปลอดภัย ทำให้เกิดผลจริง

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามองค์ประกอบของ 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากบทเรียนไปขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัยได้

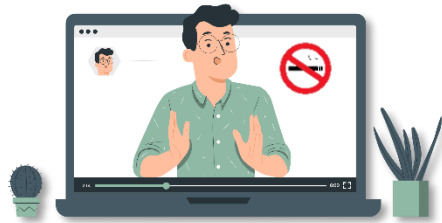
ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดภัย
- 2) สถานศึกษาปลอดภัยสู่การปฏิบัติ
- 3) องค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย
- 4) ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดภัยตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย

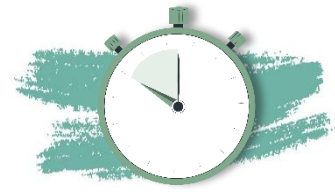
วิทยากร/ผู้สอน

การเรียนรู้ผ่านตัวการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation)

รูปแบบการเรียนรู้

การเรียนรู้ผ่านตัวการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation)
พร้อมข้อความบรรยาย และภาพประกอบ

ระยะเวลา **45** นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้ มุ่งหวังให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทางการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ ไปขับเคลื่อนในสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้ โดยเนื้อหาการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ประกอบด้วย

- หัวข้อที่ 1 การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- หัวข้อที่ 2 สถานศึกษาปลอดบุหรี่สู่การปฏิบัติ
- หัวข้อที่ 3 องค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- หัวข้อที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง

7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ทำได้เกิดผลจริง

1. การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่

จากสถานการณ์การบริโภคยาสูบ จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นซึ่งอยู่ในวัยเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญทางการตลาดของกลุ่มธุรกิจยาสูบ ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานเรื่องการควบคุมการบริโภคยาสูบ เพื่อป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ จึงได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) บูรณาการ 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่อยู่ในเกณฑ์การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติด และอบายมุข และกระทรวงศึกษาธิการ ออกประกาศมาตรการป้องกันและแก้ไขการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

2) พัฒนาศักยภาพครู บุคลากรทางการศึกษาในทุกกระดับ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

3) สนับสนุนเครื่องมือ/สื่อ/ผลิตภัณฑ์/คู่มือ/แนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. สถานศึกษาปลอดบุหรี่สู่การปฏิบัติ

การดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ ตามแผนปฏิบัติการด้านการควบคุมยาสูบแห่งชาติ ฉบับที่สอง พ.ศ. 2558 – 2562 เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เกิดผู้เสพยาสูบรายใหม่ และฟ้าระวังธุรกิจยาสูบที่มุ่งเป้าไปยังเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานควบคุมยาสูบในเยาวชนและสถานศึกษา ดังนั้น กรมควบคุมโรค โดยกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และมูลนิธิธรรมาภิบาล เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่) ได้ดำเนินการปรับปรุง 7 มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ (พัฒนามาจาก 7 มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ของมูลนิธิธรรมาภิบาล เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่)) เป็น **7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่** ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงรายละเอียด 7 มาตรการฯ ได้แก่ กรมควบคุมโรค โดยกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และสถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมถึงสถานศึกษาทุกสังกัด ซึ่งแต่ละมาตรการสามารถปรับให้เข้ากับการดำเนินงานตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ได้บรรจุในเกณฑ์การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติด และอบายมุข ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสถานศึกษาทุกระดับสามารถเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อประกวดรับโล่รางวัล ในระดับเพชร ระดับทอง และระดับเงิน ในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่เพื่อสู่ความยั่งยืน

3. องค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 มาตรการ ซึ่งแต่ละมาตรการมีกลวิธีสู่ความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 การกำหนดนโยบาย “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” ของสถานศึกษา

การกำหนดนโยบาย เป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินการของสถานศึกษา ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และลงนามโดยผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการถ่ายทอด และประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง มีความเข้าใจที่ตรงกัน และสามารถปฏิบัติตามได้

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- ควรกำหนดนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตามบริบทของสถานศึกษาและความเหมาะสมจากการสำรวจข้อมูลการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา

- นโยบายที่ดี ต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมและผูกมิตร ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมครอบคลุมทุกด้าน และต้องดำเนินการได้จริง
- ร่างนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ แล้วนำร่างนโยบายเสนอต่อผู้บริหาร
- ผู้บริหารนำเรื่องเข้าที่ประชุมสถานศึกษาเพื่อปรับร่างนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ให้ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
- ผู้บริหารนำร่างที่ปรับแก้แล้ว เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และอาจมีการปรับแก้ไขเพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

- จัดทำประกาศนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วประกาศเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยทำการประชาสัมพันธ์นโยบายผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับทราบ เช่น ที่ประชุมครู การประชุมผู้ปกครอง เสียงตามสายในสถานศึกษาตามโอกาสต่าง ๆ ติดประกาศนโยบายไว้ในที่เด่นชัด

- ควรคิดค้นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพและแปลกใหม่อย่างหลากหลายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี เช่น เผยแพร่นโยบายผ่านสื่อออนไลน์ของสถานศึกษา เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) และเว็บไซต์ของสถานศึกษา เป็นต้น
- ควรส่งเสริมให้นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โดยตรงสู่กลุ่มเป้าหมาย เช่น เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่เพื่อน พี่น้อง ผู้ปกครอง และชุมชน
- ควรสื่อสารย้ำเตือนบ่อย ๆ เพื่อให้ทุกคนตระหนักและระลึกอยู่เสมอ

ภาพที่ 17 ป้ายประกาศนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่
ที่มา : โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 18 การประชาสัมพันธ์นโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

ตัวอย่าง ประกาศนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ประกาศโรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส เรื่อง โรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาสเป็นโรงเรียนปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย

- เนื่องจากโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องนักเรียน ไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่ง
บุหรี่เป็นสารเสพติดเบื้องต้น และคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการลดปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น
ดังนั้นโรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย ปฏิบัติ ดังนี้
๑. ติดป้าย โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย ด้านหน้าโรงเรียนในจุดที่เห็นเด่นชัดและ
ห้ามมิให้มีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน
 ๒. ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สูบบุหรี่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนว่าโรงเรียน
เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย และเลิกสูบบุหรี่
 ๓. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องบุหรี่ บูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและ
นอกหลักสูตร
 ๔. ให้ถึงโทษนักเรียนที่มีบุหรี่ในครอบครองและนักเรียนที่สูบบุหรี่ในโรงเรียน ตามระเบียบ
ของโรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส ว่าด้วย การลงโทษนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ (แก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๗)
 ๕. คณะกรรมการเฉพาะกิจเกี่ยวกับบุหรี่ ศักดิ์กรอง เฝ้าติดตาม ควบคุมนักเรียนกลุ่มเสพ
กลุ่มเสี่ยงและดูแลกลุ่มปกติอย่างเข้มแข็ง
 ๖. ให้ความร่วมมือกับโรงพยาบาล สถานีตำรวจ องค์กร ชุมชนต่างๆ ในการจัดกิจกรรมรณรงค์
เพื่อการไม่สูบบุหรี่
 ๗. ให้รางวัล ยกย่องแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนที่สามารถลด ละเลิกบุหรี่ได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

(นายประสงค์ ธงสุวรรณ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส

ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ตัวอย่าง ประกาศนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ประกาศโรงเรียนวังโป่งศึกษา เรื่อง นโยบายโรงเรียนปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๑. โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่และแอลกอฮอล์ตามกฎหมาย ห้ามมิให้ผู้สูบบุหรี่ภายในบริเวณโรงเรียน และหน้าประตูเข้าออกรัศมี ๕ เมตร รวมทั้งห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในบริเวณโรงเรียนอย่างเด็ดขาด ทั้งในและนอกเวลาราชการ รวมถึงการเข้ามาใช้สถานของบุคคลภายนอกในการจัดกิจกรรมหรือจัดงานตามประเพณี
๒. โรงเรียนสนับสนุนการดำเนินงานตาม ๗ มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่และแอลกอฮอล์
๓. โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ หรือหากยังเลิกบุหรี่และแอลกอฮอล์ไม่ได้จะต้องไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณโรงเรียน หรือไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ให้นักเรียนเห็น หรือไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในขณะที่แต่งเครื่องแบบข้าราชการ
๔. โรงเรียนสนับสนุนการพิจารณาปรับพนักงาน หรือลูกจ้าง หรือผู้ประกอบการร้านค้า ที่ไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ เข้ามาทำงานในโรงเรียนเป็นอันดับแรก
๕. โรงเรียนสนับสนุนให้มีมาตรการป้องกันไม่ให้มีผู้สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์รายใหม่
๖. โรงเรียนสนับสนุนให้มีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ยังเลิกบุหรี่ไม่ได้ โดยการแสดงตัวว่าเป็นผู้สูบบุหรี่ และ เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือ ลด ละ เลิก
๗. โรงเรียนสนับสนุนการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนรอบโรงเรียน ในการสร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในที่ห้ามสูบ บ้าน และที่สาธารณะ
๘. โรงเรียนสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ชุมชน และนักเรียนในการร่วมมือแก้ปัญหา บุหรี่ และแอลกอฮอล์
๙. โรงเรียนสนับสนุนการดำเนินงานและจัดตั้งนักเรียนแกนนำ GenZ ในโรงเรียนเพื่อร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่และแอลกอฮอล์

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๓

(นายมานะ มะสิน)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวังโป่งศึกษา

ที่มา : โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

ตัวอย่าง ประกาศนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ประกาศโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว เรื่อง โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย

เนื่องจากโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องนักเรียนไม่ให้เข้าไปยุ่งกับบุหรี่ เพราะบุหรี่เป็นสารเสพติด และเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการลดปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย โดยมีข้อปฏิบัติ ดังนี้

๑. โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย ห้ามไม่ให้สูบบุหรี่ภายในบริเวณโรงเรียนทั้งในและนอกเวลาราชการโดยเด็ดขาด รวมถึงการเข้ามาใช้สถานที่ของบุคคลภายนอกในการจัดกิจกรรม
๒. โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศและจิตสภาวะแวดล้อมให้ปลอดจากบุหรี่
๓. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการไม่สูบบุหรี่
๔. โรงเรียนให้ครูทุกคนให้ความรู้เรื่องบุหรี่ โดยบูรณาการในกิจกรรมการเรียนผู้ทั้งในและนอกหลักสูตร
๕. โรงเรียนสนับสนุนให้มีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ติดบุหรี่ให้เลิกบุหรี่
๖. โรงเรียนแจ้งผู้เกี่ยวข้องลงโทษผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
๗. โรงเรียนสนับสนุนพิจารณาปรับพนักงาน หรือลูกจ้าง หรือผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่สูบบุหรี่เข้ามาทำงานเป็นลำดับแรก
๘. โรงเรียนขอความร่วมมือร้านค้าในชุมชน ให้ปฏิบัติตามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๖๐
๙. โรงเรียนยกย่องชมเชย ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง ที่สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้
๑๐. โรงเรียนดำเนินการตาม ๗ มาตราการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่อย่างเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓

(นางพรจิต วรรณงกลาง)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว

ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

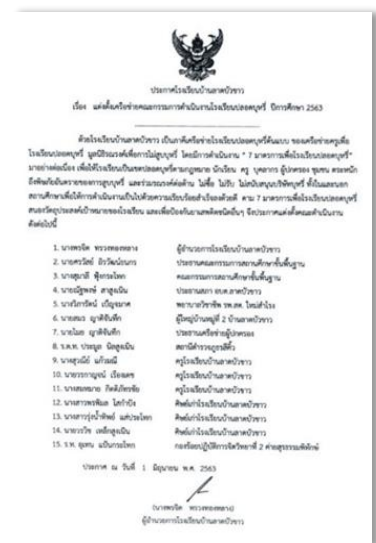
มาตรการที่ 2 การบริหารจัดการใน “สถานศึกษาปลอดบุหรี่”

การขับเคลื่อนการดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน จึงต้องมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลในการดำเนินงาน และควรมีข้อมูลพื้นฐานในการประเมินสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินการ และทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวตรงประเด็นและตรงกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งควรมีการติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า ทบทวนปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

การแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ควรให้เครือข่ายภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงาน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- การดำเนินการเริ่มจากครูริเริ่ม/ครูแกนนำเข้าพบผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพูดคุยสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และขอให้มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานซึ่งได้มีการทบทวนเอาไว้อยู่แล้วในเบื้องต้น
- หลังจากได้นโยบายแล้ว ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่เสนอต่อผู้บริหาร (โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้คุณครูทุกท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรการที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน อาจมีการเชิญเครือข่ายภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ อสม. รพ.สต. สอ. สจ. อบต. เทศบาล และ อบจ. เป็นต้น)
- การจัดตั้งคณะทำงาน อาจแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่
 - 1) ชุดอำนวยการ ซึ่งเป็นคณะทำงานที่ปรึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรจากชุมชน
 - 2) ชุดขับเคลื่อนงาน ประกอบด้วย ครูทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ครูหัวหน้าระดับชั้น และตัวแทนนักเรียน โดยมีผู้ประสานทั้งชุดอำนวยการ และชุดขับเคลื่อนงานคอยประสานงานให้เกิดการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 19 ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- จำนวนคณะทำงานของชุดขับเคลื่อนงานไม่ต้องมาก แต่ควรมีการประชุมเป็นประจำ เพราะเป็นงานที่ต้องขับเคลื่อนตลอดทั้งปี โดยมีการรายงานให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะ ๆ และมีการรายงานผลหรือรายงานความก้าวหน้าในที่ประชุมครูด้วย ซึ่งอาจจะช่วยให้ครูท่านอื่น ๆ รู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ
- สำรองข้อมูลการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา โดยหลังจากมีการจัดตั้งคณะทำงานแล้ว ควรมีการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจก่อนเริ่มดำเนินงาน เพื่อช่วยให้เน้นได้ตรงจุด เช่น การสูบบุหรี่ของนักเรียน กลุ่มไหน จำนวนเท่าไร ทัศนคติเป็นอย่างไร ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่อยู่ในระดับไหน รวมทั้งสำรวจทัศนคติต่อการดำเนินงาน เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการกำหนดนโยบาย ออกแบบวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสถานศึกษาของตนเอง

ภาพที่ 20 ประชุมคณะทำงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

มาตรการที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่”

การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยมีการติดเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย (ในระยะ 5 เมตร) ให้เห็นชัดเจน บริเวณทางเข้า – ออก (หลัก) ของสถานศึกษา บริเวณภายในสถานศึกษา และบริเวณทางเข้า – ออกอาคาร และภายในอาคารสถานที่ทุกช่องทาง รวมทั้งไม่มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่ เช่น ที่เขี่ยบุหรี่ ถังทรายดับบุหรี่ เป็นต้น

ทั้งนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ เป็นการกระตุ้นเตือนและเน้นย้ำให้บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน/นักศึกษา ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก ที่เข้ามาบริเวณสถานศึกษารับทราบถึงนโยบายของสถานศึกษา ในเรื่อง “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” จนเกิดความตระหนัก และยังเป็นการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่อีกด้วย

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- ติดตั้งป้ายสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ (รวมทั้งระยะ 5 เมตรจากทางเข้า - ออก) ไว้บริเวณด้านหน้าประตูทางเข้า – ออกของสถานศึกษาทุกประตูที่มีการใช้งาน
- ติดตั้งป้ายในจุดที่เห็นเด่นชัดตลอดเวลาและในบริเวณต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เช่น อาคารเรียน จุดนั่งพักผ่อน โรงอาหาร หอประชุม ทางเดิน รวมไปถึงห้องสุขา ทางเข้า – ออก ด้านหน้าและด้านในประตู

- ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการติดตั้งและดูแลสติกเกอร์ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อยู่เสมอ
- ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการประกวดออกแบบสติกเกอร์รณรงค์สถานศึกษาปลอดบุหรี่

ภาพที่ 21 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 1
ที่มา : โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 22 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 2
ที่มา : โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 23 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 1
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 24 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” กรณีที่ 2
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

มาตรการที่ 4 การสอดแทรกเรื่องบุรุษในการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตร

การสอดแทรกเรื่องบุรุษในการเรียนการสอน เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้เป็นแนวทางการผสมผสานความรู้ เรื่องบุรุษให้เข้ากับแต่ละกลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร ประกอบด้วย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน เป็นต้น และควรมีการเสนอแผนการเรียนการสอนต่อผู้บริหารให้รับทราบ

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- ประชุมร่วมกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อสอบถามความเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะนำเรื่องบุรุษเข้าไปแทรกเนื้อหาการเรียนการสอน จากนั้นมอบหมายให้คุณครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับบุรุษในการเรียนการสอน
- ขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในรายวิชาอื่น ที่ไม่ใช่คณะทำงานนั้น ให้สอดแทรกเรื่องบุรุษในประเด็นที่ต้องการในการเรียนการสอน
- การออกแบบกิจกรรมในการสอดแทรกเรื่องบุรุษนั้น ควรเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องบุรุษที่มากพอ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดพลังจิตใต้สำนึกในการยืนหยัดต่อสู้กับการช่วยๆ เพื่อชักจูงไปสู่การสูบบุหรี่ และควรนำเรื่องเสนอให้ผู้บริหารทราบ และนำเรื่องเข้าที่ประชุมครู เพื่อให้ครูทั้งโรงเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของเรื่อง การที่จะสอดแทรกเรื่องบุรุษเข้าไปในการเรียนการสอนร่วมกัน
- ควรมีการประเมินผลก่อนเรียน - หลังเรียน
- เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารประกอบการเรียนรู้ และกิจกรรมใส่แฟ้ม

ตัวอย่าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุรุษ

- ให้นักเรียนสืบค้นความรู้เกี่ยวกับบุรุษจากอินเทอร์เน็ตแล้วนำมาเขียนเป็นหนังสือเล่มเล็ก
- การทดลองเรื่องสารพิษในควันบุรุษในรายวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาแนะแนวหรือกิจกรรมค่ายอบรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียน เป็นต้น
- นำฟิล์ม X-ray ของผู้ป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ มาสอนในรายวิชาฟิสิกส์
- วาดการ์ตูนหรือออกแบบโปสเตอร์ในรายวิชาศิลปะ
- ให้นักเรียนวาดภาพรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ติดผนังกำแพงสถานศึกษา
- แต่งเพลงรณรงค์เรื่องบุรุษ ในรายวิชาดนตรี
- สอนเรื่องบุรุษในรายวิชาสุขศึกษาทุกระดับชั้น
- ให้ความรู้เรื่องบุรุษในรายวิชาจริยธรรม และกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์
- บูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมตักบาตรวันพระ และนิมนต์ให้พระเทศน์เรื่องโทษพิษภัยของบุรุษ

ภาพที่ 25 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 1
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 26 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่ กรณีที่ 2
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 27 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุรี กรณีที่ 1
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 28 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุรี กรณีที่ 2
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 29 ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่
 ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

มาตรการที่ 5 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อน “สถานศึกษาปลอดบุหรี่”

การมีส่วนร่วมของนักเรียน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เพราะสถานศึกษาปลอดบุหรี่จะต้องดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของทุก ๆ คน เพราะนักเรียนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก และเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ และการลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ ซึ่งสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฟ้อระวัง ทั้งในและนอกสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่ในช่องทางที่หลากหลาย สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้เพื่อมีภูมิคุ้มกันในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ รวมทั้งร่วมรณรงค์บ้านและชุมชนปลอดบุหรี่ และชักชวนคนในบ้านเลิกสูบบุหรี่ด้วย

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- ประชุมร่วมกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อสอบถามความเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะนำเรื่องบุหรี่เข้าไปแทรกเนื้อหาการเรียนการสอน จากนั้นมอบหมายให้คุณครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ในการเรียนการสอน
- คำสั่งแต่งตั้งนักเรียนแกนนำสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตาม 7 มาตรการ หรือตามบริบทของสถานศึกษา และจัดทำทะเบียนข้อมูลนักเรียนแกนนำ
- จัดอบรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานควบคุมยาสูบ และการเฟ้อระวังการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาให้กับนักเรียนแกนนำ

- เปิดโอกาสให้นักเรียนแกนนำ เป็นวิทยากรอบรมนักเรียนแกนนำรุ่นน้อง และจัดกิจกรรมขยายผลพี่สอนน้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

- เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยสอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ การสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ และเปิดโปงกลยุทธ์ของบริษัทบุหรี่ในกิจกรรม

- ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงาน รวมทั้งการรณรงค์สถานศึกษาปลอดบุหรี่ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

- มีเทศ ติดตาม เสริมแรง ให้กำลังใจนักเรียนในการดำเนินงาน เช่น การมอบประกาศหรือเกียรติบัตร รางวัล เป็นต้น

ภาพที่ 30 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ กรณีที่ 1
 ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 31 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ กรณีที่ 2
 ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 32 ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา และโรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

มาตรการที่ 6 การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่

ครู/อาจารย์มีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้เลิกสูบบุหรี่ จึงต้องมีความพร้อม เปิดใจ และสามารถเข้าถึงนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ เพราะรู้ไม่เท่าทันกลยุทธ์ของธุรกิจยาสูบ โดยมีกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือ โดยการคัดกรองนักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มสูบบุหรี่ เพื่อการวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน รวมถึงกระบวนการส่งต่อเข้าสู่ระบบบริการเลิกบุหรี่ตามความเหมาะสม และการติดตามผลของนักเรียน ที่เข้าสู่ระบบบริการเลิกสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- การคัดกรองการสูบบุหรี่ในนักเรียน เพื่อคัดกลุ่มผู้เสี่ยง ผู้สูบ และผู้ติดบุหรี่
- พัฒนาระบบการช่วยเหลือให้นักเรียนเลิกสูบบุหรี่อย่างเป็นระบบ ได้แก่
 1. ประเมินระดับการติดบุหรี่ว่ามากน้อยเพียงใด
 2. วิเคราะห์สาเหตุของการเสพติดบุหรี่
 3. วางแผนร่วมกับนักเรียนที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ถึงวิธีการหยุดสูบบุหรี่โดยให้สอดคล้องกับระดับและสาเหตุของการติดบุหรี่
 4. ให้ข้อมูลกับนักเรียนถึงวิธีการปฏิบัติตนหากมีอาการต่าง ๆ ที่เกิดจากการหยุดสูบบุหรี่
 5. ติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- ใช้วิธีการคัดกรองง่าย ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมโดยครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง กลุ่มเพื่อน หรือการยอมรับด้วยตนเอง
- อาจจะมีการจัดกิจกรรมช่วยลด ละ เลิกบุหรี่ภายในสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่สูบบุหรี่ โดยใช้สมุนไพรมะนาว ชาชงหลอดดอกขาว ลูกอมหลอดดอกขาว และมีครู/นักเรียนแกนนำที่ผ่านการฝึกอบรมให้การช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้านักเรียนยังไม่สามารถเลิกบุหรี่ได้ ควรส่งต่อเข้าสู่ระบบบริการเลิกบุหรี่ของภาครัฐตามความเหมาะสม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาล เป็นต้น

- ควรสร้างแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ให้กับนักเรียนที่สูบบุหรี่
- หากนักเรียนเลิกสูบบุหรี่ได้แล้ว อาจส่งเสริมให้นักเรียนเป็นแกนนำในการดูแลช่วยเหลือเพื่อนหรือรุ่นน้องที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่

ภาพที่ 33 ตัวอย่างการคัดกรองและการช่วยเหลือนักเรียนที่สูบบุหรี่
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา และโรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

มาตรการที่ 7 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ควรมีการจัดกิจกรรมทั้งภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา โดยการสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจใช้หลัก “บ ว ร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างชุมชนปลอดบุหรี่ควบคู่กันกับสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เนื่องจากชุมชนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ และการดำรงชีวิตของนักเรียน ถ้ายังเต็มไปด้วยค่านิยมที่มองว่าการสูบบุหรี่ คือ “เรื่องปกติ” จะสูบบุหรี่เมื่อไร สูบที่ไหนก็เป็นเรื่องส่วนบุคคล การขายบุหรี่ให้เด็ก เยาวชนเป็นเรื่องที่ไม่ผิดอะไร หรือการใช้ลูกหลานไปซื้อบุหรี่ เป็นวิถีชีวิตปกติของคนในชุมชนแล้ว การหลีกเลี่ยงของนักเรียนที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่คงเป็นไปได้ยาก ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชน และเครือข่ายภายในชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งแรกที่ต้องดำเนินการ คือ ผลักดันให้ผู้นำชุมชนมีนโยบายที่เอื้อให้การดำเนินงานเรื่องบุหรี่ด้วยการสนับสนุนของคนในชุมชน

แม้ว่าจะทำให้สถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้แล้ว หากไม่ทำให้ชุมชนปลอดบุหรี่ไปด้วย อาจมีผลทำให้ต้องทำงานแบบเดิมซ้ำ ๆ ทุกปี เพราะเด็กนักเรียนที่เข้ามาใหม่ในแต่ละปี มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่

เนื่องจากเห็นตัวอย่างการสูบบุหรี่จากบ้านและชุมชน และยังเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย เพราะร้านค้าในชุมชน ยังขายบุหรี่ให้กับเด็ก ดังนั้นมาตรการที่ 7 จะส่งผลให้สถานศึกษาปลอดบุหรี่ได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

- ให้ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาการสูบบุหรี่ให้กับชุมชน
- มีกิจกรรมสร้างความตระหนักเรื่องบุหรี่ร่วมกับชุมชน เช่น การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ตามโอกาสต่าง ๆ การชี้แจงและขอความร่วมมือร้านค้าในชุมชน ไม่ขายบุหรี่ให้กับเยาวชน เป็นต้น
- ขอความร่วมมือ และประชาสัมพันธ์ไม่ให้สูบบุหรี่ในสถานที่ห้ามสูบ เช่น สถานศึกษา
- เชิญผู้นำชุมชน/ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาเป็นประธานในพิธีเปิดกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เพื่อประชาสัมพันธ์และขยายผลกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในชุมชน
- บูรณาการกับกิจกรรมและประเพณีของชุมชน เช่น จัดกิจกรรมรณรงค์สถานศึกษา และบ้านปลอดบุหรี่ ร่วมกับกิจกรรมสังสรรค์ออกกำลังกาย สานสายใยครอบครัว ของสมาคมผู้ปกครองและครู หรือจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในกิจกรรม แห่เทียนพรรษา ประเพณีชักพระ การแข่งเรือ และการแข่งขันกีฬาสาธิต เป็นต้น
- ผลักดันให้ผู้นำชุมชนกำหนดนโยบายบ้านและชุมชนปลอดบุหรี่ เช่น
 1. ชุมชนสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ด้วยการห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ
 2. ชุมชนสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบว่าด้วยการไม่ขายบุหรี่ให้แก่เด็กที่อายุต่ำกว่า 20 ปี
 3. ชุมชนสนับสนุนมาตรการให้ความรู้เรื่องโทษ พิษภัยของบุหรี่
 4. ชุมชนสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนเลิกสูบบุหรี่ หรือหากยังไม่เลิกสูบบุหรี่ไม่ได้ ต้องไม่ให้สูบบุหรี่ในบ้านหรือไม่สูบบุหรี่ให้เด็กและเยาวชนเห็น
- การยกย่องชมเชยผู้ปกครองที่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการเลิกสูบบุหรี่ รวมไปถึงการยกย่องชมเชยร้านค้ารอบสถานศึกษา ที่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่ขายบุหรี่ให้กับเยาวชน

ภาพที่ 34 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กรณีที่ 1
ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 35 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กรณีที่ 2
ที่มา : โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 36 การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
 ที่มา : โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์
 และโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

ตัวอย่างกรณีศึกษา

การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ของโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส

โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี สอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึง ป.6 มีนักเรียนกว่า 1,200 คน โดยโรงเรียนมุ่งเน้นดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนควบคู่ไปกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข แม้ว่าที่โรงเรียนไม่เคยปรากฏปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียน แต่นักเรียนมีโอกาสพบเห็นการสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มคนทำงานในชุมชน รวมถึงการที่ร้านค้าใกล้โรงเรียนยังคงจำหน่ายบุหรี่อย่างเสรี ทำให้นักเรียนยังคงพบเห็นภาพของการสูบบุหรี่อยู่เป็นประจำ จนกลายเป็นภาพชินตา และอาจกลายเป็นพฤติกรรมของนักเรียนในอนาคตต่อไปได้

ครูสุทธิพงษ์ ดวงจันทร์ ในฐานะครูฝ่ายปกครองและผู้ดูแลในเรื่องเกี่ยวกับสารเสพติดภายในโรงเรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องป้องกันไม่ให้นักเรียนริเริ่มทดลองการสูบบุหรี่ ซึ่งจะเป็นการป้องกันการใช้นิโคตินและสารเสพติดชนิดอื่นไปในตัว จึงได้นำแนวคิดที่ได้รับจากการอบรมในโครงการ “การเรียนการสอนเรื่องบุหรี่ภายในสถานศึกษา ” ซึ่งจัดโดยเครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ร่วมกับศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สสส. มาปรับใช้ในการดำเนินการจัดโครงการรณรงค์ด้านภัยยาเสพติด โดยหยิบยกเรื่องพิษภัยของบุหรี่ขึ้นมาเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่ายาเสพติดอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 7 ฐาน ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจฐานการทดลองการสูบบุหรี่

จากขวดน้ำเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อนักเรียนได้ทดลองด้วยตนเอง เห็นผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากการสูบบุหรี่เพียงแค่มวนเดียว จะส่งผลให้นักเรียนได้ตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ นอกจากนี้ ในฐานการเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ การระบายภาพปากที่เกิดจากการสูบบุหรี่ลงบนผ้าปิดปาก การต่อจิ๊กซอว์ โทษของบุหรี่ คำถาม – คำตอบ เรื่องของบุหรี่ และการแสดงละครสั้นเรื่อง ปากไม่ว่าง ล้วนเป็น กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และความสุขสนทนาร่วมด้วยทั้งสิ้น

ฐานการเรียนรู้เรื่องบุหรี่ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ถือเป็นงานนำร่องที่จะจัดขึ้นในทุกปีการศึกษา ของโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และจะเป็น ต้นแบบให้โรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดเพชรบุรีที่สนใจ

ภาพที่ 37 การเรียนการสอนเรื่องบุหรี่ภายในสถานศึกษา
ที่มา : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ของโรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

โรงเรียนวังโป่งศึกษา ขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่โดยใช้ “เครือข่ายดาวกระจายไร้ควัน” สร้างแกนนำนักเรียนรณรงค์ เพื่อโรงเรียนและชุมชนปลอดบุหรี่แบบยั่งยืน ซึ่งได้มีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ไม่ได้ผลยั่งยืน โดยเมื่อโรงเรียนดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่อย่างเข้มข้น จนเกิดผลลัพธ์ออกมา แม้จะไม่เหลือนักเรียนที่สูบบุหรี่ในโรงเรียนเลยสักคน แต่เมื่อปีการศึกษาใหม่ นักเรียนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนั้น ก็จะมีนักเรียนกลุ่มสูบบุหรี่และติดบุหรี่มาอีกเสมอ ทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการแก้ปัญหาซ้ำเดิมอย่างไม่มีวันสิ้นสุด การแก้ปัญหาเด็กติดบุหรี่ในโรงเรียนมัธยมจึงซ้ำกันไป และทำให้การดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่นั้นไม่ยั่งยืน ดังนั้น การแก้ปัญหานักเรียนติดบุหรี่ในโรงเรียนปลอดบุหรี่ จึงต้องแก้ย้อนไปที่ต้นเหตุของการเข้าถึงบุหรี่ของเยาวชนนั่นคือชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่ายในชุมชน สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงโทษภัยบุหรี่ และถือเป็นการร่วมกันในการแก้ปัญหาบุหรี่ในชุมชน รวมทั้งสร้างค่านิยมการเลือกไม่สูบบุหรี่ในหมู่เยาวชน เพราะเยาวชนในชุมชนคือพลังสำคัญในอนาคตของชุมชนนั้น ๆ โดยให้เยาวชนเป็นทีมขับเคลื่อน

ด้านการรณรงค์ในชุมชนของตนเอง จะเกิดความภาคภูมิใจ เกิดการยอมรับจากประชาชนในชุมชน
ยังมีแกนนำชุมชนร่วมด้วย ยิ่งจะประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว

จากการทบทวนการดำเนินงาน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของการดำเนินงาน
คือ การมีแกนนำนักเรียนที่เข้มแข็ง มีทักษะความรู้ มีจำนวนมากและพร้อมที่จะทำงานเพื่อโรงเรียน
และเพื่อน ๆ ในโรงเรียน ปลอดภัยจากควันบุรี รวมทั้งยังได้ร่วมกันช่วยเหลือเพื่อนที่ติดบุรีสามารถ
เลิกสูบบุหรี่ได้อย่างเด็ดขาด มีการจัดแบ่งหน้าที่เฟีาระวังทั้งภายใน ภายนอก และทางสื่อออนไลน์
ต่าง ๆ ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเป็นรูปแบบเครือข่าย ออกรณรงค์ในชุมชน
เกิดกระแสสังคมปลอดบุรีขึ้น จากผลสำเร็จนี้ถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็วและยั่งยืน
ต้องสร้างแกนนำทั้งเยาวชน และแกนนำชุมชนที่มีทักษะความรู้ รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อให้ความ
ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จึงเกิดการพัฒนานวัตกรรม เพื่อช่วยในการทำให้โรงเรียนปลอดบุรี
อย่างยั่งยืน นั่นคือ **“เครือข่ายดาวกระจายไร้ควัน”**

“เครือข่ายดาวกระจายไร้ควัน” เป็นการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในรูปแบบ
เครือข่ายขับเคลื่อน โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ แกนนำเยาวชน แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน เป็นผู้ร่วม
ดำเนินงานให้ชุมชนปลอดบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแกนนำนักเรียน เพื่อดำเนินงาน
รณรงค์ในโรงเรียนและชุมชนของตนเอง 2) สร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชน ประชาชน ด้วยการรณรงค์ให้
ความรู้โทษภัยบุรี และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 3) สร้างจิตสำนึกใน
ชุมชนช่วย ลด ละเลิกเพื่อเกิดสังคมแห่งการไร้ควันบุรี 4) สร้างเครือข่ายการดำเนินงานโรงเรียนปลอด
บุรี บ้านปลอดบุรี ชุมชนปลอดบุรี และทุกสถานที่ปลอดบุรี เพื่อร่วมมือให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ
ด้านและ 5) สร้างค่านิยมเลือกที่จะไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยเครือข่ายฯ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) ทีมดาวกระจายไร้ควัน คือ ทีมงานขับเคลื่อนประสานความร่วมมือให้ครอบคลุมทุกด้าน
ประกอบด้วย ที่ปรึกษาด้านนโยบาย วิทยากรกระจายความรู้ ทีมรณรงค์ ทีมกระจายความช่วยเหลือ
ทีมลด ละเลิก ทีมสนับสนุน และทีมกฎหมาย

2) แกนนำดาวกระจายไร้ควัน คือ ทีมดำเนินงานในชุมชนของตนเอง ประกอบด้วย แกนนำ
เยาวชน ผู้นำชุมชน แกนนำ อสม. แกนนำผู้ปกครอง แกนนำนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน แกนนำร้านค้าสำนึกดี เป็นต้น

กิจกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายดาวกระจาย ไร้ควัน ได้แก่

1) การสร้างหลักสูตร อบรมแกนนำดาวกระจายไร้ควัน โดยจะออกมาในรูปแบบการอบรม
ให้ความรู้ การทดสอบ และกิจกรรม walk rally team building รวมทั้งมีกิจกรรมแบบ Game walk rally
ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่

- หลักสูตรสร้างความเข้มแข็ง START UP เป็นพื้นฐานสำหรับทุกคนและแกนนำ
ดำเนินงานในโรงเรียนปลอดบุรี

- หลักสูตรสร้างความยั่งยืน STANDARD สำหรับสร้างแกนนำเพื่อโรงเรียน บ้าน
ชุมชน และเครือข่าย

- หลักสูตรสร้างนักกรรณรงค์ SUPER CAMPAIGNER สำหรับสร้างแกนนำนักกรรณรงค์
มืออาชีพ เพื่อดำเนินงานสร้างเครือข่ายในชุมชน อำเภอ จังหวัด ปลอดภัย

2) สร้างสื่อการเรียนรู้ประกอบการอบรมที่ทันสมัย สะดวกและน่าสนใจ ซึ่งมีมากถึง 25 หน่วย
การเรียนรู้

3) สร้างแกนนำในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนปลอดภัย โดยมีแกนนำนักเรียนกว่า 320 คน
ที่ผ่านการอบรมและดำเนินงานภายในโรงเรียน ในชุมชน และสื่อออนไลน์

4) สร้างแกนนำในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัย โดยอบรมแกนนำชุมชนที่ได้มาจาก
ผู้นำชุมชนส่งเข้ามาอบรมจาก 5 ตำบล รวมจำนวน 200 คน

5) สร้างกระแสชุมชนปลอดภัยสู่นโยบายอำเภอปลอดภัย โดยออกอบรมประชาชนกลุ่ม
สูบบุหรี่ทุก ๆ ชุมชน หมู่บ้าน ออกกรรณรงค์ร้านค้าในชุมชน สร้างร้านค้าสำนึกดี ทีมช่วยเหลือ เข้าบำบัด
จ่ายยาช่วยเหลือที่บ้าน และออกกรรณรงค์สถานที่ปลอดภัย ที่สาธารณะในชุมชน รวมทั้งติดป้ายแจ้งเตือน

6) สร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนทุกอำเภอ เพื่อขับเคลื่อนการสร้างชุมชนปลอดภัย
ครอบคลุมทั้งจังหวัด และสร้างค่านิยมเลือกไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยการสร้างแกนนำเครือข่าย
โรงเรียนประถมศึกษา 18 แห่ง และออกอบรมแกนนำนักเรียนในโรงเรียนมัธยม ทั้ง 11 อำเภอ
เพื่อสร้างแกนนำนักเรียนเพื่อดำเนินงานในชุมชน นอกจากนี้ ยังเกิดชมรมแกนนำเยาวชน GenZ
petchabun ที่ร่วมสร้างค่านิยมเยาวชนไม่สูบบุหรี่ครบทุกโรงเรียนในสังกัด สพม.เพชรบูรณ์
และดำเนินงานอิสระในรูปแบบเครือข่ายจังหวัด

การขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว ได้มีการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย
ตั้งแต่การออกประกาศนโยบายโรงเรียนเป็นเขตปลอดภัยทั้งหมด โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร
จากนั้นประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา
ผู้ปกครอง และทุกภาคส่วนรับทราบนโยบายที่โรงเรียนประกาศโรงเรียนเป็นเขตปลอดภัย ร่วมกับ
การจัดการองค์การโดยแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน “โรงเรียนปลอดภัย” และมี “นักเรียน
อาสาสมัครเพื่อโรงเรียนปลอดภัย” โดยออกเป็นประกาศของโรงเรียน ส่วนการดำเนินงานนั้น
ประกอบด้วย การสำรวจสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ในโรงเรียน และจัดกิจกรรมเพื่อโรงเรียนปลอดภัย
อย่างต่อเนื่องและบูรณาการในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวันแห่เทียนพรรษา วันสุนทรภู่
วันต่อต้านยาเสพติด ออกเยี่ยมร้านค้า โดยขอความร่วมมือไม่ขายบุหรี่ให้นักเรียน หรือเยาวชนอายุ
ต่ำกว่า 20 ปี และมีการประชุมคณะทำงานเพื่อติดตามการดำเนินงานและแก้ไขปัญหายุทธ
ที่เกิดขึ้น สรุปผลการนิเทศ/ติดตาม การนำผลการนิเทศ/ติดตามไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุง
การดำเนินงาน และมีการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการสอดแทรกเรื่องบุหรี่ในการเรียนการสอน
รายวิชาต่าง ๆ มีการสอดแทรกเรื่องบุหรี่ในรายวิชาสังคมศึกษา การงานอาชีพ ศิลปะ และภาษาไทย
รวมไปถึงการสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร และจัดอบรมให้ความรู้
เรื่องบุหรี่กับสุขภาพแก่นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน ส่วนการสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียน
ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อโรงเรียนปลอดภัย โดยเน้นให้มีความ

ต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียน และยังวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้วย

นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่ที่หลากหลาย ซึ่งผลการดำเนินงานพบว่า มีจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่ยืนยันไม่สูบบุหรี่นับตั้งแต่วันที่สิ้นสุดกระบวนการ ร้อยละ 100 มีจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่ไม่สูบบุหรี่เลยระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน ร้อยละ 100 และมีจำนวนนักเรียนที่รักและเห็นคุณค่าของตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 100 และกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ร่วมกับการสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่จังหวัดนครราชสีมา 60 โรงเรียน กศน. 2 อำเภอ (35 ตำบล) นวัตกรรมในการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ของโรงเรียนบ้านลาดบัวขาว ได้แก่ โครงการบ้านไร้ควันบุหรี่ หมูมีส่วนร่วม (จดหมายถึงพ่อ) ซึ่งมาจากแนวคิดที่บ้านเป็นสถานที่ที่คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กใช้เวลาอยู่นานที่สุด แต่กฎหมายไม่สามารถกำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ได้ กิจกรรมการดำเนินงานโดยให้นักเรียนบ้านเป้าหมาย 50 คน เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองทราบบว่า มีอะไรในควันบุหรี่ และผลที่จะเกิดกับร่างกายและจิตใจของทุกคนในบ้าน

4. ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 มาตรการ ซึ่งแต่ละ มาตรการมีกลวิธีสู่ความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1) ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานด้วยความ สัมผัสความสามัคคีของบุคลากรทุกฝ่ายภายใน สถานศึกษา ตลอดจนได้รับการสนับสนุนและกำลังใจ ที่ดีจากผู้บริหารสถานศึกษา เห็นถึงความสำคัญของการ ป้องกันเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาไม่ให้ไปยุ่ง เกี่ยวกับบุหรี่และยาเสพติด จึงได้จัดทำนโยบาย สถานศึกษาปลอดบุหรี่ รวมทั้งมีการถ่ายทอด

และประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร และผู้ที่ เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง มีความเข้าใจที่ตรงกัน และสามารถปฏิบัติตามได้

2) ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีอุดมการณ์ร่วมกันในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในการ ลดปัญหานักสูบหน้าใหม่ในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้กลุ่มนักเรียนต้องห่างไกลจากบุหรี่

3) การบูรณาการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ร่วมกับโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติด และอบายมุข ของกระทรวงศึกษาธิการ

4) นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ พัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำเพื่อเป็นวิทยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้สามารถกระจายความรู้ ความเข้าใจ ประเด็นเรื่องบุหรี่ให้กับนักเรียนทุกคนในสถานศึกษา และบุคคลภายนอกที่เข้ามาในสถานศึกษาด้วย

5) มีนวัตกรรมสถานศึกษาปลอดบุหรี่ (Best Practice) เพื่อเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาอื่น ได้เข้ามาศึกษากระบวนการและนำไปปฏิบัติได้จริง

6) การสร้างบุคคลต้นแบบหรือบุคคลตัวอย่าง เช่น Net Idol เพื่อเป็นการสร้างกระแสรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้แก่เด็กและเยาวชน ตระหนักถึงโทษ พิษภัยของบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า และสนับสนุนให้นักเรียน ใช้เวลาว่างหลังจากเลิกเรียนให้เกิดประโยชน์ เรียนรู้และฝึกทักษะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7) การสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน โดยการให้เกียรติยกย่อง การเสริมแรง ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการดำเนินการที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการสูบบุหรี่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

8) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และรวมไปถึงหน่วยงานเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ให้คำชี้แนะ ข้อเสนอแนะ แนวทางต่าง ๆ เปรียบเสมือน “พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่” จนสำเร็จ เพื่อป้องกันนักสูบหน้าใหม่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

9) การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดเป็นกรณีตัวอย่างในกลุ่มร้านค้า ที่กระทำความผิดให้เกิดความตระหนัก เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งไม่ขายบุหรี่ให้แก่เด็กและเยาวชน

10) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ทั้งจากสถานศึกษาของตนเองและหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

11) การศึกษาหาความรู้จากสถานศึกษาต้นแบบต่าง ๆ ที่มีผลงานความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของสังคม ยกย่องให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ โดยการขอzungาน หรือขอคำปรึกษาแนวทางต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในสถานศึกษาของตนเองให้มีความเหมาะสม ตามบริบทของสถานศึกษา

12) การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น รางวัล โล่ เกียรติบัตร ประกาศเกียรติคุณที่จะได้รับ ในการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เมื่อดำเนินงานตามตัวชี้วัดจนสำเร็จเสร็จสิ้น จากองค์กรที่เป็นที่ยอมรับ อาทิเช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติของสถานศึกษาที่ดำเนินการ ตลอดจนเป็นขวัญและกำลังใจต่อผู้รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน

สถานศึกษาปลอดบุหรี่

หน่วยการเรียนรู้ที่

4

เรื่อง

การประเมินความสำเร็จ ในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครู/บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินความสำเร็จในสถานศึกษาของตนเองได้

ขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้

- 1) ความหมายของการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- 2) รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษา
- 3) ตัวอย่างการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

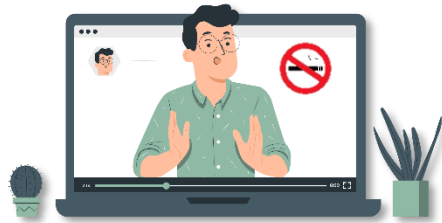
วิทยากร/ผู้สอน

บุคลากรกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

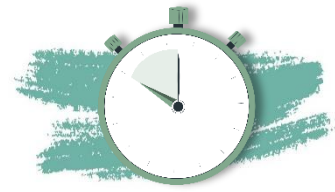
ความเชี่ยวชาญ

ผู้มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

รูปแบบการเรียนรู้

การเรียนรู้ผ่านตัวการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation)
การบรรยาย พร้อมภาพ และวิดีโอ/คลิปประกอบการบรรยาย

ระยะเวลา **15** นาที

รายละเอียดเนื้อหาการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้ มุ่งหวังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
แนวทางการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และสามารถ
นำแนวทางฯ ดังกล่าวไปปรับใช้ต่อไปได้ โดยเนื้อหาการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ประกอบด้วย

- หัวข้อที่ 1 ความหมายของการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- หัวข้อที่ 2 รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษา
ปลอดบุหรี่
- หัวข้อที่ 3 ตัวอย่างการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่

1. ความหมายของการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษา ปลอดบุหรี่

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปผลว่าการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรือนั้น ได้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลในการลดและป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่

การประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากแต่ละองค์ประกอบของการดำเนินงานตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และสรุปผลว่าสถานศึกษาแห่งนั้นมีการดำเนินงานได้ตามแนวทางที่กำหนดหรือไม่ ตลอดจนพิจารณาถึงผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เช่น จำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่ลดลง จำนวนการพบเห็นคนสูบบุหรี่ในสถานศึกษาลดลง หรือจำนวนการพบเห็นกันกรองบุหรี่ในสถานที่ต่าง ๆ ในสถานศึกษาลดลง เช่น ในห้องน้ำ ในพื้นที่ลับตา หรือบริเวณอื่น ๆ เป็นต้น โดยรูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่

การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เป็นกระบวนการประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ โดยเทียบกับเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เพื่อให้ผู้ประเมินมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนและเป็นรูปแบบเดียวกัน โดยสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดังนี้

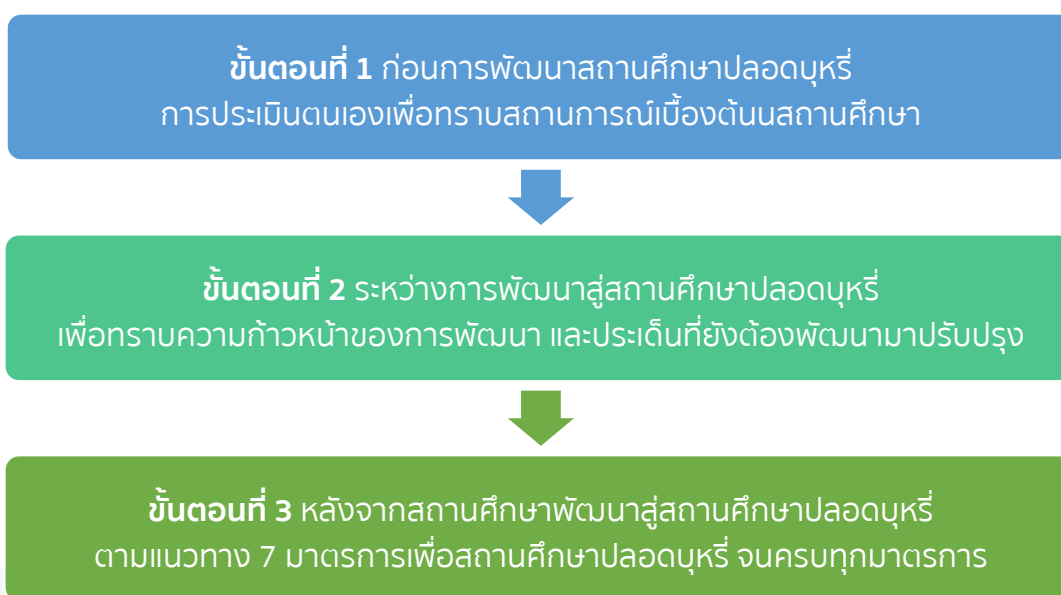
(1) สถานศึกษาประเมินตนเอง โดยสถานศึกษาทำการประเมินตนเอง ตามเกณฑ์ การประเมินสถานศึกษาปลอดภัย จากนั้น รวบรวมและสรุปผลการประเมินโดยพิจารณาในภาพรวมของการดำเนินงาน และจำแนกแต่ละองค์ประกอบตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย เพื่อประเมินว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้แต่ยังขาดประสิทธิภาพที่เพียงพอ ตลอดจนพิจารณาถึงผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการดำเนินงานสถานศึกษา ปลอดภัย เช่น นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักเกี่ยวกับโทษ พิษภัย และผลกระทบ ของการสูบบุหรี่ การจัดเขตปลอดบุหรี่ของสถานศึกษาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และครอบคลุม พื้นที่อาคารต่าง ๆ ของสถานศึกษา การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของนักเรียนลดลง จำนวนนักเรียน ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่สูบบุหรี่ลดลง และจำนวนการพบเห็นการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา ลดลง เป็นต้น และนำผลการประเมินไปสู่การวางแผนพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย การประเมินตนเองเพื่อทราบ สถานการณ์เบื้องต้นสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการพัฒนาสู่สถานศึกษาปลอดภัย การประเมินตนเอง เพื่อทราบความก้าวหน้าของการพัฒนา และทราบประเด็นที่ยังต้องพัฒนามาปรับปรุงหรือแก้ไข ให้สามารถประสานขอรับคำแนะนำกับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาในพื้นที่ หรือหน่วยงาน สาธารณสุขในพื้นที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 หลังจากสถานศึกษาพัฒนาสู่สถานศึกษาปลอดภัย ตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดภัย จนครบทุกมาตรการ

ขั้นตอนการประเมินตนเอง ตามเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาปลอดภัย

แบบประเมินตนเองในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ระดับ อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาส การศึกษาพิเศษ กศน. และสถานศึกษาอื่นๆ

แบบประเมินตนเองในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ระดับ อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาส การศึกษาพิเศษ กศน. และสถานศึกษาอื่นๆ

1) ข้อมูลทั่วไป

สถานศึกษา.....

ระดับ อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาส
 การศึกษาพิเศษ กศน. สถานศึกษาอื่นๆ (ระบุ).....

ที่ตั้ง :

มีพื้นที่รวมไร่.....งาน..... ตารางวา

จำนวนนักเรียน.....คน (ชาย.....คน, หญิง.....คน) จำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่.....คน (ชาย.....คน, หญิง.....คน)

จำนวนบุคลากรในสถานศึกษา (ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักการภารโรง เป็นต้น)คน (ชาย.....คน, หญิง.....คน)

จำนวนบุคลากรในสถานศึกษาที่สูบบุหรี่.....คน (ชาย.....คน, หญิง.....คน)

2) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ (คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับการดำเนินงานของสถานศึกษา)

มาตรการ	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลการประเมิน	
		ใช่	ไม่ใช่
1. การกำหนดนโยบาย “สถานศึกษาปลอดบุหรี่” ของสถานศึกษา	1.1 จัดทำนโยบายสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ เป็นลายลักษณ์อักษร และลงนามโดยผู้บริหาร		
	1.2 ถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ - ประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร - เผยแพร่ นโยบายสู่นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา		
	1.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายผ่านช่องทางที่หลากหลาย		
	1.4 อื่นๆ (ระบุ).....		
2. การบริหารจัดการใน สถานศึกษาปลอดบุหรี่	2.1 จัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ และกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และประเมินตนเองในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ (รายละเอียดตามแบบฟอร์มประเมินตนเอง)		
	2.2 สืบหาข้อมูลการสูบบุหรี่ ในสถานศึกษา เช่น จำนวนผู้สูบ ความต้องการเลิก การพบเห็นการละเมิด การขาย และการสูบบุหรี่		
	2.3 ติดตามผลการดำเนินงาน โดยคณะทำงานหรือคณะกรรมการของสถานศึกษา		
	2.4 อื่นๆ (ระบุ).....		
3. การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อ “สถานศึกษาปลอด บุหรี่”	3.1 จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามที่กฎหมายกำหนด และ ต้องมีการดำเนินการ ดังนี้		
	3.1.1 มีเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย และเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ ในระยะ 5 เมตร ให้เห็นชัดเจน บริเวณทางเข้า – ออก (หลัก) ของสถานศึกษา		
	3.1.2 มีเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย ให้เห็นชัดเจน บริเวณภายในสถานศึกษา (บริเวณนอกอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง)		
	3.1.3 มีเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย ให้เห็นชัดเจน บริเวณทางเข้า – ออกอาคาร และภายในอาคารสถานที่ ทุกช่องทาง		
	3.1.4 ไม่มีอุปกรณ์/ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่ เช่น ที่เขี่ยบุหรี่ ถังทราย ดับบุหรี่ ฯลฯ		

ที่มา : คู่มือเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สำหรับสถานศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา

**แบบประเมินตนเองในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ระดับ อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก
ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาส การศึกษาพิเศษ กคน. และสถานศึกษาอื่น ๆ (ต่อ)**

มาตรการ	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลการประเมิน	
		ใช่	ไม่ใช่
	3.1.5 ประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือน เรื่อง สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ รวมถึงมี มาตรการควบคุม ห้ามปรามหรือดำเนินการอื่นใด ไม่ให้มีการสูบบุหรี่ใน สถานศึกษา		
	3.1.6. เฝ้าระวังไม่ให้มีการสูบบุหรี่ รวมถึงการขาย การส่งเสริมการขาย การโฆษณา ผลิตภัณฑ์ยาสูบในบริเวณสถานศึกษา และบริเวณที่กฎหมายกำหนด		
	3.1.7 สถานศึกษาไม่รับการสนับสนุนใดๆ จากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ		
	3.2 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมไม่ให้อื้อต่อการสูบบุหรี่ ในสถานศึกษา		
	3.3 อื่นๆ (ระบุ).....		
4. การสอดแทรกเรื่อง บุหรี่ในการเรียน การสอนและกิจกรรม นอกหลักสูตร	4.1 วางแผนและกำหนดกิจกรรม เพื่อสอดแทรกเรื่องโทษ พิษภัย และผลกระทบ ของบุหรี่ในรายวิชาและกิจกรรมต่างๆ ทั้งใน และนอกหลักสูตร		
	4.2 ถ่ายทอด/สื่อสาร/สอดแทรก/เน้นย้ำ เรื่องโทษ พิษภัย และผลกระทบของ บุหรี่ในรายวิชาและกิจกรรมต่างๆ ทั้งใน และนอกหลักสูตร		
	4.3 อื่นๆ (ระบุ).....		
5. การมีส่วนร่วมของ นักเรียน นักศึกษาใน การขับเคลื่อนสถาน ศึกษา ปลอดบุหรี่	5.1 ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกันเพื่อควบคุม ยาสูบทั้งบริเวณใน และนอกสถานศึกษา		
	5.2 ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่ ในช่องทางที่หลากหลาย		
	5.3 ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษามีภูมิคุ้มกันในการปกป้องตนเองจากการสูบบุหรี่		
	5.4 ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาร่วมรณรงค์บ้านและชุมชนปลอดบุหรี่ และ ชักชวนให้คนในบ้านเลิกสูบบุหรี่		
	5.5 อื่นๆ (ระบุ)		
6. การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน นักศึกษาไม่ให้ สูบบุหรี่	6.1 มีกระบวนการคัดกรอง ป้องกัน และติดตาม นักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันกันเริ่มสูบบุหรี่ ของนักเรียน นักศึกษา		
	6.2 มีกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาเพื่อการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน นักศึกษา ที่สูบบุหรี่ให้เลิกสูบ รวมทั้งมีการ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง		
	6.3 มีกระบวนการส่งต่อนักเรียน นักศึกษาที่สูบบุหรี่ เข้าสู่ระบบบริการเลิกตาม ความเหมาะสม และติดตามผลของนักเรียน นักศึกษาที่เข้าสู่ระบบบริการ อย่างต่อเนื่อง		
	6.4 อื่นๆ (ระบุ).....		
7. การมีกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา กับ ชุมชน	7.1 มีกิจกรรมสร้างความตระหนักเรื่องโทษ พิษภัย และผลกระทบของผลิตภัณฑ์ ยาสูบร่วมกับชุมชน		
	7.2 ชี้แจงและขอความร่วมมือร้านค้าในชุมชน ไม่ให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้ แก่เยาวชนตามกฎหมายกำหนด		
	7.3 ผลักดันให้ผู้นำชุมชนกำหนดนโยบายสนับสนุนการดำเนินงาน “บ้านและ ชุมชนปลอดบุหรี่”		
	7.4 อื่นๆ (ระบุ).....		

ที่มา : คู่มือเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สำหรับสถานศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา

แบบประเมินตนเองในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ระดับ อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาส การศึกษาพิเศษ กศน. และสถานศึกษาอื่น ๆ (ต่อ)

ผู้ประเมิน :

ชื่อ-นามสกุล.....ตำแหน่ง.....

วัน-เดือน-ปี ที่ประเมิน.....

สรุปผล : ดำเนินการได้ครบทุกมาตรการ

ดำเนินการได้ไม่ครบทุกมาตรการ, ดำเนินการได้ จำนวน.....มาตรการ,
มาตรการที่.....ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่สามารถดำเนินการได้

3) เหตุผลที่ดำเนินการตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ได้ไม่ครอบคลุม

.....

.....

.....

4) มาตรการใดที่คิดว่าทำได้ดี เพราะอะไร

.....

.....

.....

5) ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค/ข้อจำกัดในการขับเคลื่อนฯ		แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
ด้าน	เรื่อง/ประเด็น	
1. ด้านนโยบาย และผู้บริหาร		
2. ด้านการบังคับใช้ กฎหมาย		
3. ด้านสื่อรณรงค์และ ประชาสัมพันธ์		
4. ด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชน/ ภาคีเครือข่าย		
5. ด้านบุคลากร		
6. ด้านงบประมาณ		
7. ด้านอื่นๆ (ระบุ)		

ที่มา : คู่มือเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สำหรับสถานศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา

(2) การประเมินโดยทีมประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ เมื่อสถานศึกษาพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ปริมาณครบทุกมาตรการ พร้อมเข้าสู่มาตรฐานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สามารถขอรับการประเมินจากทีมประเมิน เพื่อรับรองเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่ในระดับพัฒนา ระดับดี ระดับดีเด่น และระดับต้นแบบ โดยแจ้งความประสงค์กับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาในพื้นที่ และหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อดำเนินการประเมินต่อไป ทีมประเมิน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ทีมประเมินระดับจังหวัด สามารถรับรองการผ่านเกณฑ์ประเมินฯ ระดับดีและระดับดีเด่นในระดับจังหวัดได้ หากสถานศึกษามีความพร้อม และผ่านการประเมินระดับจังหวัดแล้วได้คะแนนระดับดีเด่น สามารถขอรับการประเมินระดับเขตได้ โดยมีเกณฑ์คะแนนประเมินฯ ดังนี้

≤80 คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่าน พัฒนาต่อไป
81 - 90 คะแนน	หมายถึง	ผ่าน ระดับดี
91- 100 คะแนน	หมายถึง	ผ่าน ระดับดีเด่น

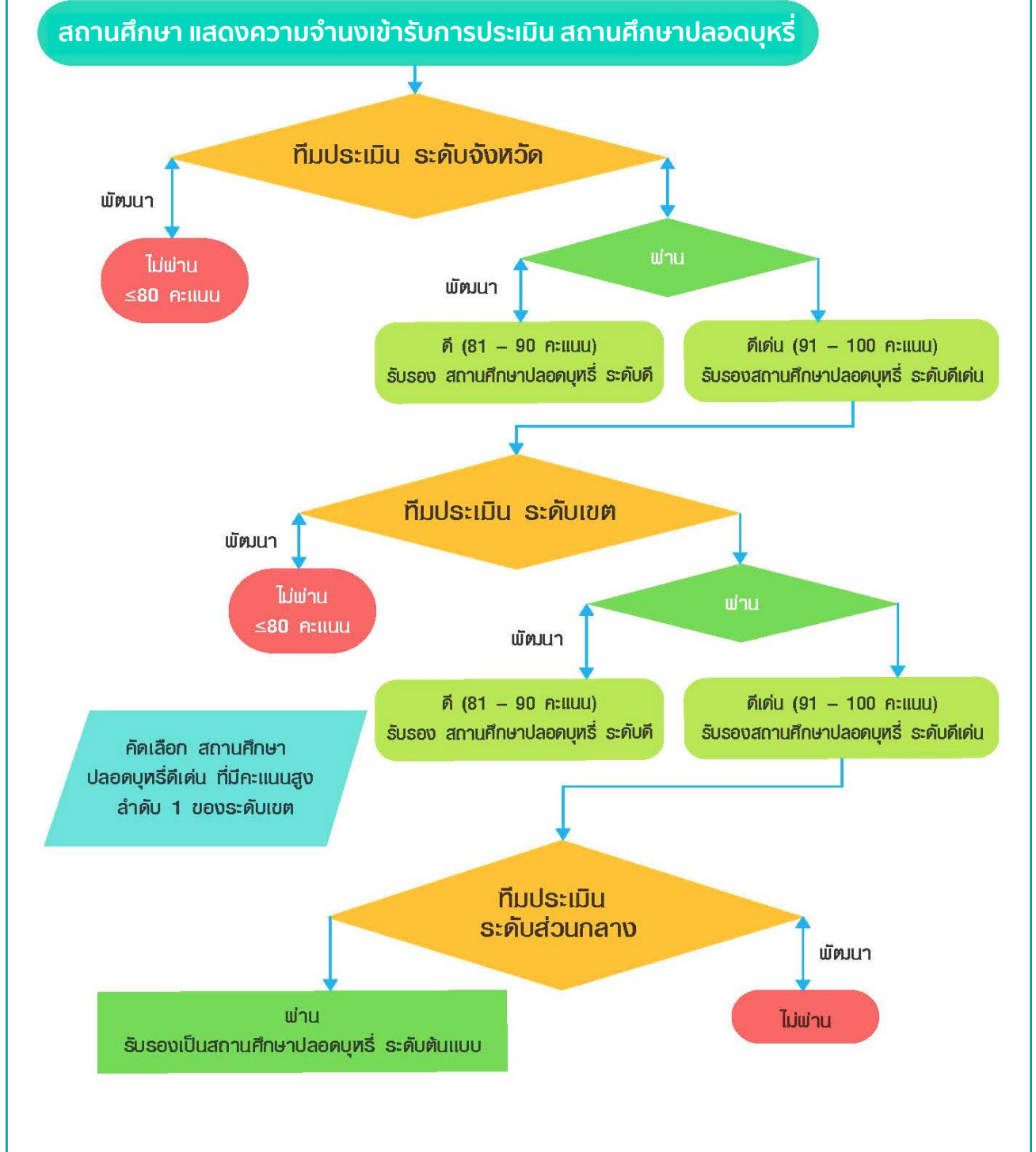
- ทีมประเมินระดับเขต สามารถรับรองการผ่านเกณฑ์ประเมินฯ ระดับดี และระดับดีเด่นในระดับเขตได้ หากสถานศึกษามีความพร้อม และผ่านการประเมินระดับเขตระดับดีเด่นมาแล้ว 2 ปี และมีคะแนนสูงลำดับ 1 สามารถขอรับการประเมินระดับส่วนกลางได้ โดยมีเกณฑ์คะแนนประเมินฯ ดังนี้

≤80 คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่าน พัฒนาต่อไป
81 - 90 คะแนน	หมายถึง	ผ่าน ระดับดี
91- 100 คะแนน	หมายถึง	ผ่าน ระดับดีเด่น

- ทีมประเมินระดับส่วนกลาง (ระดับต้นแบบ) เป็นผู้ประเมินและรับรองสถานศึกษาปลอดบุหรี่ปริมาณต้นแบบ ซึ่งต้องผ่านการรับรองสถานศึกษาปลอดบุหรี่ปริมาณระดับดีเด่น และมีผลคะแนนลำดับ 1 ในระดับเขต

ทั้งนี้ การประเมินเพื่อรับรองสถานศึกษาปลอดบุหรี่ปริมาณในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการเลื่อนระดับการประเมินขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ สามารถแจ้งความประสงค์กับหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อประสานการดำเนินงานร่วมกันต่อไป

แผนภาพแสดงขั้นตอนการประเมินเพื่อรับรองสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ภาพที่ 38 แผนภาพแสดงขั้นตอนการประเมินเพื่อรับรองสถานศึกษาปลอดบุหรี่ (กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค, 2564)

2) การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

นอกจากจะประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นตาม 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่แล้ว ยังประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานนี้ได้ด้วยผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 6 การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือในการประเมิน
ผลผลิต (Output)		
1. มีหลักสูตร/สื่อการเรียนการสอน/สื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัย ผลกระทบและกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เหมาะสมแต่ละช่วงวัย/ชั้นเรียน	ประเมินจากรายวิชาที่มีการเรียนการสอนหรือสื่อการสอนเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัย ผลกระทบและกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	แผนการเรียนการสอน
2. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักเกี่ยวกับโทษพิษภัยและผลกระทบของการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น	ประเมินจากการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre Test - Post Test) และผลการประเมินเจตคติต่อบุหรี่	1. แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre Test - Post Test) 2. แบบประเมินเจตคติต่อบุหรี่
3. การจัดเขตปลอดบุหรี่ของสถานศึกษาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และครอบคลุมพื้นที่อาคาร สถานที่ต่าง ๆ ของสถานศึกษา	ประเมินจากการดำเนินงานจัดเขตปลอดบุหรี่ตามเกณฑ์และคุณลักษณะที่กฎหมายกำหนดได้แก่ 1) ติดแสดงเครื่องหมายและสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ 2) ไม่มีที่ขายบุหรี่ 3) ติดในบริเวณตามกฎหมายกำหนด	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. 2561
4. นักเรียน ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ที่สูบบุหรี่ได้รับการให้ความช่วยเหลือเพื่อเลิกบุหรี่ หรือส่งต่อเข้าสู่สถานบริการสาธารณสุขเพื่อเลิกบุหรี่อย่างเหมาะสม	ประเมินจากจำนวนนักเรียน ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ที่สูบบุหรี่ ที่ได้รับการให้ความช่วยเหลือเพื่อเลิกบุหรี่	แบบบันทึกการให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือ ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือในการประเมิน
5. ผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	ประเมินจากการสังเกตและสอบถามผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ รอบสถานศึกษา ในการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น 1) ไม่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้เด็กที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ 2) ไม่แบ่งขายบุหรี่ซิกาแรต และ 3) ไม่ทำการโฆษณาและส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย เช่น โชว์ซองบุหรี่ แสดงราคาที่สะดุดตา รวมถึงการลด แลก แจก แถมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	พระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560
6. ผู้ปกครองและชุมชนของนักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของนักเรียน ตลอดทั้งพฤติกรรมการทดลองสูบบุหรี่และการสูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชน เมื่ออยู่ในชุมชนและครอบครัว	ประเมินจากการดำเนินกิจกรรมที่มีผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น ร่วมกำหนดกิจกรรม ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมให้ข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อลดและป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน	สอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองและชุมชน
ผลลัพธ์ (Outcome)		
1. การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของนักเรียนลดลง	ประเมินจากพฤติกรรมการได้มาซึ่งบุหรี่ในการสูบของนักเรียน เช่น จากร้านค้า จากเพื่อน หรือจากวิธีการอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบกับก่อนการดำเนินงานตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่	แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
2. จำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่ลดลง (บางแห่งอาจพิจารณาถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมด้วย)	ประเมินจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน โดยเปรียบเทียบกับก่อนการดำเนินงานตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่	แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือในการประเมิน
3. จำนวนการพบเห็นการสูบบุหรี่ภายในบริเวณของสถานศึกษา ลดลง	ประเมินจากการพบเห็นการสูบบุหรี่ในบริเวณโรงเรียน โดยเปรียบเทียบกับก่อนการดำเนินงานตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่	แบบสอบถามการได้รับควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษา
4. จำนวนการพบเห็นกันกรองหรือมวนบุหรี่ ในสถานที่ต่าง ๆ ภายในบริเวณของสถานศึกษา ลดลง	ประเมินจากการพบเห็นกันกรองหรือมวนบุหรี่ในบริเวณต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ในห้องน้ำ สนามกีฬา ลานจอดรถในพื้นที่ลับตา หรือมุมอับ หรือบริเวณอื่น ๆ เป็นต้น โดยเปรียบเทียบกับก่อนการดำเนินงานตาม 7 มาตรการ เพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่	แบบสอบถามการได้รับควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษา

3. ตัวอย่างการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

พัฒนานวัตกรรม “Walk Rally บุหรี่มหันตภัยร้าย” ประกอบการสอนและจัดกิจกรรมในรายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะบุหรี่ที่เป็นภัยคุกคามอันดับแรกที่ส่งผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในพิษภัยของการสูบบุหรี่ และหวาดกลัวในการสูบบุหรี่ อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ นักเรียน ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ พร้อมทั้งความสนุกสนาน ทำกายความสามารถ และพัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ

การประเมินความสำเร็จ พบว่า

- 1) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 2) นักเรียนช่วยกันเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในโรงเรียน รับประทานอาหารกลางวันเมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาสูบบุหรี่ในโรงเรียน
- 3) นักเรียนชวนคุณพ่อเลิกบุหรี่

นวัตกรรม

Walk Rally บุหรี่เริ่มต้นภัย

นายสุภรพงษ์ ดวงจันทร์ โรงเรียนเทศบาล ๓ อนุชนวัดจันทร์ราวาส จังหวัดเพชรบุรี

แรงบันดาลใจ/ที่มา

ครูสุภรพงษ์ เป็นครูสอนวิชาสุขศึกษาพบว่า การสอนสุขศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการเรียน การสอนแบบบรรยาย เนื่องด้วยเนื้อหาวิชาค่อนข้างมาก สื่อการเรียนการสอนมีน้อย ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างยากลำบาก จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนและไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดทักษะการใช้ชีวิตและการป้องกันตนเองจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสุขศึกษาค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนในการดูแลสุขภาพ และอาจจะขยายวงกว้างขึ้นไปใน อนาคต ถ้าหากการเรียนในรายวิชาสุขศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจ ในการเรียน สร้างสรรค์สื่อการสอนที่มีคุณภาพ และจัดบรรยากาศในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม จึงได้นำกิจกรรม “WALK RALLY บุหรี่เริ่มต้นภัย” มาเป็นส่วนหนึ่งในฐาน กิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในพิษภัยของการสูบบุหรี่ และหวาดกลัวในการสูบบุหรี่ อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ นักเรียน ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ จนนำไปสู่การเสพยาเสพติดชนิดอื่น ๆ

ดำเนินการ/ลักษณะของนวัตกรรม

ชุดกิจกรรม walk rally บุหรี่เริ่มต้นภัย ประกอบการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาสุขศึกษา กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระการเรียนรู้ที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต เป็นชุดกิจกรรมการสอนแบบ walk rally โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะบุหรี่ที่เป็นภัยคุกคามอันดับแรกที่สุดต่อสุขภาพ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งนำเอาวิธีการสอนแบบ walk rally มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ พร้อมทั้ง ความสนุกสนาน ทำความเข้าใจ และสามารถ ได้พัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ โดยนำชุดกิจกรรมดังกล่าวไปใช้ในการอบรมให้ความรู้แก่ เด็กนักเรียนในโครงการ รมวรงค์ป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 8 ฐานกิจกรรม ได้แก่**
- ฐานที่ 1 การทดลองพิษควันบุหรี่
 - ฐานที่ 2 ปริศนาคำทายโรคภัยจากบุหรี่
 - ฐานที่ 3 บิงโกโซรัฟิษบุหรี่
 - ฐานที่ 4 ดงหรรษา พาว์จิก พ.ร.บ.
 - ฐานที่ 5 ปิศาจร้ายในควันบุหรี่
 - ฐานที่ 6 อักษรซ่อนโรค
 - ฐานที่ 7 จิกซอว์ต่อพิษบุหรี่
 - ฐานที่ 8 Mind mapping รู้จริงเรื่องบุหรี่

โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมฐานความรู้ คือ

- 1) แบ่งนักเรียนเป็น 8 กลุ่ม คณะเพศและความสามารถ (แบ่ง กลาง ล่าง)
- 2) กำหนดเป็นกลุ่มการทดลองการดำเนินกิจกรรม
- 3) ครูแนะนำ ชุดความรู้ความคุ้นเคยและให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ก่อนทำกิจกรรม
- 4) ครูอธิบายกิจกรรม Walk Rally และกฎกติกาในการทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนจดบันทึกสิ่งที่ได้จากฐานกิจกรรมต่าง ๆ ลงในสมุดบันทึก
- 5) นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าเรียนรู้กิจกรรมฐานต่าง ๆ 4 ฐานในช่วงเช้า และ 4 ฐานในช่วงบ่าย
- 6) เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมทุกฐาน ครูรวบรวมสมุดบันทึก ตรวจสอบถูกต้อง และสรุปคะแนนของแต่ละทีม
- 7) นักเรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากภารกิจ กิจกรรม
- 8) นักเรียนทำแบบทดสอบหลังกิจกรรม

ผลที่ได้

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม บุหรี่เริ่มต้นภัย มีคะแนนทดสอบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนช่วยกันเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในโรงเรียน รับประทานอาหาร เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาสูบบุหรี่ในโรงเรียน
3. นักเรียนชวนคุณพ่อเลิกบุหรี่

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

36/2 ซอยประดิษฐ์ 10 ซอยพนาภิบาล เขตพนาภิบาล กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2278-1828 โทรสาร 0-2278-1830
www.ashthailand.or.th Email : info@ashthailand.or.th

ที่มา : มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

พัฒนานวัตกรรม “เครือข่ายดาวกระจายไร้ควัน” โดยมีแนวคิด
ว่าหากทุก ๆ ที่ไร้ควันบุหรี่ ก็จะไม่มีการสูบบุหรี่ จึงมีการสร้างแกนนำ
ในการดำเนินงานเพื่อชุมชนปลอดบุหรี่ โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนา
ศักยภาพนักเรียนแกนนำ เพื่อเป็นวิทยากรสร้างนักเรียนแกนนำระดับ
ภายในโรงเรียน ระดับโรงเรียนเครือข่าย และแกนนำระดับชุมชน (อสม.) เพื่อเป็นการกระจายความรู้
ความเข้าใจ ประเด็นปลอดบุหรี่ไปสู่โรงเรียนเครือข่าย บ้าน วัด และชุมชน

การประเมินความสำเร็จ พบว่า

- 1) กลุ่มเสี่ยงในชุมชน และในโรงเรียนเขตพื้นที่บริการลดลง
- 2) นักสูบบุหรี่ใหม่ไม่เพิ่มขึ้น
- 3) ก้นบุหรี่หายไปจากโรงเรียนเครือข่าย
- 4) ผู้สูบบุหรี่ไม่สูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ
- 5) เกิดชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมแห่งการไม่สูบบุหรี่
- 6) นายอำเภอประกาศนโยบายอำเภอปลอดบุหรี่

โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

พัฒนานวัตกรรม “บ้านไร้ควันบุหรี่ หนูมีส่วนร่วม” จากแนวคิด
ว่า “บ้าน” เป็นจุดเริ่มแรกที่ทำให้เด็กคุ้นเคยกับบุหรี่ มองเป็นเรื่องธรรมดา
ขาดความตระหนักต่อผลกระทบจากการสูบบุหรี่ ดังนั้น จึงพัฒนา
นวัตกรรมนี้ขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการช่วยเหลือเลิกบุหรี่ โดยใช้ความสัมพันธ์
ความรัก ความอบอุ่นระหว่างลูกกับพ่อ ผ่าน “จดหมายถึงพ่อ” เพื่อสื่อสารความรู้สึก ความห่วงใย
ที่ต้องการให้พ่อเลิกบุหรี่

การประเมินความสำเร็จ พบว่า

- 1) ผู้ปกครองนักเรียนแสดงความจำนงเลิกบุหรี่ 50 คน โดยสามารถเลิกบุหรี่ได้ 3 เดือน
จำนวน 8 คน เลิกบุหรี่ได้ 6 เดือน จำนวน 5 คน เลิกบุหรี่ได้มากกว่า 6 เดือน จำนวน 6 คน และไม่ยุ่ง
เกี่ยวกับบุหรี่อีกเลย จำนวน 6 คน
- 2) ผู้ปกครองที่ยังไม่เลิกบุหรี่ ตระหนักถึงอันตรายที่ผู้ไม่สูบบุหรี่ได้รับ ทำให้สามารถ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ภายในบ้าน จำนวน 30 คน และพยายามลดการสูบบุหรี่ในบ้าน
จำนวน 10 คน

โรงเรียนปลอดบุหรี่
#SmokeFreeSchool

นวัตกรรม เครือข่ายดาวกระจายไร้ควัน

ครูพิเศษฐิ์ เกตุแก้ว โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

แรงบันดาลใจ/ที่มา

โรงเรียนวังโป่งศึกษาดำเนินงานเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่อย่างต่อเนื่องจนไม่มีผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน แต่ในทุกปีการศึกษาใหม่ ยังพบว่านักเรียนที่เข้ามาเรียนใหม่ ซึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือสูบบุหรี่จะเป็นเยาวชนที่มาจากโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการและเป็นคนในชุมชน

โรงเรียนจึงเกิดแนวคิด การสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการไม่สูบบุหรี่ในชุมชนขึ้น เพื่อสกัดกั้นการเติมนักสูบบุหรี่หน้าใหม่ในโรงเรียนอย่างยั่งยืน ด้วยแนวคิด “หากทุก ๆ ที่ไร้ควันบุหรี่ ก็จะไม่มีการสูบบุหรี่”

ดำเนินการนวัตกรรมการ

พัฒนาแกนนำเพื่อสร้างแกนนำในการดำเนินงานเพื่อชุมชนปลอดบุหรี่

โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำเพื่อเป็นวิทยากรสร้างนักเรียนแกนนำ ระดับภายในโรงเรียนวังโป่งศึกษา ระดับโรงเรียนเครือข่าย และแกนนำระดับชุมชน (อสม.) เพื่อเป็น “การกระจายความรู้ความเข้าใจ” ประเด็นปลอดบุหรี่-ปลอดแอลกอฮอล์ ไปสู่โรงเรียนเครือข่าย บ้าน วัด และ ชุมชน

ผลที่ได้

- ◆ กลุ่มเสี่ยงในชุมชนและในโรงเรียนเขตพื้นที่บริการลดลง
- ◆ นักสูบ นักดื่มหน้าใหม่ไม่เพิ่มขึ้น
- ◆ ก้นบุหรี่หายไปจากโรงเรียนเครือข่าย
- ◆ ผู้สูบบุหรี่ไม่สูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ
- ◆ เกิดชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมแห่งการไม่สูบบุหรี่
- ◆ นายอำเภอวังโป่งประกาศนโยบายอำเภอวังโป่งปลอดบุหรี่

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

36/2 ซอยประติพจน์ 10 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2278-1828 โทรสาร 0-2278-1830
www.ashthailand.or.th Email : info@ashthailand.or.th

ที่มา : มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

โรงเรียนปลอดบุหรี่
#SmokeFreeSchool

นวัตกรรม

บ้านไร้ควันบุหรี่ หมूमมีส่วนร่วม

คุณสมชาย กิตติภัทรธัญ โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

แรงบันดาลใจ/ที่มา

โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว ได้ดำเนินการตาม 7 มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบปลอดบุหรี่ของจังหวัดนครราชสีมา คุณครูสมหมายได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ของโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดนครราชสีมา และได้ลงพื้นที่เยี่ยมชม นิเทศเสริมพลัง โรงเรียนปลอดบุหรี่ ร่วมกับ สำนักงานควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนสามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่ายโดยซื้อจากร้านค้าย่อยในหมู่บ้าน เห็นแบบอย่างจากผู้ปกครอง และการสูบบุหรี่ในบ้านของผู้ปกครอง ซึ่ง “บ้าน” เป็นจุดเริ่มแรกที่ทำให้เด็กคุ้นเคยกับบุหรี่ มองเป็นเรื่องธรรมดา ขาดความตระหนักต่อผลกระทบจากการสูบบุหรี่ จึงได้ดำเนินการ “บ้านไร้ควันบุหรี่ หมूमมีส่วนร่วม” ขึ้น

ดำเนินการ/ลักษณะของนวัตกรรม

เป็นกระบวนการช่วยให้เลิกบุหรี่ โดยใช้ความสัมพันธ์ “ความรักความอบอุ่นระหว่างลูกกับพ่อ” ผ่าน “จดหมายจากลูกถึงพ่อ” เพื่อสื่อสารความรู้สึก ความห่วงใยที่ต้องการให้พ่อเลิกบุหรี่ โดยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) สำรวจข้อมูลชุมชนบ้านนักเรียนที่มีการสูบบุหรี่
- 2) รับสมัครผู้ปกครองเข้าร่วม “โครงการบ้านไร้ควันบุหรี่” จำนวน 50 บ้าน
- 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องโทษพิษภัย ผลกระทบของการสูบบุหรี่ในบ้าน ให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- 4) นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสืบค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และเรียนรู้จากกิจกรรมที่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน
- 5) นักเรียนกลุ่มเป้าหมายนำความรู้ที่ได้ มาเรียบเรียงและเขียนเป็น “จดหมายถึงพ่อ” เพื่อบอกความรู้สึก และความต้องการให้บ้านปลอดบุหรี่ที่ยากได้
- 6) นักเรียนนำจดหมายพร้อมแผ่นพับความรู้เรื่องโทษพิษภัยของบุหรี่ส่งให้กับพ่อ
- 7) ครูและนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนปลอดบุหรี่ ร่วมกันรณรงค์เรื่องโทษพิษภัย กฎหมายควบคุมยาสูบในชุมชน เพื่อสร้างกระแสชุมชนปลอดบุหรี่
- 8) คณะทำงานของโรงเรียน ติดตามให้กำลังใจ และประเมินผล
- 9) โรงเรียน เชิญชวนเครือข่ายมอบป้ายบ้านปลอดบุหรี่

ผลที่ได้รับ

- 1) ผู้ปกครองนักเรียนแสดงความจำนนเลิกบุหรี่ 50 คน โดยสามารถเลิกบุหรี่ได้ 3 เดือน จำนวน 8 คน เลิกบุหรี่ได้ 6 เดือน จำนวน 5 คน เลิกบุหรี่ได้มากกว่า 6 เดือน จำนวน 6 คน และไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่อีกเลยจำนวน 6 คน
- 2) ผู้ปกครองที่ยังไม่เลิกบุหรี่ ตระหนักถึงอันตราย ที่ยังไม่สูบบุหรี่ได้รับ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ภายในบ้านจำนวน 30 คน และพยายามลดการสูบบุหรี่ในบ้าน จำนวน 10 คน

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

36/2 Sapan-Divisi 10 ถนนพหลโยธิน แขวงพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2278-1828 โทรสาร 0-2278-1830
www.ashthailand.org Email : info@ashthailand.org

ที่มา : มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

บรรณานุกรม

- Burden of Disease Thailand (BOD). (2562). *คนไทยตายเพราะปาก (ปัจจัยเสี่ยง)*. เข้าถึงได้จาก [http://bodthai.net/download/คนไทยตายเพราะปาก \(ปัจจัยเสี่ยง\)](http://bodthai.net/download/คนไทยตายเพราะปาก(ปัจจัยเสี่ยง))
- CDC. (2021). *E-cigarette, or Vaping, Products Visual Dictionary*. เข้าถึงได้จาก https://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/e-cigarettes/pdfs/ecigarette-or-vaping-products-visual-dictionary-508.pdf
- Goodchild, M., Nargis, N., & d'Espaignet, E. T. (2017). *Global economic cost of smoking-attributable diseases*. p. 58-64. doi:10.1136/tobaccocontrol-2016-053305
- Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, (TRC.). (2019). *Baraku is more dangerous than you think*. Retrieved from <https://www.trc.or.th/en/baraku-is-more-dangerous-than-you-think/>
- Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, (TRC.). (2021). *Effects of IQOS health warnings and modified risk*. Retrieved from <https://www.trc.or.th/en/effects-of-iqos-health-warnings-and-modified-risk/>
- WHO. (2022). *Tobacco*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>
- yrprincess. (2015). *ThirdHand Smoke : THS*. Retrieved from <https://www.scimath.org/article-science/item/4779-third-hand-smoke-ths>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *คำแนะนำสำหรับประชาชนเพื่อป้องกันโควิด 19 เมื่อเข้าสู่ระยะหลังการระบาดใหญ่ (Post-pandemic)*. เข้าถึงได้จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/int_protection/int_protection_220665.pdf
- กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2563). *คู่มือการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สำหรับสถานศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอนพรีนติ้ง.
- กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2564). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากร(เพื่อนที่ปรึกษา) เพื่อดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ*. นนทบุรี: ม.ป.พ.
- กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2564). *คู่มือเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดบุหรี่ สำหรับสถานศึกษาต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอนพรีนติ้ง.

คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บาราคุ บาราคุไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบาราคุ น้ำยาสำหรับเติมบาราคุไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”. (2558, 18 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 39 ง, หน้า 28-29.

เครือข่ายเฝ้าระวังอุตสาหกรรมยาสูบ. (2555). *คู่มือเฝ้าระวังอุตสาหกรรมยาสูบ เล่ม 3 บุหรี่แปลงร่าง (Alternative cigarette) และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่*. ม.ป.พ.

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่. (2557). โรงเรียนปลอดบุหรี่สำคัญอย่างไร. เข้าถึงได้จาก http://www.smokefreeschool.net/media_page/208/

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่. (2557). *ถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่*. เข้าถึงได้จาก http://www.smokefreeschool.net/media_page/203/ /หนังสือถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนปลอดบุหรี่.html

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่. (2561). *ผลประเมินโรงเรียนปลอดบุหรี่ป้องกันนักสูบบุหรี่หน้าใหม่ได้จริง*. เข้าถึงได้จาก http://www.smokefreeschool.net/activity_page/402/ /ผลประเมินโรงเรียนปลอดบุหรี่ป้องกันนักสูบบุหรี่หน้าใหม่ได้จริง

เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่. (2561). *บุหรี่ยี่ห้อทำลายคุณ*: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีนทวิกิจ ฟรินติ้ง.

ฉัตรสุมน พฤตนิภิญโญ, วศิน พิพัฒน์ฉัตร, และ Harmann, S. (2562). *ภัยร้ายซ่อนเร้นบุหรี่ไฟฟ้า (Hidden Dangers of E-cigarette)*: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ชัญญา ศรีหะวรรณ. (2563). *สูบบุหรี่ เสี่ยงติดโรค 'โควิด-19' หรือไม่*. เข้าถึงได้จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/สูบบุหรี่-เสี่ยงติดโรค-โควิด-19-หรือไม่>

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะ ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่. (2561, 5 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 279 ง, หน้า 18-23.

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560. (2560, 5 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 39 ก.

พระราชบัญญัติสุภาษากร พ.ศ. 2560. (2560, 17 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 53 ก.

มนิรัตน์ ธีระวิวัฒน์, ดันสกุล สุปรียา, อิมามิ นิรัตน์, เทียนจวง วิทยา, และ อันตรระริกานนท์ พงศ์พันธ์. (2550). *ผลของการใช้หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. เข้าถึงได้จาก [https://www.trc.or.th/trcresearch/pdffiles/ART%2012/cat12%20\(2\).pdf](https://www.trc.or.th/trcresearch/pdffiles/ART%2012/cat12%20(2).pdf)

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (ม.ป.ป.). *ชนิดของบุหรี่*. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=28&chap=6&page=t28-6-infodetail03.html>

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. (2563). *บุหรี่ปั๊วเอง หรือยาเส้น*. เข้าถึงได้จาก http://www.smokefreezone.or.th/media_page/499/ชุดข้อมูล-บุหรี่ปั๊วเอง.html

วรรณชไม การณัด. (2556). “บาราเก้” .. ภูไม่กลับ...อันตรายที่อาจคร่าชีวิต. เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/538307>

วีโลลักษณ์ ลังกา, และ คณะ. (2562). *การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ: นโยบายสถานศึกษาปลอดเหล้าและบุหรี่* (รายงานการวิจัย): ม.ป.พ.

ศรัริช ลากใหญ่. (2564). *บุหรี่ปั๊วอิเล็กทรอนิกส์และบุหรี่ปั๊วประเภท heated tobacco product: การศึกษาการสื่อสารการตลาดบุหรี่ปั๊วอิเล็กทรอนิกส์ในสื่อสังคมเครือข่าย (social media network) และการสูบบุหรี่ปั๊วอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มเยาวชนและวัยทำงานตอนต้น* (รายงานการวิจัย): ม.ป.พ.

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.). (2563). *คนไทยเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปั๊วมากกว่า 70,000 ราย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.trc.or.th/th/ข่าวสาร/ข่าวเผยแพร่/ข่าวสารบุหรี่ปั๊ว/404-คนไทยเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปั๊วมากกว่า-70,000-ราย.html>

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2559). *หลักสูติร นักสูบ ยาสูบ (สำหรับเยาวชน) ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: บริษัท โนซ์ เอิร์ธ ดีไซน์ จำกัด.

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2560). *รายงานผลการสำรวจข้อมูลการบริโภคยาสูบในเยาวชน อายุ 15-18 ปี 12 เขตบริการสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร*. นนทบุรี: ม.ป.พ.

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2562). *การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตั้งของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและติดตามประเมินผลเพื่อจัดทำเป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาต้นแบบ*. นนทบุรี: ม.ป.พ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564*. เข้าถึงได้จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาสุขภาพ/สำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร/2564/report_2501_64.pdf

ภาคผนวก

คำสั่งกรมควบคุมโรค
ที่ ๑๙๐๖/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
สถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

ด้วยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในด้านการควบคุมยาสูบของประเทศ รวมถึงการพัฒนานโยบายและมาตรการต่างๆ ในการควบคุมการบริโภคยาสูบ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันควบคุมการบริโภคยาสูบในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะในสถานศึกษา ทั้งเชิงนโยบายและการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ให้ครอบคลุมทุกระดับและทุกสังกัด ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมทั้งเพื่อป้องกันนักสูบหน้าใหม่ลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ในสถานศึกษา และการทำสิ่งแวดล้อมให้ปลอดควันบุหรี่

เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ กรมควบคุมโรค จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	นางปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์
นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ
กรมควบคุมโรค	ที่ปรึกษา
๑.๒	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตรีหญิง ณัฐกฤตา ศิริโสภณ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ที่ปรึกษา
๑.๓	นายชยรินทร์ สิทธิบุศย์
ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ
กรมควบคุมโรค	ประธานคณะกรรมการ
๑.๔	นายจิระวัฒน์ อยู่สบาย
นิติกรชำนาญการ
กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	รองประธานคณะกรรมการ
๑.๕	นายพิเชษฐ์ เกตุแก้ว
ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์	คณะกรรมการ
		๑.๖ นาง...

- ๒ -

๑.๖	นางสมหมาย กิตติภัทรชัย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา	คณะกรรมการ
๑.๗	นายสุทธิพงษ์ ดวงจันทร์ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี	คณะกรรมการ
๑.๘	นายเดวิด ตังจิงดา ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา กรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ
๑.๙	ผู้แทนเครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย มูลนิธิธรรมรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่	คณะกรรมการ
๑.๑๐	เลขาธิการสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย	คณะกรรมการ
๑.๑๑	หัวหน้ากลุ่มนวัตกรรมวิชาการและการจัดการข้อมูล กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ
๑.๑๒	หัวหน้ากลุ่มพัฒนากฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ
๑.๑๓	หัวหน้ากลุ่มบังคับใช้กฎหมาย กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ
๑.๑๔	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาและขับเคลื่อนการควบคุมยาสูบ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ และเลขานุการ
๑.๑๕	นางสาวราณี โตसानน นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๖	นางสาวสุทธาสินี บุญธรรม นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๒.	หน้าที่และอำนาจ	
๒.๑	จัดทำกรอบเนื้อหาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ	
๒.๒	จัดทำ...	

- ๓ -

๒.๒ จัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษา
ปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

๒.๓ พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อน
การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

๒.๔ ปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร จากผลการทดสอบ พิสูจน์อักษร และตรวจสอบการเรียบเรียง
เนื้อหาและความถูกต้องของอักษร

๒.๕ ผลักดัน ขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลการนำหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อน
การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการไปใช้ประโยชน์ หรือดำเนินการ หรือประกอบการ
ดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายขจรศักดิ์ แก้วจรัส)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมควบคุมโรค

คำสั่งกรมควบคุมโรค
ที่ ๑๖ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning
เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ (เพิ่มเติม)

ตามคำสั่งกรมควบคุมโรค ที่ ๑๙๐๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้แต่งตั้ง
คณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย
แบบบูรณาการ ไปแล้ว นั้น

เนื่องจากคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
สถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติม ดังนี้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย
และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ กรมควบคุมโรค จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร
E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยแบบบูรณาการ (เพิ่มเติม)

๑. นายจักรกฤษณ์ พลราชชม	ที่ปรึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
๒. ผู้แทนมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	คณะกรรมการ
๓. นางอนงค์ พิวตระกูล	คณะกรรมการ
เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	
๔. นางสุวิมล จันทร์เปรมปรุ่ง	คณะกรรมการ
เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	
๕. นางสาวเบญจณี บินซัน	คณะกรรมการ
เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดภัย มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	

นอกนั้นให้เป็นไปตามคำสั่งเดิมทุกประการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายชงรศักดิ์ แก้วจรัส)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมควบคุมโรค

**ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่
สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่
และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561**

หน้า ๑๘

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะ
ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะ
เป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่
พ.ศ. ๒๕๖๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ
ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือ
ชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะ ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่
และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้สถานที่ดังต่อไปนี้ เป็นสถานที่สาธารณะที่ให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่
โดยกำหนดให้พื้นที่และบริเวณทั้งหมดซึ่งใช้ประกอบภารกิจของสถานที่นั้น ทั้งภายในและภายนอกอาคาร
โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง บริเวณที่จัดไว้ให้ผู้มารับบริการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะมียุ้วล้อม
หรือไม่ก็ตาม รวมทั้งระยะ ๕ เมตรจากทางเข้า - ออกของสถานที่ เป็นเขตปลอดบุหรี่

(๓.๑) สถานบริการสาธารณสุขและส่งเสริมสุขภาพ

(๓.๑.๑) คลินิก สหคลินิก โรงพยาบาล รวมถึงสถานพยาบาลตามกฎหมาย
ว่าด้วยสถานพยาบาล

(๓.๑.๒) คลินิก โรงพยาบาลสัตว์ รวมถึงสถานพยาบาลสัตว์ตามกฎหมาย
ว่าด้วยสถานพยาบาลสัตว์

(๓.๑.๓) สถานอนามัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานบริการสุขภาพ
ทุกประเภท

(๓.๒) สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และฝึกอบรม

(๓.๒.๑) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน

(๓.๒.๒) สถานศึกษาระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา

(๓.๒.๓) สถานกวดวิชา สถานที่สอนกีฬา ดนตรี ขับร้อง การแสดง
ศิลปะป้องกันตัว ศิลปะ ภาษา และสถานที่ที่ประกอบกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน

ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่ สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่ และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561

หน้า ๑๙

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

(๓.๓) สถานที่สาธารณะอื่น ๆ

(๓.๓.๑) สถานรับดูแลหรือสงเคราะห์เด็ก ผู้เยาว์ หรือสมาคม มูลนิธิ หรือสถานประกอบการในลักษณะเดียวกัน

(๓.๓.๒) สนามเด็กเล่น หรือสถานที่ให้บริการสำหรับเด็กในลักษณะเดียวกัน
ในกรณีสถานที่ตามวรรคหนึ่งมีทางเข้า - ออกอย่างชัดเจน การวัดระยะ ๕ เมตร ให้วัดระยะจากขอบทางเข้า - ออกทั้งสองด้าน ออกไป ๕ เมตร ตามภาพประกอบหมายเลข ๑ แนบท้ายประกาศนี้
ในกรณีสถานที่ตามวรรคหนึ่งไม่มีทางเข้า - ออกอย่างชัดเจน หรือเข้า - ออกได้ทุกทิศทาง การวัดระยะ ๕ เมตร ให้วัดระยะเฉพาะจากขอบทางเข้า - ออกหลักที่ผู้ดำเนินการกำหนดให้เป็นทางเข้า - ออกออกไป ๕ เมตร

ข้อ ๔ ให้สถานที่ดังต่อไปนี้เป็นสถานที่สาธารณะที่ไม่มีกรคุ้มครอบสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยกำหนดให้พื้นที่และบริเวณทั้งหมดซึ่งใช้ประกอบการกิจของสถานที่นั้น ทั้งภายในและภายนอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง บริเวณที่จัดไว้ให้ผู้มารับบริการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะมิรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม เป็นเขตปลอดบุหรี่

(๔.๑) สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

(๔.๑.๑) สถานประกอบกิจการนวดแผนไทย หรือแผนโบราณ

(๔.๑.๒) สถานที่ให้บริการอบความร้อน อบไอน้ำ อบสมุนไพร

(๔.๑.๓) สถานประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ หรือกิจการนวดเพื่อความงาม หรือสถานประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

(๔.๒) สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และฝึกอบรม

(๔.๒.๑) สถานฝึกอบรมอาชีพ อุทยานการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้

(๔.๒.๒) หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรม

(๔.๒.๓) ห้องสมุดสาธารณะ หรือห้องสมุดประชาชน

(๔.๓) สถานที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(๔.๓.๑) สถานที่ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา ทั้งในร่มและกลางแจ้ง

(๔.๓.๑.๑) สนามกีฬา สถานการกีฬา หรือสถานที่สำหรับแข่งขันกีฬา

(๔.๓.๑.๒) อัฒจันทร์ หรือสถานที่ที่จัดไว้สำหรับดูกีฬา

(๔.๓.๑.๓) โรงยิมเนเซียม ฟิตเนส โยคะ สถานที่ออกกำลังกาย

(๔.๓.๑.๔) สถานที่ฝึกซ้อมไตรกีฬา

(๔.๓.๑.๕) สระว่ายน้ำ

(๔.๓.๒) สถานที่ให้บริการ ร้านค้า และสถานบันเทิง

(๔.๓.๒.๑) สถานีบริการน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว

รวมทั้งสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

**ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่
สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่
และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561**

หน้า ๒๐

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ผู้บริการด้านการเงินอัตโนมัติ	(๔.๓.๒.๒) ธนาคาร หรือสถาบันการเงิน ตู้กดเงินอัตโนมัติ หรือ
ที่มีระบบปรับอากาศ	(๔.๓.๒.๓) สถานที่จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม หรืออาหารและเครื่องดื่ม
รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน	(๔.๓.๒.๔) สถานที่เสริมความงาม หรือสถานที่ให้บริการด้านความงาม (๔.๓.๒.๕) อุโมงค์รถ ศูนย์รถยนต์ หรือสถานที่ให้บริการด้านรถยนต์
หรือจุดให้บริการซักอบผ้าอัตโนมัติ หรือร้าน สถานที่ หรือจุดที่ให้บริการในลักษณะอื่นใด	(๔.๓.๒.๖) อาคารจอดรถ อาคารจอดแล้วจร อาคารจอดรถชั่วคราว (๔.๓.๒.๗) ร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค และร้านขายยา (๔.๓.๒.๘) ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อ ร้านซักรีด หรือร้าน สถานที่
แสดงมหรสพชั่วคราว	(๔.๓.๒.๙) โรงมหรสพ โรงละคร โรงภาพยนตร์ หรือสถานที่
ทุกประเภท	(๔.๓.๒.๑๐) สถานที่บริการคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือเกม
ในลักษณะเดียวกันและสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ	(๔.๓.๒.๑๑) สถานที่ให้บริการคาราโอเกะ หรือสถานบันเทิงอื่น ๆ
	(๔.๓.๓) สถานที่สาธารณะอื่น
ปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของศาสนา ลัทธิ หรือนิกายต่าง ๆ	(๔.๓.๓.๑) สถานที่ทางศาสนา ศาสนสถาน หรือสถานที่สำหรับ
หรือสมาคม มูลนิธิ หรือสถานประกอบการในลักษณะเดียวกัน	(๔.๓.๓.๒) สถานรับดูแลหรือสงเคราะห์ ผู้หญิง ผู้ชรา ผู้พิการ
หรือสถานประกอบการในลักษณะเดียวกัน	(๔.๓.๓.๓) สถานรับดูแลหรือสงเคราะห์สัตว์ หรือสมาคม มูลนิธิ
	(๔.๓.๓.๔) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ
	(๔.๓.๓.๕) สถานที่จัดนิทรรศการ ประชุม อบรม หรือสัมมนา
	(๔.๓.๓.๖) สถานที่สำหรับจัดงานเลี้ยง หรือสังสรรค์
สถานที่ที่จัดไว้ให้ผู้ค้ามาชุมนุมเพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะจัดเป็นประจำทุกวัน ตามวันเวลาที่กำหนดหรือเป็นครั้งคราว	(๔.๓.๓.๗) ตลาด ตลาดนัด ตลาดน้ำ ตลาดถนนคนเดิน หรือ
	(๔.๓.๓.๘) ห้อง ตู้ หรือยานพาหนะที่ให้บริการสุขาสาธารณะ

ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่ สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่ และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561

หน้า ๒๑

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

(๔.๓.๓.๙) ตู้โทรศัพท์สาธารณะ หรือสถานที่ให้บริการโทรศัพท์
สาธารณะ

(๔.๓.๓.๑๐) ลิฟต์โดยสารของสถานที่สาธารณะทุกประเภท

(๔.๔) ยานพาหนะและสถานที่พักเพื่อรออนพาหนะ

(๔.๔.๑) ยานพาหนะสาธารณะ ในขณะที่ให้บริการไม่ว่าจะมีผู้โดยสารหรือไม่ก็ตาม

(๔.๔.๑.๑) รถโดยสารประจำทาง

(๔.๔.๑.๒) รถแท็กซี่ รถยนต์ส่วนบุคคลที่ให้บริการในลักษณะเดียวกัน

(๔.๔.๑.๓) รถจักรยานยนต์รับจ้าง หรือรถสามล้อรับจ้าง

(๔.๔.๑.๔) รถตู้โดยสาร

(๔.๔.๑.๕) รถโรงเรียน ยานพาหนะทุกประเภทที่ใช้รับส่งนักเรียน

หรือนิสิตนักศึกษา

(๔.๔.๑.๖) ยานพาหนะรับส่งบุคลากร พนักงาน คนงาน ของส่วนราชการ

รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ รวมทั้งของเอกชน

(๔.๔.๑.๗) รถบรรทุกคนโดยสาร

(๔.๔.๑.๘) รถม้า หรือรถที่ใช้สัตว์อื่นลากจูงเพื่อโดยสาร

(๔.๔.๑.๙) กระเช้าโดยสาร

(๔.๔.๑.๑๐) เรือโดยสาร เรือสำราญ แพโดยสาร แพขนานยนต์

(๔.๔.๑.๑๑) รถลูกเหิน รถดับเพลิง รถพยาบาล หรือรถอื่นที่ได้รับ

อนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติให้ใช้ไฟสัญญาณแสงสว่าง หรือให้ใช้เสียงสัญญาณไซเรนหรือ
เสียงสัญญาณอย่างอื่น

(๔.๔.๑.๑๒) รถไฟ รถไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน รถราง

(๔.๔.๑.๑๓) เครื่องบิน หรืออากาศยาน เรือเหาะ (Zeppelin)

(๔.๔.๑.๑๔) ยานพาหนะสาธารณะอื่นใด ทั้งประเภทประจำทาง

และไม่ประจำทาง

(๔.๔.๒) จุดพักคอยยานพาหนะ หรือสถานที่ในลักษณะเดียวกันที่ใช้สำหรับ

รออนพาหนะสาธารณะซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่ในสถานีขนส่งผู้โดยสาร

(๔.๔.๒.๑) บ้ายรถโดยสารประจำทางและพื้นที่โดยรอบของบ้าย

รถโดยสารประจำทางในระยะรัศมี ๓ เมตร จากเสากลาง หรือจากส่วนขอบริมสุดของที่พักผู้โดยสาร
แล้วแต่กรณี

(๔.๔.๒.๒) ท่าเทียบเรือ ท่ารับส่งคนโดยสาร

(๔.๔.๒.๓) จุดพักคอยรับส่งผู้โดยสารของรถตู้ แท็กซี่ รถสองแถว

รถสามล้อ และรถจักรยานยนต์

ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่ สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่ และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561

หน้า ๒๒

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ข้อ ๕ ให้สถานที่ดังต่อไปนี้ เป็นสถานที่สาธารณะที่มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยกำหนดให้พื้นที่และบริเวณทั้งหมดซึ่งใช้ประกอบการกิจของสถานที่นั้น ทั้งภายในและภายนอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง บริเวณที่จัดไว้ให้ผู้มารับบริการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะมียุ้วล้อมหรือไม่ก็ตาม เป็นเขตปลอดบุหรี่ แต่สามารถจัดให้มีเขตสูบบุหรี่ เป็นการเฉพาะได้ ในพื้นที่นอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างได้

(๕.๑) สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

(๕.๒) สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๕.๓) ท่าอากาศยาน

ข้อ ๖ ให้สถานที่ดังต่อไปนี้ เป็นสถานที่สาธารณะที่มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยกำหนดให้พื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุ รวมถึงบริเวณทั้งหมดซึ่งวัดจากพื้นที่ที่ระบุ หรือจากประตู หน้าต่าง ทางเข้า ทางออก ท่อหรือช่องระบายอากาศเป็นระยะทาง ๕ เมตร เป็นเขตปลอดบุหรี่

(๖.๑) พื้นที่ภายในและดาดฟ้าของอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของ

(๖.๑.๑) ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า

(๖.๑.๒) สถานที่ทำงานของเอกชน

(๖.๑.๓) โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานประกอบการที่มีการผลิตสินค้า

(๖.๑.๔) สนามกอล์ฟ

(๖.๑.๕) อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยาน หรือวนอุทยานแห่งชาติ โบราณสถาน สวนพฤกษศาสตร์ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง อนุสรณ์สถาน

(๖.๒) พื้นที่ภายในและดาดฟ้าของอาคาร โรงเรือน พื้นที่ใต้หลังคา และบริเวณ
ชานชาลาของ

(๖.๒.๑) สถานีขนส่งผู้โดยสาร

(๖.๒.๒) สถานีรถไฟ สถานีรถไฟฟ้า สถานีรถไฟใต้ดิน สถานีรถราง

(๖.๒.๓) ท่าเรือโดยสาร

(๖.๓) บริเวณโรงพักคอย ห้องหรือสถานที่สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกัน และทางเดิน
ภายในอาคารโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของ

(๖.๓.๑) อาคารชุด หรือคอนโดมิเนียม

(๖.๓.๒) ห้องเช่า หอพัก แมนชั่น อพาร์ทเมนต์ คอร์ท หรือสถานที่ให้บริการ

ในลักษณะเดียวกัน

(๖.๓.๓) โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ หรือสถานที่พักตากอากาศในลักษณะ

เดียวกัน

ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่
สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่
และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561

หน้า ๒๓

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

(๖.๔) บริเวณที่จำหน่าย หรือให้บริการอาหาร เครื่องดื่ม หรืออาหารและเครื่องดื่ม
ของสถานที่จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม หรืออาหารและเครื่องดื่ม ที่ไม่มีระบบปรับอากาศ
การวัดระยะ ๕ เมตร ให้วัดระยะจากพื้นที่ที่ระบุ หรือจากประตู หน้าต่าง ทางเข้า ทางออก
ท่อหรือช่องระบายอากาศออกไป ๕ เมตร ตามภาพประกอบหมายเลข ๒ แนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

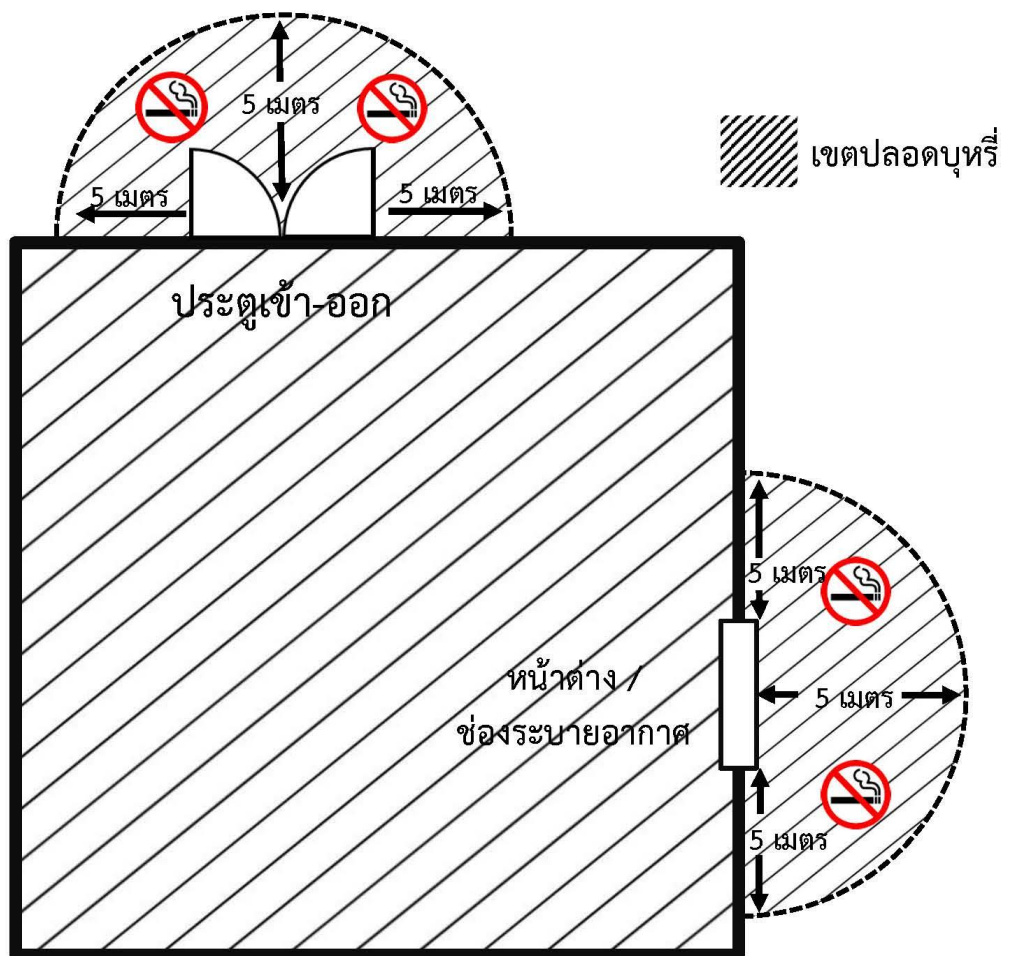
ปิยะสกล สกลสัตยาทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่
สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่
และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ.2561

๒

ภาพประกอบหมายเลข ๒

หน้า ๒๔

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่
และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่

พ.ศ. ๒๕๖๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติ
ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ
ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการ
ในการแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“สัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่” หมายถึง สัญลักษณ์ที่ประกอบด้วย รูปวงกลมที่มีเส้นขอบหนาสีแดง
และมีรูปมวนบุหรี่สีเทาเรตส์ดำที่มีควันซึ่งมีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจนอยู่ภายในวงกลมนั้น โดยมีเส้นตรงสีแดง
ซึ่งมีความหนาของเส้นในขนาดเพียงพอให้เห็นได้ชัดเจน พาดทับรูปมวนบุรื่อดังกล่าวในแนวเฉียง

“สัญลักษณ์เขตสูบบุหรี่” หมายถึง สัญลักษณ์ที่ประกอบด้วย รูปวงกลมที่มีเส้นขอบหนาสีฟ้า
และมีรูปมวนบุหรี่สีเทาเรตส์ดำที่มีควันซึ่งมีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจนอยู่ภายในวงกลมนั้น

ข้อ ๔ เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) สติกเกอร์ แผ่นป้าย หรือวัสดุอื่นใดที่ใช้แสดงสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ต้องมีพื้นผิว
พื้นหลัง หรือสีที่ทำให้มองเห็นสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ และข้อความตาม (๓) ได้อย่างชัดเจน

(๒) แสดงสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลมไม่น้อยกว่า
๑๐๐ มิลลิเมตร

(๓) แสดงอักษรข้อความที่มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจนเป็นภาษาไทยว่า “ห้ามสูบบุหรี่ ผ่าฝืน
มีโทษปรับตามกฎหมาย” หรือเป็นภาษาอังกฤษว่า “No smoking. It is against the law to smoke
in this area” หรือข้อความอื่นในทำนองเดียวกัน

(๔) เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ที่ใช้ติดแสดงในยานพาหนะสาธารณะ ต้องมีการแสดงสัญลักษณ์
เขตปลอดบุหรี่ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๒ ของขนาดสัญลักษณ์
เขตปลอดบุหรี่ตาม (๒) โดยจะแสดงอักษรข้อความตามข้อ (๓) ด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕ เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ที่จะใช้ติดแสดง ณ สถานที่สาธารณะ เฉพาะบริเวณที่รัฐมนตรี
ประกาศกำหนดให้ระยะห่างจากประตู หน้าต่าง ทางเข้า ทางออก ท่อหรือช่องระบายอากาศ หรือ
พื้นที่โดยรอบ เป็นเขตปลอดบุหรี่ด้วย ต้องมีอักษรข้อความที่มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเป็นภาษาไทยว่า
“ห้ามสูบบุหรี่ ในระยะ ๕ เมตร” หรือเป็นภาษาอังกฤษว่า “No smoking within 5 meters”

ภาคผนวก ก ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดง เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่พ.ศ.2561

หน้า ๒๕

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

หรือข้อความอื่นในทำนองเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นประชาชนเข้าใจได้ว่าเขตปลอดบุหรี่ในบริเวณนั้นครอบคลุมถึงระยะห่างดังกล่าว

ข้อ ๖ ให้ติดตั้งเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่สาธารณะที่รัฐมนตรีประกาศให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่โดยกำหนดให้พื้นที่และบริเวณทั้งหมดซึ่งใช้ประกอบภารกิจของสถานที่นั้น ทั้งภายในและภายนอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง บริเวณที่จัดไว้ให้ผู้มารับบริการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะมิวรัลล้อมหรือไม่ก็ตาม เป็นเขตปลอดบุหรี่

(ก) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน ณ ทางเข้าหลักของสถานที่สาธารณะนั้น

(ข) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน และในจำนวนที่เหมาะสม บริเวณพื้นที่นอกอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะนั้น

(ค) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน ณ ทางเข้าหลักของอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะนั้น

(ง) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน และในจำนวนที่เหมาะสม ภายในและคาดฟ้าของอาคาร โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะนั้น

(๒) สถานที่สาธารณะที่รัฐมนตรีประกาศให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยกำหนดให้พื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุไว้ของสถานที่นั้น เป็นเขตปลอดบุหรี่

(ก) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน ณ ทางเข้าหลักของอาคารโรงเรือน พื้นที่ใต้หลังคา หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะนั้น

(ข) ติดแสดงไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน และในจำนวนที่เหมาะสม ภายในและคาดฟ้าของอาคาร หรือโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะนั้น

(ค) ยานพาหนะที่รัฐมนตรีประกาศให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยกำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ ให้ติดตั้งไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน และในจำนวนที่เหมาะสม ภายในยานพาหนะ

ข้อ ๗ เครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) สติกเกอร์ แผ่นป้าย หรือวัสดุอื่นใดที่ใช้แสดงสัญลักษณ์เขตสูบบุหรี่ต้องมีพื้นผิว พื้นหลัง หรือสีที่ทำให้มองเห็นสัญลักษณ์เขตสูบบุหรี่ และข้อความตาม (๓) ได้อย่างชัดเจน

(๒) แสดงสัญลักษณ์เขตสูบบุหรี่ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลมไม่น้อยกว่า ๗๐ มิลลิเมตร และต้องไม่เกิน ๑๐๐ มิลลิเมตร

(๓) แสดงอักษรข้อความที่มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจนเป็นภาษาไทยว่า “เขตสูบบุหรี่” หรือเป็นภาษาอังกฤษว่า “Smoking Area” หรือข้อความอื่นในทำนองเดียวกัน

ภาคผนวก ก ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดง เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่พ.ศ.2561

หน้า ๒๖

เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๗๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ข้อ ๘ ให้ติดตั้งเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน ภายในบริเวณที่จัดให้เป็นเขตสูบบุหรี่ ในกรณีที่เขตสูบบุหรี่ดังกล่าว มีทางเข้าอย่างชัดเจน ให้ติดตั้งเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ ณ ทางเข้าเขตสูบบุหรี่ดังกล่าวด้วย

ข้อ ๙ เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ที่ได้มีการติดตั้งไว้ก่อนวันที่ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ให้ได้ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศฉบับนี้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ปิยะสกล สกลสัตยาทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน ((Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

หน่วยการเรียนรู้ 1 ทำไมต้องดำเนินการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ข้อ 1 ข้อใดถูกต้องที่สุดในการให้ความหมายของสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- ก) สถานศึกษาปลอดบุหรี่ หมายถึง สถานศึกษาที่ไม่มีคนสูบบุหรี่
- ข) สถานศึกษาปลอดบุหรี่ หมายถึง สถานศึกษาที่ไม่ให้มีการขายและสูบบุหรี่
- ค) สถานศึกษาปลอดบุหรี่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีการดำเนินงานโดยมีเป้าหมายเพื่อจำกัดและลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ตลอดจนการป้องกันผู้ไม่สูบบุหรี่มิให้ได้รับอันตรายจากควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษา
- ง) ไม่มีข้อใดถูก

ข้อ 2 ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- ก) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ทำให้นักเรียนสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น
- ข) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักเรียนยืนยันที่จะไม่สูบบุหรี่
- ค) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่เป็นเป็นการสร้างปัจจัยเอื้อเพื่อป้องกันการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
- ง) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ทำให้นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ ทัศนคติและค่านิยมไม่สูบบุหรี่ และมีความตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่สูบบุหรี่

หน่วยการเรียนรู้ 2 เสริมอาวุธ สู้การเป็นสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ข้อ 3 ข้อใดคือสารเคมีที่อยู่ในบุหรี่และเป็นต้นเหตุหลักของการเสพติดบุหรี่

- ก) คาร์บอน้ำมันดิน
- ข) นิโคติน
- ค) สารกัมมันตรังสี
- ง) ตะกั่ว

ข้อ 4 การได้รับอันตรายจากบุหรี่ที่เกิดจากการสูดดมอนุภาคละอองไอของสารเคมีที่เป็นพิษจากควันบุหรี่ที่ตกค้างเกาะติดอยู่ตามสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่ที่มีการสูบบุหรี่ เรียกว่าอะไร

- ก) การได้รับควันบุหรี่ตกค้าง
- ข) การได้รับควันบุหรี่มือสอง
- ค) การได้รับควันบุหรี่มือสาม
- ง) ไม่มีข้อใดถูก

ข้อ 5 ข้อใดไม่ใช่โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่

- ก) อัมพาต
- ข) โรคทางเดินอาหาร
- ค) โรคกระดูกและกล้ามเนื้อ
- ง) อุจจาระร่วง

ข้อ 6 การสูบบุหรี่ส่งผลให้ผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีอาการรุนแรงและเสียชีวิตเป็นกี่เท่าของผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ไม่สูบบุหรี่

- ก) 3 เท่า
- ข) 5 เท่า
- ค) 10 เท่า
- ง) 14 เท่า

ข้อ 7 คำว่า “ยาสูบ” ตามความหมายในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก) ยาสูบ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติยานาตาแบกกุ่ม (Nicotiana tabacum)
- ข) ยาสูบ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติยานาตาแบกกุ่ม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ
- ค) ยาสูบ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติยานาตาแบกกุ่ม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน
- ง) ยาสูบ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติยานาตาแบกกุ่ม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ รวมไปถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา

ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test)
หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

ข้อ 8 ข้อใดคือบทลงโทษของการขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

- ก) ปรับไม่เกิน 10,000 บาท
- ข) ปรับไม่เกิน 30,000 บาท
- ค) มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ
- ง) มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ข้อ 9 สถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นเขตปลอดบุหรี่ในระยะใด

- ก) เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด
- ข) เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด แต่สามารถจัดให้มีเขตสูบบุหรี่ได้
- ค) เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด + ระยะทาง 5 เมตรจากทางเข้า - ออก
- ง) เขตปลอดบุหรี่ในพื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุ + 5 เมตรจากที่ระบุ

ข้อ 10 ข้อใดไม่จัดเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่

- ก) ซิการ์
- ข) บารากู่
- ค) บุหรี่ไฟฟ้า
- ง) บุหรี่ซูรส

ข้อ 11 ข้อใดเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบ

- ก) การใช้พรีตีตี้หรือเน็ตไอดอลที่เป็นที่รู้จักพอสมควร ริวิวสินค้าหรือทดลอง/สาธิตสินค้า
- ข) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีสีสัน สวยงาม น่าดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย
- ค) การสื่อสารเรื่องความปลอดภัย โดยอ้างว่าไม่มีนิโคติน ไม่มีสารพิษ เน้นโฆษณาว่าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบแนวใหม่ที่ปลอดภัยกว่าบุหรี่ทั่วไป
- ง) ถูกทุกข้อ

ข้อ 12 การรู้เท่าทันกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจยาสูบมีความสำคัญอย่างไร

- ก) ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ตกเป็นเหยื่อการตลาดของธุรกิจยาสูบ
- ข) ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน
- ค) ช่วยป้องกันการเข้าใจผิดจากการโฆษณาของธุรกิจยาสูบ
- ง) ถูกทุกข้อ

หน่วยการเรียนรู้ 3 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ทำได้เกิดผลจริง

ข้อ 13 ข้อใดไม่ได้อยู่ในแนวทาง 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- ก) การสอดแทรกเรื่องบุหรี่ในการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตร
- ข) การบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานศึกษา
- ค) การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- ง) การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ข้อ 14 ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ “สถานศึกษาปลอดบุหรี่”

- ก) จัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่
- ข) ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ (รวมทั้งระยะ 5 เมตร) บริเวณทางเข้า – ออกของโรงเรียน
- ค) ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ (รวมทั้งระยะ 5 เมตร) ไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน
- ง) เผาธูปธูปให้มีการสูบบุหรี่ภายในบริเวณของสถานศึกษา

ข้อ 15 ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนเลิกสูบบุหรี่อย่างเป็นระบบ

- ก) ประเมินระดับการติดบุหรี่และวิเคราะห์สาเหตุของการเสพติดบุหรี่
- ข) วางแผนร่วมกับนักเรียนที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ให้สอดคล้องกับระดับและสาเหตุของการติดบุหรี่
- ค) ติดตามนักเรียนที่อยู่ระหว่างการช่วยเลิกบุหรี่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- ง) ถูกทุกข้อ

ข้อ 16 ข้อใดไม่ใช่บทบาทของคณะกรรมการชุดขับเคลื่อนงานในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- ก) สรรวจข้อมูลการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา
- ข) วางแผนการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
- ค) เป็นที่ปรึกษาและอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
- ง) ทบทวนปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อ 17 ข้อใดคือกลวิธีในการสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่

- ก) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งนักเรียนแกนนำโรงเรียนปลอดบุหรี่
- ข) เสริมแรงให้กำลังใจนักเรียนในการดำเนินงาน เช่น การมอบเกียรติบัตร/รางวัลยกย่อง
- ค) เสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานควบคุมยาสูบให้กับนักเรียนแกนนำ
- ง) ถูกทุกข้อ

ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) หลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

ข้อ 18 การผลักดันให้ผู้นำชุมชนกำหนดนโยบายบ้านและชุมชนปลอดบุหรี่เป็นหนึ่งในแนวทางการดำเนินงาน 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่ในข้อใด

- ก) การกำหนดนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ของสถานศึกษา
- ข) การแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- ค) การสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- ง) การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

หน่วยการเรียนรู้ 4 การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่

ข้อ 19 การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่มีความสำคัญอย่างไร

- ก) ทำให้ได้ข้อสรุปว่าการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานหรือไม่
- ข) ทำให้ได้เกิดการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ค) ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลหรือผลลัพธ์ของการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่ในการป้องกันการเกิดนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน
- ง) ถูกทุกข้อ

ข้อ 20 การประเมินผลสำเร็จของการลดการได้รับควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษาสามารถทำได้อย่างไร

- ก) สอบถามนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพบเห็นการสูบบุหรี่หรือพบ ก้นกรองบุหรี่ หรือพบเศษบุหรี่ในสถานศึกษา
- ข) สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่
- ค) สอบถามผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ย่อมสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- ง) ถูกทุกข้อ

คณะทำงานจัดทำและพัฒนาหลักสูตร E-learning เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ

ที่ปรึกษา

นางปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตรีหญิง ณัฐกฤตา ศิริโสภณ

นายจักรกฤษณ์ พลาชม

นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะผู้จัดทำ

นายชยนิษฐ์ สิกธิบุศย์

นายจิระวัฒน์ อยู่สบาย

นายพิเชษฐ เกตุแก้ว

นางสมหมาย กิตติภักตร์ชัย

นายสุกฤษพงษ์ ดวงจันทร์

นายเดวิด ด่วงจินดา

นางอนงค์ พิวตระกูล

นางสุวิมล จันทร์ปรมประจักษ์

นางสาวเบญจณี ปินชัน

นายเพชรพรหม ประจวบลาภ

นางสาวอรุณิชา หนูนาค

นายปริญญา ดาระสุวรรณ

ว่าที่ร้อยตรีพรเทพ เกตุษา

นายนรา เทียมคลี

นางสาวราณี โดสาแ่น

นางสาวสุทธาสินี บุญธรรม

ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

รองผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

โรงเรียนวังโป่งศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนเทศบาล ๓ ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา กรุงเทพมหานคร

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่

เครือข่ายครูเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่

เลขาธิการสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

คณะผู้ร่วมจัดทำ

นายเจษฎากร อังกุลพัฒนาสุข

นายสนธยา บุญเลื่อน

นางสาวเกษสุดา ศรีจักร์

นางสาวพินาสิน เพ็ญทอง

นางสาวนธกร หมวกแก้ว

นางสาวประภารัตน์ เปี่ยมพงษ์สานต์

นางสาวพรรณทิพา คุณศรีเมฆ

นางสาวนันทิชา พลแก้ว

นายชัยวัฒน์ นาแหลม

นางสาวดวงแก้ว ศรีชมชื่น

นายธีรศักดิ์ รัตนวิชัย

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

sm ke
Free everywhere

